

ชีวิตการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของเด็กวัยรุ่นไทยที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม

โดย

นางสาวชญาภาณท์ เรืองศิริไพศาล

ภาคินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2560

ชีวิตการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของเด็กวัยรุ่นไทยที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม

โดย

นางสาวชญาภาณท์ เรืองศิริไพศาล

ภาคินพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2560

Life of Thai Teenage Single Mothers

By

MissChayakan Ruangsiripaisan

A Research Paper Submitted In Partial Fulfillment Of
The Requirements For The Degree Of Bachelor Of Arts
Program in Philosophy, Politics and Economics
College of Interdisciplinary Studies
Thammasat University
Academic Year 2017

หัวข้อภาคนิพนธ์	ชีวิตการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของเด็กวัยรุ่นไทยที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม
ชื่อผู้เขียน	นางสาวชฎากาณท์ เรืองศิริไพศาล
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชาปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์	ดร. โกสุม โอมพรนุวัฒน์
กรรมการสอบภาคนิพนธ์	ดร. ชเนตตี ทินนาม
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

การวิจัยในหัวข้อชีวิตการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของเด็กวัยรุ่นไทยที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาสำคัญเพื่อทราบว่าแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมมีวิถีการดำเนินชีวิตเป็นอย่างไรและทราบถึงปัญหา สาเหตุ แนวทางการแก้ไขสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น โดยมีความคาดหวังสำคัญเพื่อให้คนในสังคมไทยได้ทำความเข้าใจถึงชีวิตของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมเกิดความเห็นใจและลดอคติที่เกิดจากความเชื่อเดิมของสังคมไทย รวมถึงหาวิธีการป้องกันแก้ไขการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นในอนาคต เพื่อให้มีจำนวนการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นลดลง

โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพที่เน้นการพรรณนาและวิเคราะห์ชีวิตของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมทั้งที่เข้าใช้บริการบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี และอาศัยอยู่ที่บ้านของตนเองในกรุงเทพฯ โดยอาศัยหลักฐานต่างๆ ได้แก่ เอกสารประเภทหนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแม่เลี้ยงเดี่ยวและการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น บทสัมภาษณ์จากตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 4 คนที่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่เข้าใช้บริการบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีและอาศัยอยู่ที่บ้านพักของตนเองในกรุงเทพฯ และบทสัมภาษณ์จากตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 6 คนที่เป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้บ่งชี้ให้เห็นว่าการใช้ชีวิตของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมต้องเผชิญกับผลกระทบต่างๆจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยอันควร ทั้งผลกระทบต่อสภาพ

ร่างกายที่ยังอยู่ในวัยที่ไม่มีสรีระเหมาะสมต่อการมีลูก สภาพจิตใจ จากการเครียดและวิตกกังวล เนื่องจากการตั้งครรภ์ไม่ได้มีการวางแผนมาก่อน รวมทั้งอาจถูกกดดันจากครอบครัวในคนในสังคม สภาพเศรษฐกิจ เนื่องจากวัยรุ่นยังอยู่ในวัยของการเรียน จึงยังไม่มีการทำงานหรือเงินเดือนเป็นของตัวเองมากพอสำหรับค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็ก และสภาพสังคมที่เกิดการตีตราจากอคติและความเชื่อของคนไทย ที่สำคัญคือพวกเธอทั้ง 4 คนต้องออกจากระบบการศึกษาเป็นการชั่วคราวและถาวรเพื่อมาทำหน้าที่เป็นแม่ในการเลี้ยงดูลูกของเธอเพียงลำพัง เนื่องจากฝ่ายชายไม่รับผิดชอบ เมื่อขาดโอกาสในการศึกษาผลกระทบที่จะตามมาคือโอกาสในการทำงานที่มีระดับรายได้ที่สูงก็จะยิ่งน้อยลงตาม ส่งผลกระทบในด้านเศรษฐกิจที่ไม่มีค่าใช้จ่ายเพียงพอในการดำเนินชีวิตและเลี้ยงดูเด็กที่เกิดมาให้มีคุณภาพได้ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพประชากรในอนาคตของประเทศที่มีอัตราการเกิดน้อยและเด็กที่เกิดมายังเกิดมาจากวัยรุ่นที่ไม่มีความพร้อม ส่งผลต่อการเลี้ยงดูให้เด็กเหล่านั้นเติบโตขึ้นมาอย่างมีคุณภาพ

มากไปกว่านั้นการศึกษาครั้งนี้ยังศึกษารวมไปถึงการค้นหาปัญหา สาเหตุและหน่วยงานที่ควรมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น รวมทั้งเสนอแนวทางการแก้ไขที่คาดว่าจะเป็นการช่วยลดจำนวนการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น รวมทั้งช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และวิเคราะห์พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่น พ.ศ.2559 ถึงข้อบกพร่องของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาทหน้าที่ภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ดังกล่าว

การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมมีสภาพชีวิตที่ยังประสบกับสภาพปัญหาจากความไม่พร้อม และสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นควรถูกแก้ไขโดยเริ่มจากครอบครัวที่มีส่วนสำคัญในการดูแล อบรมสั่งสอน ให้คำปรึกษา มีความสนิทสนมใกล้ชิด รวมทั้งมีการพูดคุยเรื่องเพศอย่างเปิดเผยกว้างขวางมีส่วนช่วยทำให้ภายในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันและเมื่อเกิดปัญหาเด็กกล้าที่จะพูดคุยหรือปรึกษาพ่อแม่มากขึ้น จะยิ่งมีส่วนช่วยบรรเทาปัญหาหรือป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นได้ รวมทั้งจะช่วยให้เด็กมีเพศสัมพันธ์ในช่วงอายุที่มากกว่าเดิม และลดปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น และที่ขาดไม่ได้คือทุกๆภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันในการปฏิบัติตามภารกิจหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลัง มีการประสานงานกันเพื่อให้ทิศทางการดำเนินงานเป็นไปในทางเดียวกัน จะทำให้สามารถดำเนินการบรรลุตามเป้าหมายการลดจำนวนการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่วางไว้ในยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติได้

คำสำคัญ: แม่เลี้ยงเดี่ยว, ท้องไม่พร้อมในวัยรุ่น, แม่วัยรุ่น

กิตติกรรมประกาศ

การทำภาคนิพนธ์เล่มนี้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าได้นั้น ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณ ดร.โกสุม โอมพรนุวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ผู้แนะนำแนวทางในการทำภาคนิพนธ์ตั้งแต่วันแรกที่เข้าปรึกษาอาจารย์ถึงหัวข้อในการทำภาคนิพนธ์ครั้งนี้ อีกทั้งอาจารย์ยังชี้แนะแนวทางที่เหมาะสมต่อการทำงานเพื่อไม่ให้เป็นการกีดกันผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ข้อมูลที่สำคัญในการติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้าสัมภาษณ์เก็บข้อมูล และแนะแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการให้คำแนะนำของอาจารย์ตั้งแต่วันแรกที่เริ่มทำภาคนิพนธ์ฉบับนี้ล้วนมีความสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาได้อย่างราบรื่น

ขอบคุณน้องจุ น้องมัน น้องอร น้องเนียร์ที่สละเวลาจากการเลี้ยงลูกมาให้สัมภาษณ์และเล่าประสบการณ์ในการเป็นแม่วัยรุ่นจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมรวมทั้งให้ข้อคิดถึงการดำเนินชีวิตในมุมที่หลากหลาย อีกทั้งขอบพระคุณพี่โบว์ อุษณีย์ บุญนาค คุณศุภอากาศ องค์กรสกุล ผอ.พัชรี อารยะกุล ผอ.อรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม อ.ฤติ ปุ๋งบางกะดี และพี่โดส กัญญาวีร์ ปุ๋งบางกะดี ที่สละเวลาอันมีค่าให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์อย่างมากกับคำถามวิจัยของผู้วิจัย และยังแนะนำข้อเสนอแนะหรือแหล่งข้อมูลอันเป็นประโยชน์กับการทำภาคนิพนธ์ ขอบพระคุณพี่หมูจากมูลนิธิเพื่อนหญิงและพี่ต้อยที่ให้ความช่วยเหลือติดต่อ และแนะนำกรณีศึกษาให้เข้าสัมภาษณ์ หากปราศจากบุคคลเหล่านี้ไปผู้วิจัยคงไม่สามารถทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบคุณเตย เบส กอล์ฟ เพลง อี๊บ แคท อัยย์ คริสตี้ เบลส กัลยาณมิตรที่ดีและเพื่อนๆที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยรุ่น 139 อีกหลายๆคนที่คอยเป็นกำลังใจและคอยสนับสนุนในทุกๆเรื่องตลอดมา รวมทั้งเพื่อนๆร่วมรุ่นวิทยาลัยสหวิทยาการสำหรับคำแนะนำและการให้ความช่วยเหลือที่ดีเสมอ

ท้ายที่สุดผู้วิจัยอยากจะขอขอบพระคุณบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุดในชีวิตทั้ง 2 ท่าน ขอบพระคุณคุณพ่อที่ซบถรับส่งเสมอมา รวมทั้งซบถรับส่งไปยังสถานที่ที่ไปสัมภาษณ์และอยู่รอจนสัมภาษณ์เสร็จในทุกๆครั้ง และคุณแม่ผู้คอยให้คำปรึกษาและให้กำลังใจตลอดระยะเวลาในการทำภาคนิพนธ์ฉบับนี้ หากภาคนิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใดขออภัยไว้ ณ ที่นี้

ชญาภาณท์ เรืองศิริไพศาล
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(ก)
กิตติกรรมประกาศ.....	(ค)
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา.....	5
1.3 คำถามวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	5
1.5 นิยามศัพท์.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว.....	7
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่นกับการมีเพศสัมพันธ์.....	9
2.3 แนวคิดและทฤษฎีสตรีนิยม(Feminist).....	11
2.4 วาทกรรมการตั้งครรรภ์ไม่พร้อม.....	13
2.5 แนวคิดการตัดสินแม่.....	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
3. วิธีการศึกษา.....	20

3.1 รูปแบบการศึกษา	20
3.2 กรอบวิเคราะห์	21
3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	21
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	22
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	22
4. ชีวิตการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของเด็กวัยรุ่นไทยที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม	23
กรณีศึกษาที่ 1 น้องจุ(นามสมมติ).....	23
กรณีศึกษาที่ 2 น้องมัน(นามสมมติ).....	26
กรณีศึกษาที่ 3 น้องอร(นามสมมติ).....	29
กรณีศึกษาที่ 4 น้องเนียร์(นามสมมติ).....	33
ผลการศึกษา	36
5. ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ไขสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น	44
5.1 ปัญหาของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น.....	44
5.1.1 ผลกระทบด้านร่างกายและจิตใจ	44
5.1.2 การสูญเสียโอกาสทางการศึกษา.....	45
5.1.3 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	46
5.1.4 การถูกตีตราจากสังคม.....	47
5.1.5 ผลกระทบด้านคุณภาพประชากรของประเทศในอนาคต	47
5.2 สาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น.....	48
5.2.1 สภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์	48
5.2.2 การขาดความรู้เรื่องเพศศึกษาและสุขอนามัยทางเพศ.....	49
5.2.3 ความเป็นวัยรุ่น.....	50
5.2.4 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ	51
5.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น	51
5.3.1 การเสริมสร้างสัมพันธภาพภายในครอบครัว.....	51
5.3.2 การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้เด็ก.....	52

5.3.3 การทำให้วัยรุ่นมีความตระหนักถึงการดูแลตนเอง	53
5.3.4 การปรับทัศนคติของปัจเจกคนและบุคลากรในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง	53
5.3.5 การปฏิรูปเรื่องการสอนเรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน.....	54
5.3.6 การมีส่วนร่วมของชุมชนและคนในสังคม	55
5.4 หน่วยงานและองค์กรที่ควรมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น	56
5.5 พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นพ.ศ.2559	57
6. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	60
6.1 สรุปผลการศึกษา.....	60
6.2 ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการศึกษา.....	62
ภาคผนวก	
ก. คำถามสัมภาษณ์แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมประกอบภาคนิพนธ์	69
ข. คำถามสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์วัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม.....	71
รายการอ้างอิง	73
ประวัติการศึกษา.....	76

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวในปัจจุบันที่ต้องรับภาระหน้าที่ในการเลี้ยงบุตรเพียงลำพังถือได้ว่าเป็นภาระที่หนักในระดับหนึ่ง ทั้งต้องทำงานหาเงินเพียงลำพังซึ่งรายได้ที่ได้มาก็อาจจะไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ส่งผลให้ต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดเป็นปัญหาความยากจนตามมา อีกด้านก็จะเป็นปัญหาด้านสังคมหรือวัฒนธรรมที่แม่เลี้ยงเดี่ยวเหล่านี้ต้องเผชิญกับความคิดและอคติจากผู้คนในสังคมที่มีความเชื่อว่าแม่เลี้ยงเดี่ยวคือผู้หญิงที่มีมลทิน นอกจากนี้ยังมีผลกระทบที่จะส่งผลกระทบต่อลูกที่จะส่งผลให้พวกเขากลายเป็นเด็กที่มีปัญหาหรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เพราะการที่เด็กขาดผู้เลี้ยงดูฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจทำให้ขาดความรักความอบอุ่นที่ควรจะได้รับเหมือนกับครอบครัวที่มีพร้อมทั้งพ่อและแม่ รวมทั้งขาดตัวแบบที่จะเรียนรู้บทบาทของการเป็นพ่อหรือแม่ที่เหมาะสมหากในอนาคตเขาต้องเป็นพ่อหรือแม่ (นิศา และคณะ, 2545, อ้างถึงใน กมลชนก ขำสุวรรณ และบุรเทพ โขจรนานุกูล, 2555, น.321)

หากการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวเกิดขึ้นกับเด็กวัยรุ่นที่ยังอยู่ในวัยไม่พร้อมที่จะมีบุตรหรือ “การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น” ก็จะมีปัญหาที่ตามมามากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านร่างกาย สภาพจิตใจ การยอมรับจากสังคม ปัญหาด้านเศรษฐกิจ หรือปัญหาโครงสร้างประชากรของประเทศ ซึ่งปัญหาการท้องไม่พร้อมถือเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่มีความละเอียดอ่อน โดยเฉพาะกับเด็กวัยรุ่นที่ยังอยู่ในวัยที่ต้องศึกษาเล่าเรียน ทำให้ต้องสูญเสียโอกาสทางการศึกษา อีกทั้งยังไม่สามารถทำงานหาเงินพอที่จะเลี้ยงชีพตนเองได้เกิดปัญหาความยากจน เมื่อเกิดการท้องขึ้นจากความไม่ตั้งใจส่งผลกระทบต่อทั้งร่างกายและสภาพจิตใจ บางคนก็ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันเพื่ออุ้มท้องและเลี้ยงลูก เกิดเป็นปัญหาที่เรียกว่า “เด็กเลี้ยงเด็ก” (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ, 2557) ดังที่พบเห็นในปัจจุบัน

“การตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมของวัยรุ่น” ถือเป็นปัญหาที่สังคมไทยรับรู้ดี และมีการประกาศให้ประเด็นนี้เป็น “ระเบียบวาระแห่งชาติ” ส่งผลให้มีหลายหน่วยงานมีการกำหนดเป็นนโยบายและดำเนินแนวทางเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว (มูลนิธิสร้างสุขภาวะ ผู้หญิง[ส.ค.ส.], 2558, น.96) โดยปัญหาของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมาจากส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ในการดูแลลูก และมักจะต้องเผชิญกับปัญหาครอบครัวแตกแยกหย่าร้างในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้เด็กที่เกิดมาขาดความอบอุ่นและถูกทอดทิ้งในสถานสงเคราะห์ ในขณะที่พ่อแม่วัยรุ่นก็ขาดโอกาส

ในการพัฒนาศักยภาพ ส่งผลให้พ่อแม่วัยรุ่นถูกผลักดันเข้าสู่วงจรความยากจนในที่สุด (ส.ค.ส., 2558, น. 100)

ดร.ชนิษฐา บุรณพินคัคคี (ส.ค.ส., 2558, น.103) ได้กล่าวไว้ว่า จากการสำรวจอายุ เมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของวัยรุ่นไทย พบว่ามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยล่าสุดพบว่าเด็กวัยรุ่น ที่อายุ 13-15 ปี ไม่มีการใช้ถุงยางอนามัยเวลามีเพศสัมพันธ์ และพบเด็กที่ตั้งครรภ์มีอายุน้อยลง ต่ำสุดคืออายุเพียง 10 ขวบ ซึ่งการขาดวุฒิภาวะของแม่วัยรุ่นส่งผลให้เด็กทารกที่เกิดมีแนวโน้มพิการ น้ำหนักน้อย และไม่แข็งแรง นอกจากนี้ พญ.จิราภรณ์ อรุณากูร (ส.ค.ส., 2558, น.151) ได้กล่าว

วัยรุ่นที่ตั้งท้องมักมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น ไม่ดูแลตนเองระหว่างการตั้งครรภ์ มีเพศสัมพันธ์ขณะท้อง ทำให้มีโอกาสติดโรคซ้ำซ้อน หรือบางรายใช้สารเสพติดขณะตั้งครรภ์ ที่สำคัญพบว่าแม่วัยรุ่น 20 เปอร์เซ็นต์เป็นโรคซึมเศร้า เพราะถูกประณามจากพ่อแม่และสังคม ทำให้ความนับถือตัวเองต่ำลง ดังนั้นเราต้องให้เขารู้สึกว่าตัวเองมีความหมายและคุณค่าเพื่อจะเป็นแม่ที่ดีที่สุด

เนื่องด้วยวัยรุ่น คือ วัยแห่งการเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอารมณ์ความรู้สึก วัยรุ่นจะมีการให้ความสนใจกับเพศตรงข้ามมากขึ้นและมีความต้องการทางเพศตามธรรมชาติ จึงสามารถนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ (บุญฤทธิ์ สุจริตน์, 2557, อ้างถึงใน บุรพเทพ โชคธรรมาภรณ์ และ กมลชนก ขำสุวรรณ, 2559, น.65) ซึ่งข้อมูลจากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พบว่าในปี 2558 มีจำนวนหญิงคลอดบุตรอายุ 10-19 ปี จำนวน 104,289 คน หรือคลอดเฉลี่ยวันละ 286 คน ในจำนวนนี้มีอัตราการคลอดบุตรซ้ำถึง 12,702 คน(กิดานัล กังแฮ, 2560) และจากข้อมูลตัวเลขปี 2556 สถิติวัยรุ่นไปโรงพยาบาลคลอดลูกสูงขึ้นจากปี 2543 ที่คลอดลูกวันละ 4 คน เป็น วันละ 9 คน และ ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2559 โรงพยาบาลรามาริบัติเปิดเผยผลการสำรวจว่า วัยรุ่นไทยอายุระหว่าง 15-19 ปี ท้องแบบไม่ตั้งใจถึงร้อยละ 80 และเลือกทำแท้ง ร้อยละ 30 ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่าแม่วัยรุ่นเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้าและฆ่าตัวตายในที่สุด (พ.ร.บ. แม่วัยรุ่น2559 สิทธิเด็กท้อง?, 2559)

จากปัญหาดังกล่าวได้สร้างความกังวลต่อผู้นำในประเทศไทยมาหลายยุคสมัย แม้จะมีความพยายามคิดแก้ไข โดยการกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์จัดการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมวัยรุ่นนับไม่ถ้วน แต่ก็ยังพบว่าจำนวนตัวเลขสถิติการตั้งครรภ์และการคลอดในวัยรุ่นกลับมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในทุกๆปี ในทางตรงกันข้ามอายุของเด็กวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และคลอดกลับอายุน้อยลง ส่งผลให้พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี มีการให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเมื่อวันที่ 21

กรกฎาคม 2558(พ.ร.บ.แม่วัยรุ่น2559 สิทธิเด็กทอง?, 2559) เกี่ยวกับปัญหาแม่วัยรุ่นด้วยความกังวลใจว่า

ขอให้เด็กวัยรุ่นยึดถือวัฒนธรรมไทย อย่าเอาวัฒนธรรมอื่นมา ผู้หญิงควรรัก นวลสงวนตัว และผู้ชายต้องเป็นสุภาพบุรุษ รัฐบาลพยายามช่วยเหลือโดยเฉพาะคนมีรายได้น้อยที่พ่อแม่อาจจะไม่มีเวลาดูแล กลายเป็นปัญหาสังคม เด็กเหล่านี้ไม่ใช่คนเลว ต้องช่วยกันดูแลให้เด็กกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา มีงานทำ

หลังจากนั้นรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติมีการเร่งให้ออกกฎหมายเพื่อช่วยหยุดตัวเลขไม่ให้พุ่งสูงขึ้นไปมากกว่าที่เป็นอยู่ จึงเกิดเป็นกฎหมาย 1 ฉบับ ได้แก่ “พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559” โดยประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559 โดยให้เหตุผลการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ว่า “โดยการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และเศรษฐกิจในภาพรวม และปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีความซับซ้อนและไม่อาจแก้ไขได้ด้วยอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง” โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญ คือ มีการกำหนดให้วัยรุ่นหมายถึงบุคคลอายุ 10- 20 ปี และมีการตั้ง “คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น” เพื่อทำหน้าที่

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้มีทั้งผู้ที่เห็นด้วยควรเริ่มแก้ไขจากสถานศึกษาที่ต้องจัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษาให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนและจัดผู้สอนให้เหมาะสม คือควรเป็นครูที่ได้ผ่านการอบรมหรือมีประสบการณ์ในการสอนเพศวิถีโดยตรง พร้อมทั้งการสร้างระบบการดูแล ช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กที่ตั้งครรภ์ให้ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม แต่ก็มีมีการแสดงความคิดเห็นต่อการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ว่าซึ่งกฎหมายฉบับนี้ไม่ควรเป็นปัญหาเรื่อง “การตั้งครรภ์” แต่ควรเป็นปัญหาเรื่อง “เพศ” ในวัยรุ่นมากกว่า โดย จิตติมา ภาณุเตชะ ผู้จัดการแผนงานสร้างเสริมสุขภาวะทางเพศ มูลนิธิสร้างสุขภาวะทางเพศ ผู้หญิง (พ.ร.บ.แม่วัยรุ่น2559 สิทธิเด็กทอง, 2559) ได้กล่าวไว้ว่า

เพราะการตั้งท้องเหมือนเป็นปลายเหตุ ปัญหานี้เกี่ยวทั้งเด็กผู้ชายและผู้หญิง ถ้าพวกเขามีความรู้ความเข้าใจ มีเซ็กส์ปลอดภัย ฉลาดรู้เรื่องเพศอย่างรอบด้าน มีทักษะการใช้ชีวิตอย่างถูกต้อง ปัญหาการตั้งครรภ์จะลดน้อยลงทันที เรื่องแบบนี้ต้องสะสมประสบการณ์ ไม่ใช่แค่อ่านคู่มือเอกสารแจก 3 แผ่น แล้วจะเข้าใจได้ทันที

จากสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นดังที่กล่าวไปข้างต้น จะเห็นว่าปัญหานี้เป็นประเด็นที่สำคัญและเป็นปัญหาสะสมมาอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีการนำเสนอให้เห็นถึงสถานการณ์นี้

ด้วยข้อมูลสถิติหรือการทำวิจัยเชิงคุณภาพก็ตาม แต่เนื่องจากประเด็นเรื่องเพศเป็นประเด็นที่สังคมไทยและบริบททางวัฒนธรรมไทยถือว่าเป็นเรื่องที่ควรปกปิด ไม่สามารถนำมาพูดคุยกันได้อย่างเปิดเผย และมองว่าผู้หญิงไทยควรจะรักษานวลสงวนตัว ไม่ชิงสุกก่อนห่าม โดยการเป็นสาวพรหมจรรย์ของผู้หญิงเป็นตัวแสดงถึงความบริสุทธิ์ของผู้หญิงที่ไม่เคยผ่านการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชาย สิ่งนี้เป็นมาตรฐานที่ถูกสังคมกำหนดให้เป็นสัญลักษณ์อันแสดงถึงคุณค่าสำหรับผู้หญิง ดังนั้นการที่สังคมไทยให้คุณค่ากับพรหมจรรย์และความสาวของผู้หญิงมากเกินไปจึงเปรียบเสมือนดาบสองคมที่แม้จะช่วยชะลอการมีเพศสัมพันธ์ในสถานการณ์ที่ไม่พร้อม ไม่ถูกต้องได้ง่ายๆ แต่ขณะเดียวกันพรหมจรรย์ของผู้หญิงกลับกลายเป็นสิ่งที่ล่อตาล่อใจให้ผู้ชายอยากพิสูจน์หรืออยากแสดงอำนาจและความเป็นชาย (นาถฤดี เคนดวง, 2551, น.42-43)

สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในสังคมไทยนับว่าเป็นสถานการณ์ที่มีการกระทบต่อความมั่นคงทั้งทางสังคมและครอบครัว หน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมต่างมีการร่วมมือกันดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะมีการเสนอนโยบาย แผนการป้องกันและแก้ไข หรือกฎหมายใช้บังคับเพื่อแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่นเป็นการเฉพาะ แต่ปัญหาการตั้งครรภ์และการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นกลับลดลงเพียงเล็กน้อยและยังมีจำนวนที่มากเมื่อเทียบกับประเทศอื่น จึงเป็นที่มาของงานศึกษานี้ที่ต้องการจะศึกษาถึงการดำเนินชีวิตของการแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นไทยที่ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม สถานภาพก่อนและหลังที่จะเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นท่ามกลางสภาพสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับการรักษานวลสงวนตัวของผู้หญิงหรือไม่ตั้งครรภ์ในวัยเรียน ความยากลำบากในการดำเนินชีวิตที่ต้องเผชิญกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจเพียงลำพัง การทำงานเลี้ยงชีพรวมทั้งการให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นจากองค์กรต่างๆ ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน

งานศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สังคมได้ทำความเข้าใจกับชีวิตแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม เกิดความเห็นใจ และลดอคติที่เกิดจากการมีมุมมองเดิมที่ยึดติดอยู่กับค่านิยม ความเชื่อ หรือบรรทัดฐานของสังคมไทยที่ได้ตั้งไว้ รวมทั้งเพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหานี้อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐที่ควรจะเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมของเด็กวัยรุ่น เช่น การปฏิรูปการศึกษาเรื่องเพศสัมพันธ์ การร่างและใช้กฎหมายที่ช่วยเหลือเด็กวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียนอย่างเข้มข้น รวมถึง การควบคุมดูแลการดำเนินนโยบายที่จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ให้บรรลุตามเป้าหมาย เป็นต้น

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม
2. เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุของสถานการณ์วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม รวมถึงแนวทางในการแก้ไขสถานการณ์ตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

1.3 คำถามวิจัย

1. การดำเนินชีวิตของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมมีวิธีการดำเนินชีวิตอย่างไร
2. ปัญหาและสาเหตุของสถานการณ์วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมคืออะไร ควรจะแก้ไขสถานการณ์นี้อย่างไร และหน่วยงานใดเป็นผู้ดูแลเรื่องนี้

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตประจำวัน การปฏิบัติหน้าที่เป็นแม่เพียงลำพัง ภาระความรับผิดชอบในด้านเศรษฐกิจ การเผชิญหน้ากับสังคม ปัญหาและอุปสรรคต่างๆในการดำเนินชีวิตเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของวัยรุ่น (อายุ 15-19 ปี) ที่เลี้ยงลูกเพียงลำพัง เนื่องจากตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมที่มารับบริการและพักอาศัยที่บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ หรือ อาศัยอยู่ที่บ้านพักส่วนตัวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ปฏิบัติหน้าที่ดูแลสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

1.5 นิยามศัพท์

แม่เลี้ยงเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิกหลัก คือ มารดา และมีบุตรอายุไม่เกิน 20 ปี โดยมารดาอาศัยอยู่แยกต่างหาก ทั้งนี้เป็นแม่ที่เลี้ยงลูกเพียงลำพังหลังจากประสบปัญหาการหย่าร้าง การแยกทางกัน หรือ การถูกทอดทิ้ง

แม่วัยรุ่น หรือ แม่วัยรุ่น หมายถึง หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่อายุน้อยกว่า 20 ปี ที่เข้ารับบริการบ้านพักก่อนและหลังคลอดจากบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ และพักอาศัยอยู่ที่บ้านพักส่วนตัวในกรุงเทพฯ

ท้องไม่พร้อม หมายถึง คือ ภาวะที่ผู้หญิงตั้งครรภ์โดยไม่ต้องการมีลูกอย่างแท้จริง หรือผู้หญิงต้องการมีลูกแต่มีความไม่พร้อมในการดำรงครรภ์ต่อ (นาถฤดี เต๋นดวง, 2551, น.66) การตัดสินใจของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมอาจนำไปสู่การตัดสินใจที่จะดำรงครรภ์ต่อ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบและเข้าใจการดำเนินชีวิตของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมในสถานะที่ถูกสังคมตีตรา
2. เกิดความเข้าใจในชีวิตของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมและลดอคติที่เกิดจากความเชื่อเดิมของสังคมไทย
3. เป็นกระบอกเสียงช่วยให้แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมได้รับสวัสดิการและการช่วยเหลือที่ควรจะได้รับจากรัฐ
4. นำเสนอมุมมองความเข้าใจในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมที่หลากหลาย
5. นำเสนอข้อเสนอแนะที่จะป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษา “ชีวิตการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของเด็กวัยรุ่นไทยที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม” ผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชีวิตการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นเด็กวัยรุ่นจากการทอ้งไม่โดยพร้อม เพื่อกำหนดเป็นแนวคิดในการศึกษาประกอบด้วย

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่นกับการมีเพศสัมพันธ์
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีสตรีนิยม (Feminism)
- 2.4 วาทกรรมของการตั้งท้องที่ไม่พร้อม
- 2.5 แนวคิดการตัดสินใจเป็นแม่

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว

ครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่สำคัญที่สุดของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับครอบครัวตั้งแต่เกิดจนช่วงสุดท้ายของชีวิต ครอบครัวถือว่าเป็นศูนย์กลางในการสั่งสอน อบรม ถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกในครอบครัว ทั้งด้านวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ รวมถึงทักษะในการประกอบอาชีพในเชิงเศรษฐกิจ โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้คำนิยามคำว่า ครอบครัว หมายถึง ผู้ร่วมครัวเรือน คือสามี ภรรยาและบุตร ทฤษฎีการทำหน้าที่ของครอบครัวให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ของครอบครัวหรือภาระงานที่ครอบครัวพึงปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกสามารถมีชีวิตการเป็นอยู่ที่ดีในสังคม โดยการทำหน้าที่ของครอบครัวหมายถึง กระบวนการปฏิบัติหรือทำงานที่สำคัญ ซึ่งสมาชิกในครอบครัวต้องรับผิดชอบเพื่อตอบสนองความต้องการเพื่อสมาชิกในครอบครัว ในขณะที่เดียวกันก็อาจหมายถึงการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมของครอบครัวด้วย อีกทั้งกระบวนการเพื่อดำรงไว้ซึ่งสถานภาพหรือความอยู่รอดของความเป็นครอบครัวเอาไว้ให้ได้ตลอดพัฒนาการของครอบครัว ทุกครอบครัวจำเป็นจะต้องมีการทำหน้าที่ที่ถือเป็นภาระที่

ต้องรับผิดชอบสมาชิกในครอบครัว(สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ,2550,น.10)

เนื่องด้วยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมที่มีความซับซ้อน และเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีการอพยพแรงงานเข้าสู่เมืองใหญ่ จากเดิมที่สังคมไทยเป็นสังคมชนบทที่มีแนวโน้มกลายเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ตัวโครงสร้างครอบครัวไทยก็มีความเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่มีลักษณะเป็นครอบครัวขยายที่ประกอบไปด้วยพ่อ แม่ ลูกและเครือญาติ ครอบครัวมีขนาดใหญ่มีสายใยความผูกพันต่อกันสูง แต่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างทางครอบครัวกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นอันเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจโดยมีนโยบายการวางแผนครอบครัวเพื่อมุ่งลดอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรในครัวเรือน หนึ่งในลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมก็คือ การเกิดขึ้นของ “ครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว”

ครอบครัวพ่อหรือแม่คนเดียว หมายถึงครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว โดยลูกอาจจะมีเพียง1 คนหรือมากกว่า 1คนก็ได้ ซึ่งลูกอาจจะมีอายุน้อยกว่า 18ปี (ยังไม่บรรลุนิติภาวะและยังไม่สามารถดูแลตนเองได้เต็มที่) การเลี้ยงดูลูกเพียงคนเดียวลำพังของพ่อหรือแม่อาจมีสาเหตุมาจากการหย่าร้าง การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต ถูกทอดทิ้ง หรือแยกกันอยู่ โดยอาจไม่มีกฎหมายรองรับ เช่น ไม่ได้จดทะเบียนสมรส ทั้งนี้ ครอบครัวพ่อหรือแม่คนเดียวยังรวมถึงการต้องเลี้ยงลูกคนเดียวจากการที่สามีไม่ยอมรับการเลี้ยงดูหรือฝ่ายหญิงไม่ยอมรับการเลี้ยงดูบุตรจากฝ่ายชาย (สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550, น.23) สภาพปัญหาที่เกิดจากสภาพครอบครัวพ่อหรือแม่คนเดียวที่ต้องเลี้ยงลูกคนเดียวมีปัญหาสำคัญด้วยกันหลายประการ เช่น ปัญหาด้านการเงิน จากการที่ต้องรับภาระเพียงฝ่ายเดียว ปัญหาด้านจิตใจ ปัญหาด้านการเลี้ยงดูและพฤติกรรมของลูกที่ขาดตัวแบบฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

ปัจจุบันแม้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวพ่อหรือแม่คนเดียวในประเทศไทยยังมีจำนวนน้อย แต่จากการศึกษาสถานการณ์ในต่างประเทศจะพบว่าสถิติครอบครัวพ่อหรือแม่คนเดียวของทุกประเทศมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความเจริญทั้งในด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมมากอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศอังกฤษก็ยังมีปริมาณจำนวนครอบครัวพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่สำหรับประเทศไทยมีการคาดการณ์จากสถิติการหย่าร้างที่มีอัตราเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองที่ทำได้สามารถพิจารณาได้ว่า จะมีจำนวนครอบครัวพ่อหรือแม่คนเดียวในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น (สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550, น.24)

จากที่กล่าวมาข้างต้นอาจสรุปได้ว่า **แม่เลี้ยงเดี่ยว(single mother)** หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิกหลัก คือ มารดา และมีบุตรอายุไม่เกิน 20 ปี โดยมารดาอาจอาศัยอยู่แยกต่างหาก หรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นลักษณะครอบครัวขยายได้ (กมลชนก ข้าสุวรรณ และ บุรเทพ โชครณานุกูล, 2555, น.321) เป็นแม่ที่เลี้ยงลูกเพียงลำพังหลังจากประสบปัญหาการหย่าร้าง การแยกทางกัน การถูกทอดทิ้ง หรือการจากไปเนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิตจากการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุ เป็นต้น (พิมพ์รำไพ สุนทรารชุน, 2549, น.16) ซึ่งการเกิดขึ้นของลักษณะครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวนี้นี้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่ซับซ้อนมากขึ้นกว่าได้ โดยในเวลานี้ผู้ศึกษาจะเน้นศึกษาไปที่ ครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่น อายุไม่เกิน 20 ปีที่อาศัยอยู่แยกต่างหาก มีบุตรอายุไม่เกิน 20 ปี โดยเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวจากเหตุผลการหย่าร้าง การแยกทาง หรือการถูกทอดทิ้งเนื่องด้วยสาเหตุจากการยังเป็นวัยรุ่นที่ท้องโดยไม่พร้อม และความไม่พร้อมมาจากข้อจำกัดต่างๆจากการที่ยังเป็นวัยรุ่นที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของปัจจัยต่างๆในสังคมไทย ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เป็นต้น

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่นกับการมีเพศสัมพันธ์

วัยรุ่นเป็นวัยที่เชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กกับผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นระยะที่มีความสำคัญระยะหนึ่งของชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทุกวัน โดยเฉพาะระยะสิ้นสุดวัยเด็กซึ่งก็คือระยะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายที่แสดงให้เห็นว่าเป็นชายหนุ่มหรือหญิงสาว มีวุฒิภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์ สมองมีการเจริญเติบโตเต็มที่ อีกทั้งยังมีพัฒนาการด้านอารมณ์และความรู้สึกแบบเด็กไปสู่ผู้ใหญ่เรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ การเป็นวัยรุ่นสิ้นสุดลงเมื่อบุคคลบรรลุนิติภาวะทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม สามารถดำเนินชีวิตอยู่อย่างอิสระ รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และเป็นที่ยอมรับของสังคม (สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ,2550, น.31)

แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่นจะมีการกล่าวถึงพัฒนาการของวัยรุ่น ความต้องการและความสนใจของวัยรุ่น รวมถึงพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น อย่างพัฒนาการทางร่างกายของวัยรุ่นจะเป็นไปในลักษณะเจริญงอกงามอย่างรวดเร็วในระยะเตรียมตัวเข้าสู่วัยรุ่น และติดต่อไปจนกระทั่งวัยรุ่นตอนต้น (อายุ 12-14ปี) ซึ่งมีอัตราการเจริญงอกงามเร็วๆพอกันกับในช่วงที่เป็นทารก การเจริญเติบโตที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วในช่วงนี้ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง โครมกระดูกและฟัน การเคลื่อนไหวร่างกาย และสัดส่วนของร่างกาย เป็นต้น พัฒนาการทางอารมณ์ของวัยรุ่น มักเป็นผลมาจากระยะก่อนเป็นวัยรุ่น ที่มีความรู้สึกรุนแรง ความรู้สึกเปิดเผยและตรงเกินไป บ้างก็รู้สึกว่าคุณมีความสุขและมากไปด้วย

ความเชื่อมั่นในตนเอง แต่บางครั้งก็รู้สึกหดหู่ สงสัยตลอดเวลา รุนแรง ไม่ค่อยจะยอมใครง่ายๆ โดยวัยรุ่นมีทั้งอารมณ์รักไม่ว่าจะรักตนเอง เพื่อน หรือเพศตรงข้าม โกรธ วิตกกังวล หรืออิจฉาริษยา เป็นต้น (สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550, น.32)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลต่อทัศนคติเรื่องเพศของวัยรุ่นได้แก่ ครอบครัว เพื่อน และสื่อ ซึ่งวัยรุ่นในแต่ละชนชั้นหรือฐานะก็จะได้รับอิทธิพลจากปัจจัยแต่ละปัจจัยแตกต่างกัน เช่น วัยรุ่น ชนชั้นสูงนั้นจะได้รับอิทธิพลจากครอบครัวมากกว่า ในขณะที่วัยรุ่นในชนชั้นกลางและล่างจะให้ความสนใจต่อสื่อและเพื่อนเป็นปัจจัยหลักในการมองทัศนคติเรื่องเพศ (จุลินี เทียนไทย, 2548, น.196) วัยรุ่นเป็นมนุษย์ที่มีความต้องการ โดยเฉพาะความต้องการในของที่ขึ้นอยู่กับค่านิยม(value)ที่แต่ละคนยึดถือ และส่วนใหญ่ก็มักจะยึดถือค่านิยมในกลุ่มที่ตนเข้าร่วมด้วย โดยวัยรุ่นมักจะมีความต้องการใหม่ๆที่เป็นไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและอารมณ์ของเด็ก ความต้องการของวัยรุ่นที่สำคัญเช่น ความต้องการในความรัก ความอยากรู้และทดลองเกี่ยวกับเรื่องเพศ ความต้องการในอิสรภาพที่มากขึ้น ความต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม และความต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ เป็นต้น

ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในวัยรุ่นยุคปัจจุบัน สาเหตุมาจากการเข้ามามีอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก การอบรมเลี้ยงดูที่เปลี่ยนไป และการที่ผู้ปกครองให้อิสระแก่ลูกหลาน นอกจากนี้วัยรุ่นหญิงยังเปลี่ยนแนวคิดไม่สนใจเรื่องความบริสุทธิ์หรือพรหมจรรย์ก่อนการแต่งงานมากขึ้น จากการศึกษาของ วิทยา นาควัชระ (2540, น.224-225, อ้างถึงใน สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550, น.36) ได้กล่าวว่าสามารถแบ่งพฤติกรรมทางเพศวัยรุ่นได้ดังนี้ พฤติกรรมทางเพศกับตัวเอง พฤติกรรมทางเพศกับคนเพศเดียวกัน และพฤติกรรมทางเพศกับคนต่างเพศ โดยในงานศึกษานี้จะให้ความสำคัญกับพฤติกรรมทางเพศกับคนต่างเพศ ซึ่งผู้ศึกษาคาดว่าอาจเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลทำให้เกิดการตั้งครรภ์ที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นของเด็กวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน

พฤติกรรมทางเพศกับคนต่างเพศ(heterosexuality) คือการที่วัยรุ่นจะเริ่มสนใจเพื่อนต่างเพศมากเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนกลางและตอนปลาย เนื่องจากมีความมั่นใจว่าเป็นความเป็นถูกต้องตามสังคม และเป็นทางที่เขาคงจะแสดงความรู้สึกได้อย่างเปิดเผย จะเห็นว่าวัยรุ่นจะสนใจพฤติกรรมและกิจกรรมทางเพศมาก มีความอยากรู้อยากเห็น อยากรทดลอง พฤติกรรมที่พบได้บ่อยๆ ได้แก่ การแอบอ่านหนังสือปกขาว แอบดูภาพยนตร์เกี่ยวกับเซ็กซ์ แอบไปเที่ยวกับโสเภณี หรือการพยายามทำตัวให้เด่นเพื่อให้เพศตรงข้ามสนใจ พฤติกรรมเหล่านี้เชื่อว่ามาจากแรงขับทางเพศและวัยรุ่นมักคิดว่าการที่เขาแสดงพฤติกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว (วิทยา นาควัชระ, 2540, น.224-

225, อ้างถึงใน สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550, น.36)

จากพัฒนาการการเจริญเติบโตของวัยรุ่นทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ผนวกกับวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ หรือปัจจัยอื่นๆ เช่น ครอบครัว เพื่อน หรือสื่อต่างๆที่ส่งผลต่อลักษณะความคิด ความเชื่อของเด็กวัยรุ่นที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรมากขึ้นกับเด็กวัยรุ่นที่มีอายุน้อยลง และส่งผลให้เกิดการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมของเด็กวัยรุ่นที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปีดังที่พบเห็นในปัจจุบัน ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่ควรได้รับการป้องกันและแก้ไขเพื่อลดจำนวนการตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นในเด็กวัยรุ่น

2.3 แนวคิดและทฤษฎีสตรีนิยม(Feminism)

ทฤษฎีสตรีนิยมมุ่งเน้นที่จะทำความเข้าใจถึงธรรมชาติของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิง ระบบคิดและขบวนการทางสังคมที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งตั้งอยู่บนการวิเคราะห์ว่าผู้ชายอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบ ส่วนผู้หญิงอยู่ในสภาพเป็นรอง การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งมีความลักษณะของความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศมาตั้งแต่สังคมในอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนไปอย่างไร สิ่งที่ไม่เปลี่ยนก็คือการเอา รัดเอาเปรียบระหว่างเพศนั่นเอง(กมลชนก ขำสุวรรณ และบุรเทพ โชคนานุกูล, 2555)

การวิเคราะห์ถึงความไม่เท่าเทียมในสิทธิและโอกาสของสตรีภายใต้องค์ประกอบ กระบวนการ และผลกระทบของนโยบายสังคม ความไม่เท่าเทียมของรายได้ของโอกาสการทำงานและโอกาสทางการศึกษาถือเป็นตัวอย่างของผลกระทบที่สตรีได้รับจากนโยบายสังคมที่ไม่เป็นธรรม กระบวนการการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายที่ผู้หญิงมีบทบาทน้อยกว่าผู้ชาย อีกทั้งการจัดสวัสดิการสังคมที่จำกัดเป็นสิ่งที่ทำให้สตรีต้องกลายเป็นผู้รับภาระในครัวเรือน ในการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับแม่เลี้ยงเดี่ยวได้ให้ความสำคัญกับ 2 ประเด็นหลักได้แก่ (สุรพล, 2547, อ้างถึงใน(กมลชนก ขำสุวรรณ และบุรเทพ โชคนานุกูล, 2555, น.323)

ประเด็นแรกคือ การผลิต – การให้กำเนิด (production-reproduction) หมายถึง การที่สตรีถือเป็นกลุ่มที่ทำหน้าที่สร้างสมาชิกใหม่และให้การเลี้ยงดู ซึ่งถือว่ามีคุณค่าเพียงแค่การให้กำเนิด (reproductive work) ขณะที่การผลิตในเชิงเศรษฐกิจที่ถือว่ามีคุณค่าในเชิงผลิตภาพ (productive work) กลับเป็นเรื่องของบุรุษ ภายใต้กรอบความคิดนั้นนโยบายสังคมกลายเป็นเครื่องมือของระบบทุนนิยมในการควบคุมให้สตรีต้องอยู่ในโลกส่วนตัวหรือครอบครัวเท่านั้น อีกทั้งสวัสดิการ

ต่างๆที่รัฐดำเนินการเป็นการทำให้สตรีต้องทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูเด็ก คนชรา และคนป่วยตลอดไป ประเด็นที่สอง คือ การพึ่งพา-การพึ่งพาระหว่างกัน (dependency-interdependency) หมายถึง การเน้นการพึ่งพาทบเทาที่ทำให้สตรีกลายเป็นบุคคลที่พึ่งตนเองไม่ได้ บทบาทการเลี้ยงดูของสตรีทำให้สามีสสามารถทำงานในเชิงเศรษฐกิจนอกบ้านได้และมีส่วนในการสร้างชาติ หน้าที่ของสวัสดิการสังคมรูปแบบนี้ทำให้สตรีต้องเป็นฝ่ายพึ่งพาต่อไปแทนที่จะเป็นการพึ่งพาระหว่างกัน

จากสองประเด็นหลักนี้อาจเข้าใจได้ว่าสตรีเป็นเพียงกลุ่มคนที่มีคุณค่าแค่เพียงการให้กำเนิด สตรีถูกจำกัดให้ทำหน้าที่กับครอบครัวเท่านั้นไม่ควรออกนอกบ้าน อีกทั้งยังมองว่าสตรีไม่สามารถพึ่งตนเองได้ แต่เขาอยู่ได้จากการที่สามีออกไปทำงานหาเงินมาเลี้ยงดูเขา ซึ่งความคิดเหล่านี้จากสังคมเป็นเหมือนสิ่งที่ยกยดทับให้สตรีไม่กล้าที่จะเผชิญหน้ากับการต้องอยู่เพียงลำพัง หรือการที่จะต้องกลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว เพราะหากทำหน้าที่ได้ไม่สมบูรณ์แบบดังที่สังคมตั้งบรรทัดฐานไว้ก็จะต้องเผชิญกับอคติหรือการตีตราจากสังคม แม้ว่าในปัจจุบันผู้หญิงจะได้รับการยอมรับหรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจนกลายเป็นผู้นำระดับประเทศแล้วก็ตาม แต่ในความเป็นจริงสตรีก็ยังคงถูกความคิดที่ว่าผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชายคอยกดทับให้ผู้หญิงต้องทำหน้าที่ทั้งการผลิต การให้กำเนิด หรือการพึ่งพาบุรุษอยู่ดังที่เห็นได้ทั่วไป

นอกจากนี้ยังมี “แนวคิดสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน” ที่เชื่อว่ารูปแบบของสถาบันครอบครัวเป็นต้นแบบในการกดขี่ผู้หญิง ระบบชายเป็นใหญ่เป็นระบบที่ครอบงำผู้หญิงในทุกๆ ด้านและเอื้อผลประโยชน์ให้กับผู้ชาย อีกทั้งระบบชายเป็นใหญ่ยังสร้างอุดมการณ์ให้ผู้หญิงยอมรับในความต่ำต้อยของตนเองเพื่อยอมรับการกดขี่จากผู้ชาย เช่นมายาคติเรื่องความเป็นแม่และภรรยา ส่งผลให้ผู้หญิงเกิดความขัดแย้งในตัวเอง และหากทำไม่ได้ก็จะรู้สึกผิดที่ตนเองทำหน้าที่บกพร่อง (พิมพ์ร่ำไพ สุนทรารชุน, 2549, น.31) เช่นเดียวกับปัญหาแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เกิดขึ้นกับเด็กวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม เมื่อตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมจนต้องกลายเป็นแม่วิัยใสหรือแม่วิัยรุ่นจากการที่สังคมสร้างมายาคติขึ้นมาว่าผู้หญิงเมื่อท้องแล้วจะมีสถานะเป็นแม่โดยทันทีทั้งๆที่ในความเป็นจริงแล้วผู้หญิงก็มีหนทางในการเลือกได้ว่าจะยุติการครรภ์หรือดำรงครรภ์ต่อหรือไม่ ความคิดการกดขี่หรือมายาคติเรื่องความเป็นแม่และภรรยาส่งผลให้ผู้หญิงจำเป็นต้องเลือกที่จะเป็นแม่จากความไม่ตั้งใจ

ในส่วนของ “แนวคิดสตรีนิยมแนวรัฐสวัสดิการ”(Welfare Feminism) คือ แนวคิดสตรีนิยมสายที่เน้นเรื่องสวัสดิการของผู้หญิงเป็นหลักว่าผู้หญิงจำเป็นต้องได้รับสวัสดิการที่ดีและเหมาะสมในฐานะที่เป็นมารดาและภรรยา โดยแนวคิดสตรีนิยมแนวรัฐสวัสดิการจะมุ่งให้ความสำคัญเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว ผู้หญิง รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายที่มีผลต่อผู้หญิงในการให้สวัสดิการในฐานะมารดา คนงาน และสิทธิส่วนบุคคลของผู้หญิง (ไชยรัตน์ กลั่นสกุล, 2543, อ้างถึงใน จีรนนท์

พิมถาวร, 2557, น.94) จากการที่ภายในสังคมยังมีความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย อยู่ จึงควรมีกฎหมายที่จะเอื้อประโยชน์ให้กับเพศหญิงในทุกๆสถานภาพ ไม่ว่าจะโสด สมรส หรือแม่เลี้ยงเดี่ยวก็ตาม ดังที่ทราบว่าการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวต้องเผชิญปัญหาและแบกรับภาระที่ต้องรับผิดชอบอย่างมาก ดังนั้นหน่วยงานรัฐควรจัดวิธีการในการให้ความช่วยเหลือหรือเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มแม่เลี้ยงเดี่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการที่สังคมมีความเชื่อหรือความคิดว่าผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชายในเชิงความสามารถ สติปัญญา และพลังกำลัง ตลอดจนเชื่อว่าผู้หญิงต้องทำบทบาทแม่และภรรยาเพียงเท่านั้น เป็นการไปสร้างกลไกที่กีดกันผู้หญิงไม่ให้ผู้หญิงได้เติบโตอย่างเต็มศักยภาพ การดำเนินงานในสภาพสังคมที่ยังคงเต็มไปด้วยมายาคติที่บอกว่าผู้หญิงเป็นเพศที่มีความอ่อนแอทางด้านสรีระ ปล่อยอารมณ์อยู่เหนือเหตุผล ไม่ฉลาดหลักแหลมเท่าผู้ชาย มีความอ่อนไหวต่อสิ่งเร้าภายนอกได้ง่าย เป็นสิ่งที่ส่งผลให้สังคมมองผู้หญิงมีความสามารถน้อยกว่าผู้ชาย นำมาซึ่งการเลือกปฏิบัติที่ปิดกั้นโอกาสในการแสวงหาความก้าวหน้าของผู้หญิง รวมทั้งแนวความคิดเกี่ยวกับครอบครัวของสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดชายเป็นใหญ่เป็นการส่งผลให้ผู้หญิงในสถาบันครอบครัวยิ่งถูกกดทับให้ต้องทำอยู่แค่เพียงในกรอบของความเชื่อเหล่านั้น เมื่อเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ผู้หญิงกลายเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ต้องดูแลลูกเพียงลำพังก็จะอาจจะถูกคนในสังคมเกิดอคติหรือการตีตรากับกลุ่มคนเหล่านี้ซึ่งจะส่งผลในการดำเนินชีวิตประจำวันของกลุ่มแม่เลี้ยงเดี่ยวเหล่านี้ และยังเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ยังเป็นเด็กวัยรุ่นที่ยังไม่มีวุฒิภาวะที่เพียงพอที่จะมีลูกได้ อีกทั้งยังขัดแย้งกับทัศนคติของคนไทยที่ผู้หญิงในวัยเรียนยังไม่ควรออกเรือน ก็จะส่งผลให้แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นต้องเผชิญต่ออุปสรรคในการดำเนินชีวิตจากค่านิยม ความคิด ความเชื่อเช่นนี้

2.4 วาทกรรมของการตั้งท้องที่ไม่พร้อม

คำว่า “ท้องไม่พร้อม” นับเป็นศัพท์ที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคมไทย โดยท้องที่เกิดขึ้นโดยไม่พร้อมเป็นสาเหตุของปัญหาที่ผู้หญิงหลายคนประสบ แต่ละคนก็ต่างให้ความหมายของความไม่พร้อมแตกต่างกันออกไปตามสถานการณ์ของแต่ละคน

นาถฤดี เต็นดวง(2551, น.66)ได้ให้นิยามการตั้งครรภ์ไม่พร้อม หรือไม่พึงประสงค์ คือ ภาวะที่ผู้หญิงตั้งครรภ์โดยไม่ต้องการมีลูกอย่างแท้จริง หรือผู้หญิงต้องการมีลูกแต่มีความไม่พร้อมในการดำรงครรภ์ต่อ การตัดสินใจของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมอาจนำไปสู่การยุติการตั้งครรภ์หรือการดำรงครรภ์ต่อก็ได้ กล่าวโดยสรุปแล้วการตั้งครรภ์ไม่พร้อม หมายถึง ความไม่พร้อม ความไม่พึงประสงค์ที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดและการตัดสินใจจากผู้หญิงเป็นหลัก ในความเป็นจริงผู้หญิงที่

ตั้งครรรภ์โดยไม่พร้อมไม่ได้เป็นผู้เลือกและกำหนดการตัดสินใจให้แก่ผู้หญิงที่ตั้งครรรภ์ แต่ “สังคม” กลับเป็นผู้เลือกและตัดสินใจให้แก่ผู้หญิงเหล่านี้โดยกำหนดทางเลือกหรือทางออกของผู้หญิงที่ตั้งครรรภ์ไม่พร้อมไว้จำกัดเพียง 2 ทางเลือก คือ “เป็นแม่ใจร้าย” หรือ “เป็นผู้หญิงใจง่าย”

ในกรณีผู้หญิงที่ยังไม่สมรสและตั้งครรรภ์โดยไม่พร้อม สาเหตุอาจเกิดจากการตั้งครรรภ์โดยไม่ยินยอมพร้อมใจเพราะโดนข่มขืน หรือล่วงละเมิดทางเพศ การไม่เข้าเข้าถึงบริการคุมกำเนิด ไม่ได้ใช้การคุมกำเนิด การคุมกำเนิดพลาด ความชะล่าใจในการมีเพศสัมพันธ์ รวมทั้งความไม่รับผิดชอบของฝ่ายชายที่ฝ่ายหญิงได้มีเพศสัมพันธ์ด้วย จาก กนกวรรณ ธราวรณ (2548, น.187) กล่าวไว้ว่าแต่ละคนได้ให้ความหมายความไม่พร้อมต่างกันออกไปตามแต่สถานการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งเขาได้นำเสนอถึงนัยยะสำคัญของวาทกรรมท้องไม่พร้อมดังต่อไปนี้

หนึ่ง สถานการณ์ที่พร้อมสำหรับคนหนึ่งๆ ไม่ใช่สถานการณ์ที่พร้อมของคนอีกคนหนึ่ง แม้อยู่ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันก็ตาม คนยังอาจให้ความหมายของคำว่า ‘ไม่พร้อม’ ต่างกันไป ดังนั้นคนเราไม่สามารถและไม่ควรจะใช้มาตรฐานความ ‘พร้อม’ ของตนตัดสินใจสถานการณ์ความพร้อมของผู้อื่น และ สอง ‘ความไม่พร้อม’ เป็นการให้ความหมายใหม่ของการท้องที่ไม่ต้องการว่ามีใช่เป็นเรื่องของความเลวร้าย ความผิดพลาด ความรักสนุก ความไม่ใส่ใจ ความชู้ และ/หรือความเลว ความหมายใหม่ที่ให้โดยผู้หญิงที่ท้องเมื่อไม่พร้อมเอง ดูจะไปในแนวว่าเป็นเพราะผลแห่งจังหวะชีวิตและชะตากรรม ไม่เจอเองจะไม่รู้

การตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นนับเป็นปัญหาที่สำคัญในสังคมปัจจุบันและมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาที่เพิ่มขึ้นในประเทศไทย ซึ่งเกิดจากการที่วัยรุ่นมีแนวโน้มของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเพิ่มขึ้น การตั้งครรรภ์นอกสมรสมากขึ้น และส่วนใหญ่เป็นการตั้งครรรภ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ อีกทั้งไม่มีความพร้อม นำไปสู่การตั้งครรรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ เมื่อเกิดปัญหาการตั้งครรรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ปัญหาที่ส่งผลกระทบตามมาคือ ปัญหาด้านร่างกาย จิตใจ และปัญหาครอบครัวและสังคม (สุชีลา ตันชัยนันท์, 2554, น.26-27)

2.5 แนวคิดการตัดสินใจเป็นแม่

“แม่” และ “ความเป็นแม่” เกิดจากกระบวนการสร้างและกำหนดจากสังคมให้ผู้หญิงมีหน้าที่ บทบาทและการทำหน้าที่ต่างๆเกี่ยวกับการโอบอุ้มเลี้ยงดู การดูแลเอาใจใส่ต่อผู้อื่น โดยเฉพาะเด็ก ซึ่งเด็กต้องมีแม่เป็นผู้บรมสั่งสอน เป็นต้นแบบและสร้างความเป็นตัวตน หรือ อัต

ลักษณะต่างๆ ดังนั้น การเป็นแม่จึงเกิดจากการกระทำและความสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าเป็นการกำหนดของธรรมชาติ ความเป็นแม่เป็นสถาบันทางสังคมซึ่งประกอบด้วยขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ข้อห้ามและบรรทัดฐานอื่นๆที่คาดหวังต่อผู้เป็นแม่

ความเป็นแม่ และความเป็นผู้หญิงได้รับการหล่อหลอมจากสังคมให้กลายเป็นเนื้อเดียวกันจนเป็นที่ยอมรับและฝังรากลึกเป็นความเชื่อที่ว่าผู้หญิงทุกคนต้องมีความเป็นแม่ ซึ่งอาจจะไม่จริงก็ได้ แต่สังคมก็ขัดเกลาให้เป้าหมายชีวิตของผู้หญิงผูกพันกับการเป็นแม่ การมีลูกและเลี้ยงดูลูก นอกจากนี้ความเป็นแม่ยังถูกคาดหวังจากสังคมในการทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกหรือเด็ก ๆ ให้ดีที่สุดเนื่องจาก สรีระร่างกายของผู้หญิง เช่น การมีมดลูก และเต้านมทำให้ผู้หญิงทุกคนต้องยอมรับและทำหน้าที่แม่ ตั้งครรภ์ เลี้ยงดูบุตร เนื่องด้วยลักษณะเฉพาะร่างกายของผู้หญิงในการต้องเป็นผู้ตั้งครรภ์ ให้กำเนิด เลี้ยงดูบุตร ความเชื่อเกี่ยวกับสัญชาตญาณความเป็นแม่ที่ผู้หญิงต้องมีจึงกลายเป็นพันธนาการในการควบคุมร่างกายของผู้หญิง (นาถฤดี เค้นดวง, 2551, น.20) ความเป็นแม่นั้นได้กลายเป็นทั้งความสุข และคุณค่าของผู้หญิงทุกคน ถ้าหากไม่ได้ทำหน้าที่แม่หรือทำไม่ได้ สังคมก็จะตีตราแม่หรือผู้หญิง แต่ในความเป็นจริงแล้วผู้หญิงอาจไม่ได้ต้องการความเป็นแม่หรือไม่ได้มีความสุขที่จะทำหน้าที่เหล่านี้ก็ได้ หรือบางคนก็ไม่สามารถเป็นแม่ได้เนื่องจากสภาพร่างกายที่ไม่อาจจะตั้งครรภ์ได้ ดังนั้นผู้หญิงจึงไม่ได้มีสิทธิในการเลือกที่จะเป็นแม่อย่างแท้จริง

ดังนั้นสำหรับผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมโดยเฉพาะวัยรุ่นในการเลือกที่จะดำรงครรภ์ หรือทำหน้าที่แม่จำเป็นต้องเผชิญหน้ากับการไม่ยอมรับของสังคมในการตั้งครรภ์นอกสมรส การตั้งครรภ์โดยไม่มีพ่อ การถูกตราหน้าว่าเป็นผู้หญิงใจง่ายตามที่บรรทัดฐานสังคมกำหนดไว้ว่าผู้หญิงที่อายุน้อย อยู่ในวัยเรียนหรือยังไม่ได้สมรส ตั้งครรภ์ไม่ได้ ทั้งๆที่การมีเพศสัมพันธ์ไม่ได้เกิดจากความตั้งหรือเต็มใจ แต่อาจจะเป็นการบังคับ การแสวงหาประโยชน์จากคู่สัมพันธ์ หรือการถูกครอบงำ ล่อลวง ด้วยกลไกต่างๆในระบบสังคมที่หาประโยชน์จากร่างกายของผู้หญิง หรือกระตุ้นเร้าให้ผู้หญิงมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น ส่งผลให้เด็กวัยรุ่นเหล่านี้ต้องเผชิญกับอุปสรรคต่างๆในการที่จะต้องดำเนินชีวิตอยู่ภายในสังคมไทยที่มีค่านิยม ความเชื่อเรื่องของการรักษาวงศ์สรวงตัวของผู้หญิง ซึ่งเมื่ออยู่ในสภาวะการตั้งครรภ์ไม่พร้อมแล้วจะมีทางเลือกเพียง 2 ทางคือ ยุติการตั้งครรภ์หรือดำรงการตั้งครรภ์ต่อ และหากเลือกที่จะดำรงการตั้งครรภ์ต่อก็ถือเป็นการเลือกหรือตัดสินใจที่จะเป็น “แม่” ของเด็กในครรภ์ แม้ว่า จะมีความไม่พร้อมจากปัจจัยหลายๆด้านก็ตาม ดังนั้นการที่แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นเหล่านี้เลือกที่จะไม่ยุติการตั้งครรภ์และเลือกตัดสินใจเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวมีปัจจัยสาเหตุมาจากแนวความคิดเรื่องความเป็นแม่ที่สังคมในกำหนดกรอบขึ้นไว้หรือไม่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมพบว่า มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยได้รวบรวมและสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

กมลชนก ขำสุวรรณ และบุรเทพ โชคธนานุกูล (2555) ได้ทำการศึกษาถึงกระบวนการทำให้เป็นชายขอบของครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวว่ามีสาเหตุมาจากความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ทั้งปัจจัยด้านชีววิทยาและโครงสร้างทางวัฒนธรรมแบบชายเป็นใหญ่โดยเฉพาะครอบครัวแม่เดี่ยวที่ถูกสังคมตีตราและกีดกันความก้าวหน้า การที่สังคมมีอคติส่งผลให้แม่เดี่ยวเหล่านี้พบกับความไม่เป็นธรรมด้านสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร โดยงานวิจัยนี้มีการศึกษาจากการสัมภาษณ์แม่เลี้ยงเดี่ยวที่สมัครใจจำนวน 11 คน รวมถึงผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับส่วนกลางและท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานเอกชนที่มีความเกี่ยวข้อง โดยการเก็บข้อมูลในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครและนครปฐม ผลการศึกษาพบว่าครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่เกิดจากการแยกทางกันและคู่สมรสเสียชีวิต โดยสามารถแบ่งแม่เดี่ยวได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ประาะบาง 7 กรณี กลุ่มที่เข้มแข็ง 3 กรณี และแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นนักสู้ 1 กรณี อีกทั้งยังพบว่าทัศนคติของคนไทยที่มีต่อผู้หญิงที่เป็นครอบครัวแม่เดี่ยวแตกต่างกันมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งส่งผลให้แม่เดี่ยวกลายเป็นชายขอบ โดยมีกระบวนการที่ทำให้แม่เดี่ยวเป็นชายขอบ 3 ลักษณะ ได้แก่

1. ความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ ทั้งด้านค่าแรง สถานภาพ และบทบาท
2. การตีตราให้มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งในแง่ลบ (stigmatization)
3. การถูกกีดกัน ลดอำนาจ ถูกผลักไสให้เป็นชายขอบ

นอกจากจะถูกผลักให้เป็นชายขอบแล้วแม่เดี่ยวบางกลุ่มยังไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยเฉพาะกลุ่มที่ประสบกับความยากจน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความตระหนักรู้ให้กับกลุ่มแม่เดี่ยวในเรื่องสิทธิต่างๆที่ควรจะได้รับตามกฎหมายเพื่อหาช่องทางในการเข้าถึงสิทธินั้น เช่น การรวบรวมกลุ่มของครอบครัวแม่เดี่ยวเพื่อให้ความรู้ด้านสิทธิ สวัสดิการ และการเข้าถึง

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (2557) ศึกษาสาเหตุ กระบวนการ และผลกระทบของแม่วัยใสและความท้าทายของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พบว่าประเทศไทยมีผู้หญิงอายุต่ำกว่า 20 ปีที่คลอดบุตรเฉลี่ยวันละ 355 ราย โดยมีเด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 10 รายต่อวัน ที่กลายเป็นคุณแม่วัยใส ในความจริงแล้วจำนวนผู้หญิงที่ตั้งครรภ์มีมากกว่านี้แต่กลับไม่มีข้อมูลที่แท้จริงว่าจริงๆแล้วประเทศไทยมีผู้หญิงตั้งครรภ์จำนวนเท่าใดเนื่องจากมีส่วนหนึ่งที่ยุติการตั้งครรภ์ด้วยการ

แท้ง การที่เด็กวัยรุ่นไทยตั้งครรรภ์จำนวนมากมีสาเหตุมาจากสิทธิของผู้หญิงเหล่านี้ถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าถึงความรู้ การศึกษาและบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสม ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว เช่นทางเลือกและการพัฒนาสื่อทางเทคโนโลยีต่างๆ มากขึ้น แต่ในขณะที่เดียวกันเด็กและวัยรุ่นไทยกลับไม่ได้รับความรู้ที่เหมาะสมกับวัยของพวกเขา อย่างเพียงพอที่จะรับมือและป้องกันตัวเองจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว สาเหตุของปัญหาที่ว่าก็คือการเรียนเรื่องเพศศึกษาที่ยังไม่ได้รับการปฏิรูป ทักษะคิดเชิงลบของคนไทยที่มีต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานโดยไม่ให้ทางเลือกอื่นกับเด็กวัยรุ่น ผู้ปกครองที่ไม่สามารถเป็นที่ปรึกษาเรื่องเพศให้กับลูกได้ หรืออิทธิพลของกระแสวัฒนธรรมที่ทำให้เด็กวัยรุ่นบางคนใช้ความสัมพันธ์ทางเพศเพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งของที่ตนต้องการโดยไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงผลกระทบที่จะตามมาจากการไม่มีความรู้เรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์อย่างเพียงพอ การเปลี่ยนบทบาทของเด็กวัยรุ่นจากวัยรุ่นมาเป็นแม่ วัยใสล้วนทำให้โอกาสของตัวเอง, ครอบครัวและสังคมสูญเสียไป โดยที่ไม่สามารถประเมินมูลค่าของผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาวที่เกิดขึ้นต่อวิถีการดำเนินชีวิต คุณภาพชีวิต สังคมและเศรษฐกิจ

วัยรุ่นจำนวนหนึ่งที่ตั้งครรรภ์และเป็นแม่วัยใสมักจะต้องแยกทางกับคู่ในที่สุด ทำให้ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาตามลำพัง เกิดสภาวะความไม่มั่นคงทางอารมณ์ ทำให้เครียดและอาจจะมีภาวะซึมเศร้า ขณะเดียวกันวัยรุ่นที่ตั้งครรรภ์จำนวนหนึ่งไม่ได้กลับไปเรียนต่อ ต้องออกจากที่เรียน หรือออกจากงาน ไม่มีอาชีพ ขาดรายได้ และกลายเป็นสภาพ “เด็กเลี้ยงเด็ก” ซึ่งผลการศึกษานานาชาติได้บ่งชี้ว่าความไม่เท่าเทียมและการไม่ปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กผู้หญิงเป็นเรื่องท้าทายที่สำคัญในการแก้ปัญหาการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น ทั้งเด็กผู้หญิงที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่ได้เรียนหรือเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับเพศศึกษาและสัมพันธภาพศึกษา ไม่มีโอกาสในการพัฒนาทักษะเพื่อชะลอการมีเพศสัมพันธ์ไม่ได้รับข้อมูลหรือเข้าไม่ถึงบริการการคุมกำเนิดเพื่อป้องกันไม่ให้ตั้งครรรภ์หรือการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ดังนั้นการที่ประเทศไทยมีเด็กวัยรุ่นผู้หญิงตั้งครรรภ์ในวัยเรียนจำนวนมากย่อมส่งผลกระทบต่อให้สูญเสียทรัพยากรโดยรวมของประเทศได้ การแก้ไขปัญหาการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นนั้นหน่วยงานต่างๆกลับไปแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่ แต่ไม่ได้เน้นสาเหตุพื้นฐานเช่น ความเหลื่อมล้ำทางเพศ โอกาสทางการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกัน การปกป้องสิทธิของวัยรุ่นโดยการบังคับใช้กฎหมายในประเทศ รวมทั้งผู้คนต่างๆเหล่านี้ที่ควรจะมีส่วนในการรับผิดชอบต่อเด็กวัยรุ่นเหล่านี้ เช่น บทบาทของครอบครัว ผู้ปกครอง โรงเรียน ชุมชน สังคมและผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย เป็นต้น

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2550) ได้ทำการศึกษาถึงสถานการณ์ของครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษ ปัจจัยเสี่ยง สภาพปัญหา และความต้องการความช่วยเหลือของครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษอย่างครอบครัวพ่อหรือแม่คนเดียวจำนวน 43 ครอบครัว และครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่นจำนวน 49 ครอบครัว โดยมีการสุ่มตัวอย่างและเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษา 4 ภาคของประเทศ รวมถึงการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและผูปฏิบัติงานทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่เกี่ยวข้องกัครอบครัวลักษณะพิเศษทั้ง 2 กลุ่ม จากงานวิจัยชิ้นนี้พบข้อมูลว่าสถานการณ์ทั่วไปของครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษไม่ว่าจะครอบครัวพ่อหรือแม่คนเดียว หรือครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่น เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมไทยทุกวันนี้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงภาพส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตครอบครัวลักษณะพิเศษ ซึ่งเป็นครอบครัวในรูปแบบอื่นที่ต่างไปจากครอบครัวทั่วไป เป็นครอบครัวที่ประสบปัญหาความยากลำบากในการดำรงความเป็นครอบครัวและการทำหน้าที่ของครอบครัวอันเนื่องมาจาก ความไม่พร้อมการมีครอบครัวของครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่น ความขัดแย้งในสัมพันธภาพและความรับผิดชอบต่อครอบครัวของครอบครัวพ่อหรือแม่คนเดียว โดยต้นตอของปัญหาเหล่านี้เกิดจากตัวบุคคลและสภาพแวดล้อมอันนำไปสู่ปัญหาการใช้ชีวิตในครอบครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่งปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดปัญหาครอบครัวส่วนใหญ่มาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาการขาดความรู้หรือทักษะในชีวิตครอบครัว การยึดถือค่านิยมทางสังคม ทำให้ครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษเหล่านี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญรวมถึงจำเป็นที่จะต้องมีการทำความเข้าใจให้เข้าถึงความต้องการที่แท้จริงของครอบครัวลักษณะพิเศษเหล่านี้

จุลณี เทียนไทย (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นและผลกระทบจากความแตกต่างทางชนชั้นทางเศรษฐกิจของวัยรุ่นไทยในเรื่องเพศวิถีและพฤติกรรมความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นอายุระหว่าง 15-19 ปี แบ่งตามเพศและฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันจำนวน 60 คน ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นมีความเข้าใจในเรื่องเพศวิถีมาจากมุมมองของเรื่องความรัก ความสัมพันธ์ทางเพศ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ความสำส่อนและการรักษาพรหมจรรย์เป็นสำคัญ ครอบครัว เพื่อน และสื่อคือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติเรื่องเพศวิถีของวัยรุ่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ความสำส่อนทางเพศ และการรักษาพรหมจรรย์เป็นปัจจัยหลักในการใช้ตัดสินใจว่าผู้หญิงคนนั้นเป็นคนดีหรือเลว โดยความเชื่อเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มวัยรุ่นยุคสมัยนี้ที่มีการมีมักจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานมากกว่ารุ่นพ่อแม่ โดยวัยรุ่นที่อยู่ในกลุ่มศึกษาเกือบทุกคนกล่าวว่าเขาเก็บเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศของตัวเองและของเพื่อนไว้เป็นความลับ อีกทั้งยังหลีกเลี่ยงที่จะพูดคุยเรื่องเหล่านี้กับผู้ปกครอง ซึ่งเยาวชนที่มาจากชนชั้นล่างจะมีแนวโน้มที่จะมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อยมากกว่า

วัยรุ่นที่มาจากชนชั้นกลางหรือสูง อีกปัจจัยที่ทำให้แนวความคิดมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานของวัยรุ่นเปลี่ยนไปคือ อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่แพร่เข้ามา และ การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เปลี่ยนไป

จากงานวิจัยต่างๆที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เข้าใจถึงต้นเหตุของปัญหาการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมของวัยรุ่น อีกทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำมาซึ่งปัญหาต่างๆตามมาอย่างที่พบเห็นได้ในปัจจุบันที่ควรจะได้รับการเข้าถึงปัญหาจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องของรัฐ รวมถึงแก้ไขปัญหาลำต้นอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปัญหาลำต้นนี้ก็กลับยังมีจำนวนเด็กวัยรุ่นที่ท้องไม่พร้อมเพิ่มขึ้นทุกปี สาเหตุมาจากอะไรและใครควรจะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาลำต้นอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจกับประเด็นนี้เพื่อทำการศึกษาถึงการใช้ชีวิตของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ต้นเหตุของปัญหาที่แท้จริง รวมทั้งหาแนวทางการแก้ไขปัญหาลำต้นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดผลกระทบต่างๆที่จะเป็นผลกระทบต่อสังคม

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษาชีวิตการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของเด็กวัยรุ่นไทยที่ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ทำการเก็บข้อมูลในเขตกรุงเทพมหานครโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นวัยรุ่น และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่นที่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวจากการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม พร้อมกับศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กวัยรุ่นในปัจจุบันมีอัตราการตั้งครรภ์ในวัยเรียนเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานทั้งภาครัฐหรือเอกชนเข้ามาให้ความสำคัญกับปัญหานี้แล้วก็ตาม โดยมีการสำรวจวิถีการดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่นในบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมสถานภาพสตรี และบ้านพักส่วนตัวในกรุงเทพมหานคร โดยวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นที่ท้องโดยไม่พร้อมและเพื่อให้สังคมเข้าใจหรือลดอคติต่อแม่เลี้ยงเดี่ยวเด็กวัยรุ่น โดยดำเนินการศึกษาดังนี้

3.1 รูปแบบการศึกษา

3.1.1 การค้นคว้าเอกสาร (Document Research) เป็นการศึกษาข้อมูลจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความ หนังสือพิมพ์ เอกสารที่เกี่ยวข้อง และ เว็บไซต์ต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ในเรื่องนี้

3.1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์แม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นวัยรุ่นอายุ 15-20 ปี จำนวน 4 คนที่เข้ารับบริการบ้านพักก่อนและหลังคลอดจากบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ หรือบ้านพักส่วนตัวในกรุงเทพมหานคร และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง 6 ท่าน ได้แก่

1) คุณ อรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม ผู้อำนวยการกองคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2) คุณ พัชรี อารยะกุล ผู้อำนวยการกองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

- 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤดี ปุงบางกะดี คณะทำงานโครงการพัฒนาระบบการดูแลสตรีตั้งครรภ์วัยรุ่นอย่างต่อเนื่องโดยพยาบาลเจ้าของไข้ หน่วยฝากครรภ์โรงพยาบาลศิริราช(คลินิกดาวชมพู)
- 4) คุณ อุษณีย์ บุญนาค นักสังคมสงเคราะห์บ้านพักฉุกเฉินสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี
- 5) คุณกัญญาวิวี ปุงบางกะดี เจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาออนไลน์ มูลนิธิPath2Health
- 6) คุณศุภอากาศา องค์กรสกุล รองผู้อำนวยการบริหาร สหทัยมูลนิธิ

3.2 กรอบวิเคราะห์

ในการศึกษาการดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่นที่ต้องเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวจากการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม โดยศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กวัยรุ่นในปัจจุบันมีอัตราการตั้งครรภ์ในวัยเรียนเพิ่มขึ้น ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ต้องโดยไม่พร้อมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การเข้าถึงบริการเกี่ยวกับการเจริญพันธุ์อย่างเหมาะสม และแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ เด็กวัยรุ่นที่พักอาศัยอยู่ในบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมสถานภาพสตรีและอาศัยอยู่บ้านพักส่วนตัว และ บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้แก่ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กับ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยฝากครรภ์โรงพยาบาลศิริราช(คลินิกดาวชมพู) บ้านพักฉุกเฉินสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มูลนิธิPath2Health และ สหทัยมูลนิธิ

3.3.2 กลุ่มตัวอย่างและวิธีสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้เลือกศึกษาเฉพาะเด็กวัยรุ่น อายุ 15-20 ปีที่ท้องโดยไม่พร้อมและเลี้ยงลูกเพียงลำพังโดยพักอาศัยหลังคลอดอยู่ในบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมสถานภาพสตรี และบ้านพักส่วนตัวในกรุงเทพฯ

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก เนื่องจากสามารถสร้างคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาได้ และนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาใช้เป็นข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ต่อไป ซึ่งผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่มีรายละเอียดเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของแม่เลี้ยงเดี่ยว และวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม
- 2) ปรับปรุงและตัดแปลงคำถามให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

การสัมภาษณ์เชิงลึกกับแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นวัยรุ่นอายุ 15-20 ปี จำนวน 4 คนที่เข้ารับบริการบ้านพักก่อนและหลังคลอดจากบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯหรือพักอาศัยอยู่ที่บ้านพักส่วนตัว และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กับ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยฝากครรภ์โรงพยาบาลศิริราช(คลินิกดาวชมพู) บ้านพักฉุกเฉินสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ มูลนิธิPath2Health และ สหทัยมูลนิธิ

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ได้จากการศึกษาค้นคว้ารวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความในหนังสือ นิตยสาร เว็บไซต์ ต่างๆ และหนังสือที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งรวบรวมจากห้องสมุดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทที่ 4

ชีวิตการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของเด็กวัยรุ่นไทยที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาวีชีวิตการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของเด็กวัยรุ่นไทยที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากแม่เลี้ยงเดี่ยวเด็กวัยรุ่นไทยที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมจำนวน 4 คนที่อาศัยอยู่ที่บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ และบ้านพักส่วนตัวในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ข้อมูลประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัวทั่วไปของแม่เด็กวัยรุ่นไทยที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม สภาพความเป็นอยู่ สถานการณ์ที่นำไปสู่การตั้งครรภ์ และผลกระทบที่เกิดจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม รวมทั้งการวิเคราะห์และสรุปผลจากข้อมูลของกรณีศึกษาทั้ง 4 คน ในประเด็น สภาพครอบครัว สาเหตุการตั้งครรภ์ การแก้ไขปัญหาเมื่อรู้ว่าตั้งครรภ์ การตัดสินใจเป็นแม่ การวางแผนในอนาคต และผลกระทบด้านต่างๆ

กรณีศึกษาที่ 1 น้องจุ (นามสมมติ)

น้องจุเป็นคุณแม่วัย 16 ปีที่มีลูกอายุได้ 3 เดือน เธอเป็นลูกคนเล็กของบ้าน ก่อนหน้าที่เธอจะมีลูกเธออาศัยอยู่บ้านกับพี่สาววัย 22 ปี และพ่อ ส่วนแม่ของเธอได้แยกทางกับพ่อไปมีครอบครัวใหม่ แต่ก่อนหน้าที่แม่จะมีครอบครัวใหม่เธออาศัยอยู่กับแม่มาโดยตลอดเพิ่งจะย้ายมาอาศัยกับพ่อเมื่อปีที่แล้ว เนื่องจากพ่อเป็นช่างกลึงเหล็กซึ่งมีที่พักที่บริษัททำให้นานๆเดือนหนึ่งจะกลับมาครั้ง แต่พ่อของเธอก็ส่งเงินมาให้บ้าง เธอจึงต้องอาศัยอยู่กับแม่ที่มีอาชีพขายกับข้าวอยู่ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ซึ่งสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวก็ถือว่าพอมีพอใช้ แต่พอแม่ของเธอไปมีครอบครัวใหม่ พ่อของเธอจึงต้องกลับมาทำหน้าที่ดูแลเธอแทน และด้วยเหตุนี้ทำให้เธอได้กลับมาสนิทกับพี่สาว เธอมีความรู้สึกว่พี่สาวของเขาเป็นเหมือนแม่ของเธอ เนื่องจากพี่สาวของเธอเป็นคนส่งเสริมให้เรียนหนังสือ เวลาไปโรงเรียนเธอจะได้เงินไปโรงเรียนวันละ 200 บาท

สถานการณ์ที่นำน้องจุไปสู่การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม เริ่มจากตอนที่เธอมีเพศสัมพันธ์กับแฟนครั้งแรกเมื่อตอนอายุ 15 ปี ซึ่งตอนที่มิเพศสัมพันธ์แฟนของเธอก็มีการป้องกันด้วยการใส่ถุงยางอนามัย แต่ตัวเธอเองไม่ได้มีการป้องกันหรือกินยาคุมหลังมีเพศสัมพันธ์เลย เธอรู้ตัวว่าตั้งครรภ์เนื่องจากประจำเดือนของเธอไม่มาถึง 2 เดือน ในช่วงแรกเธอยังไม่ได้ปักใจเชื่อว่าเธอท้องเพราะเนื่องจากปกติแล้วประจำเดือนของเธอก็มาไม่สม่ำเสมอเป็นปกติ ทำให้ไม่รู้ตัวว่าตั้งครรภ์อีกที่ช่วง 2 เดือนเกือบจะเข้าเดือนที่ 3 เนื่องจากเธอรู้สึกได้ถึงความผิดปกติของร่างกายที่ที่ท้องมีลักษณะตึง และมีความรู้สึกคัดค้านม เธอจึงตัดสินใจไปซื้อที่ตรวจครรภ์มาตรวจด้วยตนเองโดยตรวจถึง 2 รอบ ในรอบ

แรกเธอตรวจตอนกลางคืนแล้วผลปรากฏว่าที่ตรวจครรภ์ขึ้น 2 ชดซึ่งหมายความว่าตั้งครรภ์ เธอตกใจ และยังไม่เชื่อว่าตนเองตั้งครรภ์ เธอจึงค้นหาข้อมูลจาก internet ซึ่งมีการแนะนำให้ตรวจในตอนเช้า จะได้ผลที่แน่ชัดกว่า เธอจึงไปซื้อที่ตรวจครรภ์มาตรวจอีกรอบในตอนเช้า ผลที่ได้คือเหมือนกับตอนแรกที่ตรวจ เธอตกใจมากและนั่งร้องไห้อยู่ที่บ้านเพียงคนเดียว เนื่องจากพ่อและพี่สาวออกไปทำงาน ตกเย็นพี่สาวกลับมาเธอก็ตัดสินใจเอาผลตรวจจากที่ตรวจครรภ์ให้พี่สาวของเธอดู เมื่อพี่สาวของเธอทราบก็ตกใจและร้องไห้ แต่ว่าพี่สาวของเธอก็ไม่มีท่าทีที่จะโกรธเธอ กลับกลายเป็นว่าพี่สาวของเธอโทษตัวเองที่ดูแลเธอไม่ดีพอ หลังจากนั้นเธอก็ตัดสินใจที่จะบอกเรื่องนี้ให้ฝ่ายชายแฟนของเธอรับรู้ แต่เมื่อฝ่ายชายรู้เรื่องการตั้งครรภ์ของก็ได้มีท่าทียินดีหรือดีใจ มากไปกว่านั้นคือฝ่ายชายกลับไม่รับผิดชอบ อีกทั้งหนีหายติดต่อไม่ได้อีกเลย ฝ่ายชายและครอบครัวฝ่ายชายปฏิเสธว่าไม่ใช่ลูกของเขา และปฏิเสธที่จะรับผิดชอบ แต่น้องจุมมีความมั่นใจว่าเป็นลูกที่เกิดจากฝ่ายชายแน่นอนเนื่องจากเธอไม่เคยมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่นเลยนอกจากเขาในตอนที่ยกกัน

เมื่อฝ่ายชายไม่รับผิดชอบเธอก็ปรึกษากับพี่สาวของเธอเพื่อหาทางออกโดยการทำแท้ง เพราะเธอคิดว่าอายุของเธอยังน้อยเกินกว่าที่จะมาตั้งครรภ์ อีกทั้งตัวเธอเองก็ยังไม่สามารถทำงานหาเงินเลี้ยงตนเองได้และไม่อยากเป็นภาระให้กับพี่สาวของเธอ แต่เมื่อปรึกษากับพี่สาวของเธอแล้วเธอก็คิดว่าเธอเป็นคนผิดที่ทำให้เด็กเกิดมาแต่เด็กเขาไม่ได้ทำผิดอะไรทำให้เธอตัดสินใจเลือกที่จะไม่ยุติการตั้งครรภ์และตั้งครรภ์ต่อ และเธอตัดสินใจที่จะเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวด้วยการเลิกติดต่อกับฝ่ายชายเพราะเธอทราบอยู่แล้วว่ายังไงฝ่ายชายและพ่อแม่ของฝ่ายชายก็ไม่ยอมรับเธอและลูกของเธอ เธอคิดว่าเธอสามารถที่จะเลี้ยงลูกคนเดียวได้ เพราะเธอเห็นว่าคนอื่นก็เลี้ยงเดี่ยวได้ จึงคิดว่าเธอก็เลี้ยงลูกด้วยตัวเองได้โดยไม่จำเป็นต้องง้อฝ่ายชาย

เมื่อเธอตัดสินใจเป็นเลือกที่จะเป็นแม่ในขณะที่เธอยังอายุเพียงแค่ 16 ปีซึ่งยังถือเป็นวัยรุ่นที่ควรจะมีสภาพชีวิตที่แตกต่างจากการเป็นแม่โดยสิ้นเชิง จากเดิมก่อนที่เธอจะตั้งครรภ์เธอเป็นเพียงเด็กวัยรุ่นทั่วไป ไม่ต้องจริงจังกับชีวิตมากเท่าไร แต่เมื่อเธอตั้งครรภ์และเป็นแม่ทำให้เธอมีความรู้สึกว่ามันโตขึ้นจากเดิมมาก ต้องคิดหลายๆเรื่อง ทั้งเรื่องในปัจจุบันและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่าอนาคตควรจะเป็นยังไง จะเลี้ยงลูกอย่างไร ทำมาหาเงินอย่างไร โดยน้องจุมวางแผนอนาคตไว้ว่าจะกลับไปเรียนหนังสือต่อให้มีวุฒิสูงๆ หลังจากที่ลูกโตในระดับหนึ่งเพื่อที่เธอจะมีรายได้ที่สูง เมื่อเธอออกจากบ้านพักฉุกเฉินในตอนสิ้นเดือนตุลาคม เธอจะกลับไปอยู่บ้านเลี้ยงลูกเพียงลำพังก่อนเนื่องจากพ่อของเธออยากให้เธอเลี้ยงลูกเอง แล้วเธอก็จะเรียน pre-degree ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงไปด้วย เพราะเป็นการเรียนด้วยการอ่านหนังสือที่บ้านแล้วก็ไปสอบ เมื่อลูกของเธอเข้าอนุบาลได้แล้วเธอก็ค่อยกลับไปเรียนปกติ พร้อมทั้งวางแผนที่จะหางานทำควบคู่ไปด้วย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับน้องจูจากการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม เธอเล่าให้ฟังว่าตอนที่เธอรู้ว่าท้องเธอมีสภาพจิตใจและร่างกายที่ย่ำแย่มาก เนื่องจากเธอร้องไห้เป็นเวลา 3 วันติดต่อกัน ไม่รับประทานอาหารจนทำให้น้ำหนักของเธอลดลงไปถึง 2 กิโลกรัม เธอมีความเครียดและวิตกกังวลอย่างมาก ไม่รู้ว่าควรจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไร อีกทั้งผลของความกังวลมาจากการที่ติดต่อกับฝ่ายชายไม่ได้ในช่วงแรกด้วย และเธอมีความวิตกกังวลถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตถึงเรื่องการเลี้ยงดูลูก ทำให้เธอมีสภาพร่างกายและจิตใจที่ย่ำแย่ไม่น้อย แต่สภาพร่างกายของเธอหลังจากที่ผ่านพ้นช่วงหนึ่งมาได้เธอก็มีสภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ปกติทั้งก่อนคลอดและหลังคลอด ลูกของเธอก็เช่นกัน ในขณะที่เธอท้องเธอยังคงไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนตามปกติจนถึงอายุครรภ์ 7 เดือน โดยพยายามปกปิดการตั้งครรภ์ด้วยการใส่เสื้อตัวใหญ่ๆ และหลีกเลี่ยงการตอบคำถามที่เพื่อนๆหรือคนรอบข้างถามว่าทำไมอ้วนขึ้นว่าเธอรับประทานมากขึ้น ถึงแม้เธอจะตอบคำถามเลี่ยงแล้วก็ยังมีคนทักและมองเธออยู่ดี แม้ว่าในความเป็นจริงท้องของเธอก็ไม่ได้ดูใหญ่มาก น้องจูไปเรียนปกติจนถึงตอนที่เธออายุครรภ์ได้ 8 เดือนก็ตรงกับช่วงที่โรงเรียนปิดภาคเรียนพอดี ถือเป็นโชคดีของเธอที่ไม่ต้องลาออกจากโรงเรียนและต้องปิดบังเพื่อนๆ

ผลกระทบจากสังคมเมื่อเธอกลายเป็นแม่วัยรุ่น น้องจูต้องเผชิญหน้ากับคำพูดที่ตีตราเธออย่างคำว่า “เด็กใจแตก” ไม่มีใครพูดว่าเธอเป็นแม่วัยรุ่นหรือแม่วัยใส และการที่คนในสังคมใช้สายตาตัดสิน ดูถูกเธอเวลาที่เธอออกไปข้างนอกในที่สาธารณะอย่างห้างสรรพสินค้าหรือตอนที่ไปโรงเรียน เธอเองก็ไม่มั่นใจว่าคนอื่นรู้หรือไม่ว่าเธอท้อง แต่เธอก็พยายามที่จะปกปิดและเลี่ยงการตอบคำถามด้วยการบอกว่าเธอกินเยอะดังที่กล่าวข้างต้น

ในด้านของการเข้ารับบริการที่บ้านพักฉุกเฉิน เธอเข้ามาใช้บริการที่นี้ในช่วงที่ตั้งครรภ์ได้ 8 เดือนใกล้จะคลอด เนื่องจากว่าเป็นช่วงที่เธอปิดเทอมทำให้ต้องอยู่บ้านเพียงลำพัง พ่อของเธอจึงเป็นกังวลเนื่องจากบ้านที่พักอาศัยอยู่ห่างไกลจากโรงพยาบาล หากเธอปวดท้องที่จะคลอดแล้วอยู่เพียงลำพังกลัวจะเป็นอันตราย เธอจึงค้นหาข้อมูลถึงที่ที่สามารถจะช่วยเหลือได้ เริ่มจากที่โทรไปที่สายด่วน 1663 ที่ให้ความช่วยเหลือเรื่องตั้งครรภ์ไม่พร้อม เขาก็แนะนำว่ามีบ้านพักต่างๆ ผนวกกับค้นหาข้อมูลจาก internet ด้วยว่ามีบ้านพักที่ใดบ้าง แล้วเธอก็พบบ้านพักฉุกเฉินแห่งนี้เนื่องจากที่นี้มีบริการรองรับเรื่องของการคลอด อีกทั้งยังอยู่ไม่ไกลจากที่บ้านมาก เธอจึงติดต่อเข้ามาที่บ้านพักฉุกเฉินแห่งนี้ ซึ่งน้องจูมีความรู้สึกที่บ้านพักฉุกเฉินแห่งนี้เหมาะสมกับเธอ เนื่องจากทางบ้านพักมีการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมกับเธอมาก ตอนที่เธอใกล้คลอดที่บ้านพักก็มีรถพาไปส่งที่โรงพยาบาล เรื่องการเลี้ยงลูกก็เช่นกัน จากตอนที่เธอเลี้ยงเด็กไม่เป็น ก็จะมีพี่ที่อยู่ในบ้านพักที่มีลูกมา 2-3 คนแล้วมาช่วยแนะนำวิธีการอุ้มเด็ก การเลี้ยงลูก ความเห็นส่วนตัวของน้องจูเธอคิดว่าบ้านพักฉุกเฉินแห่งนี้มี

การให้บริการที่ครบครันทุกๆด้านสำหรับเธอแล้ว ถึงแม้ว่าอาจจะมีการไม่ทำให้ใช้โทรศัพท์แต่เธอก็คิดว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะจะทำให้เธอสามารถสนใจเพียงแค่ลูกของเธอและไม่ต้องกระวนกระวายใจหรือคิดมาก

สิ่งที่น้องต้องการคือ ต้องการให้รัฐมีการสนับสนุนค่าเลี้ยงดูเด็ก เช่น ค่านมเด็ก, ผ้าอ้อม, อุปกรณ์เลี้ยงเด็กอื่นๆ เป็นต้น สำหรับคนที่ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ เธออยากให้ มีบัตรสวัสดิการของรัฐสำหรับแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นโดยเฉพาะ

กรณีศึกษาที่ 2 น้องมิน (นามสมมติ)

น้องมินเป็นคุณแม่วัย 18 ปีที่มีลูกตั้งแต่ตอนเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปัจจุบันลูกของเธออายุ 1 ขวบ 10 เดือน เดิมน้องมินเป็นคนจังหวัดเพชรบูรณ์ที่อาศัยอยู่กับน้ำและย่าของเธอ เนื่องจากแม่ของเธอเสียชีวิตตั้งแต่เธอยังเด็กๆ ส่วนพ่อของเธอก็มีครอบครัวใหม่ มินเป็นลูกคนที่ 2 ของครอบครัวที่มีพี่สาวกับน้องชาย ปัจจุบันพี่สาวทำงานเป็นพนักงานขายของในกรุงเทพมหานคร อายุ 25 ปี น้ำของเธอทำงานขับรถส่งของ เช่น ข้าวโพด ส่วนย่าอยู่ดูแลบ้านและดูแลเธอกับน้องของเธอ เวลาไปโรงเรียนมินจะได้เงินไปโรงเรียนจากย่าเพียงวันละ 60 บาท แต่มินก็มีเงินเก็บของตัวเองด้วย เมื่อน้องมินเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เธอได้กลับไปอยู่กับพ่อและแม่เลี้ยง และมินก็สามารถเข้ากับแม่เลี้ยงได้อย่างดี

สถานการณ์ที่นำน้องมินไปสู่การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมเกิดจากตอนเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มินได้รู้จักกับแฟนที่อายุเท่ากันเรียนอยู่คนละโรงเรียนแต่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน คบกันเป็นแฟนได้ประมาณ 1 ปี มีวันหนึ่งไปเที่ยวด้วยกันแฟนของน้องมินได้พาน้องมินเข้าพักที่รีสอร์ทแห่งหนึ่งแล้วขอมีเพศสัมพันธ์ด้วย มินก็เต็มใจและยินยอมเนื่องจากฝ่ายบอกว่าหากมีอะไรเกิดขึ้นจะรับผิดชอบทุกอย่าง แต่ในตอนที่มีเพศสัมพันธ์ทั้งมินและฝ่ายชายต่างก็ไม่ได้มีการป้องกัน ถึงแม้ว่าที่โรงเรียนของมินจะมีการสอนถึงการป้องกันเวลาที่มีเพศสัมพันธ์ แต่เธอเห็นว่าเพื่อนคนอื่นๆที่เขามีเพศสัมพันธ์กับแฟนหนุ่มก็ไม่ได้ตั้งครร์ก เธอจึงคิดว่าตัวเองก็คงจะไม่ตั้งครร์ก หลังจากมีเพศสัมพันธ์กับแฟน ถึงแม้ฝ่ายชายได้ซื้อยาคุมฉุกเฉินและยาคุมแบบ 28 เม็ดมาให้เธอกิน แต่พอกินไปครึ่งแผงฝ่ายชายก็ให้หยุดกินเพราะคิดว่าคงไม่มีประโยชน์ และต่อมาเธอก็เลิกคบหากับฝ่ายชาย จากนั้นมินก็ใช้ชีวิตปกติและเธอก็มีประจำเดือนมาปกติ จนเวลาล่วงเลยไป 6 เดือน คนแถวบ้านของเธอสังเกตว่าเธออ้วนกว่าปกติ เธอจึงลองปรึกษากับพี่สาวที่อาศัยอยู่ที่กรุงเทพฯ พี่สาวของเธอแนะนำให้เธอไปซื้อที่ตรวจครร์กแต่เธอไม่กล้าไปซื้อด้วยตัวเอง เธอจึงให้พี่สาวซื้อที่ตรวจครร์กจากที่กรุงเทพฯ แล้วส่งมาให้เธอที่อาศัยอยู่ที่เพชรบูรณ์ เมื่อตรวจจากที่ตรวจครร์กก็ทำให้เธอพบว่าตัวเองตั้งครร์กได้ 6

เดือนแล้ว เธอได้ติดต่อฝ่ายชายไปเพื่อแจ้งให้ทราบว่าเธอตั้งครรภ์แต่ฝ่ายชายกลับบอกปิดไม่รับผิดชอบ พร้อมทั้งบอกให้เธอบอกผู้ปกครองของมันเป็นไม่ใช่เพราะเขา ในตอนแรกมันก็พยายามที่จะให้ฝ่ายชายมารับผิดชอบกับสิ่งที่เกิดขึ้น แต่ทางฝ่ายชายก็อ้างว่าทางบ้านของเขาก็มีสภาพย่ำแย่เหมือนกัน เธอจึงตัดสินใจปล่อยฝ่ายชายไป

ความรู้สึกแรกที่มีรู้ว่าตัวเองตั้งครรภ์เป็นความรู้สึกที่แย่มาก ไม่คิดว่าตัวเองจะต้องมาเจอกับเรื่องเหล่านี้ด้วยตัวเอง และเธอคิดว่าอนาคตของเธอคงต้องจบแล้วเธอจึงมีความคิดที่จะยุติการตั้งครรภ์ในช่วงแรกที่มีรู้ว่าตั้งครรภ์ อีกทั้งเธอก็กลัวว่าคนที่บ้านของเธอจะรับไม่ได้ที่เธอต้องตั้งครรภ์ เธอจึงไม่กล้าบอกใครและตัดสินใจเดินทางมาหาพี่สาวของเธอที่อาศัยอยู่ที่กรุงเทพฯ โดยบอกกับที่บ้านว่ามาหาพี่สาวและมาเที่ยว เธอบอกกับพี่สาวว่าเธอต้องการจะยุติการตั้งครรภ์ พี่สาวของเธอจึงหาข้อมูลใน internet และพาเธอไปยุติการตั้งครรภ์ที่โรงพยาบาลคลองตัน เมื่อไปถึงที่โรงพยาบาลแพทย์ยินยอมที่จะยุติการตั้งครรภ์ให้แต่มีเงื่อนไขคือต้องให้พ่อของเธอมาลงชื่อยินยอมเนื่องจากอายุครรภ์ของมันมีอายุครรภ์ที่มาก ซึ่งมันเองก็ไม่กล้าที่จะบอกเรื่องนี้ให้พ่อรับรู้เธอเลยต้องตัดสินใจที่จะดำรงครรภ์ต่อแทน

ในช่วงเวลาที่อาศัยอยู่กับพี่สาวที่กรุงเทพฯ พี่สาวของเธอทำงานกลับบ้านดึกทำให้เธอต้องอาศัยอยู่ที่ห้องของพี่สาวเพียงลำพัง พี่สาวของมันเป็นห่วงจึงหาข้อมูลใน internet โดยพิมพ์ว่า “ห้องไม่พร้อม” ทำให้พบกับบ้านพักฉุกเฉิน พี่ของเธอจึงลองติดต่อกับบ้านพักฉุกเฉินและให้มันมาพักอาศัยอยู่ที่บ้านพักฉุกเฉินชั่วคราว เมื่อเข้ามาพักที่บ้านพักฉุกเฉินพี่เจ้าหน้าที่ก็ให้คำปรึกษาว่าสามารถยกมอบลูกให้กับมูลนิธิได้ เธอจึงมีความคิดว่าหากคลอดแล้วเธอจะยกลูกให้กับมูลนิธิเพื่อที่เธอจะได้กลับไปเรียนต่อและเธอกลับที่จะต้องอายุเพื่อนด้วย แต่เมื่อคลอดลูกมาแล้วมันกลับตัดสินใจที่จะเลี้ยงลูกเองเนื่องจากว่าคนที่บ้านของเธอทราบเรื่องที่เราท้องแล้ว เมื่อคนที่บ้านเห็นหน้าลูกของเธอเขาก็สั่งห้ามไม่ให้มันยกมอบลูกให้กับทางมูลนิธิ ผนวกกับตอนที่มันได้เลี้ยงลูกด้วยตัวเองก็ทำให้เธอมีความรู้สึกรักและผูกพันกับลูก จึงตัดสินใจที่จะเลี้ยงเองและไม่ยกมอบลูกให้กับทางมูลนิธิอย่างที่ได้อธิบายกับพี่เจ้าหน้าที่ไว้ในตอนแรก

ความรู้สึกของมันเมื่อต้องเปลี่ยนสถานะจากเด็กวัยรุ่นมาเป็นแม่ ลูกของเขาทำให้มันเปลี่ยนแปลงตัวเองในหลายๆด้าน ทำให้มันคิดว่าเธอไม่ควรที่จะทำอะไรเล่นๆเหมือนในตอนที่ยังไม่มีลูกไม่ได้อีกแล้ว และยังทำให้เธอรู้สึกประสงค์ในการทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อลูก ไม่ได้ทำเพื่อตัวเองเท่านั้น มันได้มีการวางแผนอนาคตไว้ว่าเธอจะกลับไปศึกษาต่อหลังจากที่จบการศึกษาระดับมัธยมที่กรุงเทพฯ เนื่องจากปัจจุบันเธอศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่โรงเรียนใกล้บ้านพักฉุกเฉิน

ด้วยทุนการศึกษาของมูลนิธิ ส่วนลูกของเธอที่บ้านได้อาสาที่จะช่วยเหลือให้ โดยเธอจะกลับไปอยู่ที่บ้านและเปิดร้านขายของของตนเอง

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับน้องมันจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม คือ น้องมันต้องเลือกที่จะออกจากโรงเรียนเดิมกลางคันในตอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งๆที่เรียนจบไปเพียงแค่ 1 เทอม และเธอก็ต้องย้ายถิ่นจากเดิมที่อาศัยอยู่ที่เพชรบูรณ์มาอาศัยอยู่ที่กรุงเทพฯ เพื่อปิดบังเรื่องของเธอตั้งครรภ์กับคนในครอบครัวและเพื่อนๆของเธอ ทำให้เธอต้องมาเริ่มเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ใหม่ที่กรุงเทพฯ ผลกระทบต่อสภาพร่างกายในช่วงที่กำลังตั้งครรภ์มันมีปัญหาเรื่องเลือดจาง ทำให้ต้องบำรุงด้วยอาหาร แต่หลังจากที่คลอดแล้วเธอก็มีสภาพร่างกายที่ปกติ ไม่มีปัญหาทั้งตัวเธอเองและลูกของเธอ ส่วนผลกระทบจากคนในสังคม มันได้พบเจอกับเหตุการณ์ที่ทำให้เธอต้องรู้สึกไม่สบายใจคือเธอ มักจะถูกคนมองด้วยสายตาที่มีการกดดันหรือตีตราเธอ แต่มันเองก็ไม่ได้ใส่ใจกับเหตุการณ์เหล่านั้นมากเท่าไร เพราะมันคิดว่าถึงแม้จะเป็นแม่วัยรุ่นแต่หากเธอมีความรับผิดชอบที่จะเลี้ยงดูลูกก็ยิ่งดีกว่าคนที่โตกว่าแต่ไม่มีความรับผิดชอบที่จะเลี้ยงดูลูก

ในด้านของการเข้ารับบริการที่บ้านพักฉุกเฉิน มันเข้ามาที่บ้านพักฉุกเฉินแห่งนี้ในตอนที่ตั้งครรภ์ได้ 7 เดือนจากการที่พี่สาวของเธอค้นหาข้อมูลใน internet แล้วพบกับบ้านพักฉุกเฉินแห่งนี้ จึงติดต่อและพามันมาพักอาศัยที่บ้านพักฉุกเฉินแห่งนี้ โดยพี่เจ้าหน้าที่ของทางบ้านพักก็ได้ให้คำปรึกษาเป็นทางเลือกว่าถ้าหากเธอยังไม่พร้อมหรือคิดว่าตัวเองไม่สามารถเลี้ยงลูกได้เธอสามารถยกมอบลูกให้กับมูลนิธิเด็กหลังจากที่คลอดเด็กแล้ว แต่อย่างพี่กล่าวข้างต้นว่าท้ายที่สุดหลังจากคลอดแล้วเธอก็ตัดสินใจที่จะเลี้ยงลูกด้วยตัวเอง ปัจจุบันมันอาศัยอยู่ที่บ้านพักฉุกเฉินเป็นระยะเวลา 2 ปี เนื่องจากเธอตัดสินใจที่จะเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนภาคปกติในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พร้อมกับเลี้ยงลูกไปด้วย โดยมันได้รับทุนการศึกษาจากโครงการ “เพิ่มต้นทุนชีวิตแม่วัยรุ่น” ของทางบ้านพักฉุกเฉินที่ช่วยเหลือทั้งเรื่องของค่าใช้จ่ายจากการรักษาพยาบาลและค่าเทอม ในขณะที่พักอาศัยอยู่ที่บ้านพักทางบ้านพักมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งการอบรมเรื่องเพศศึกษา สุขอนามัยทางเพศ โดยมีวิทยากรมาจากสภาฯ ชาติไทย นอกจากนี้ก็มีกิจกรรมอบรมมารดาและทารก สอนวิธีการเลี้ยงดูลูก รวมทั้งกิจกรรมสอนเต้นลีลาศและสอนแต่งหน้า เป็นต้น ซึ่งในตอนแรกที่ยังมันเข้าพักที่บ้านพักแห่งนี้เธอมีความคิดว่าเธอคงไม่สามารถอยู่ได้แน่ๆเนื่องจากเธอเป็นคนที่ดีต่อโทรศัพท์อย่างมาก แต่ทางบ้านพักไม่อนุญาตให้ใช้โทรศัพท์ พี่สาวของเธอก็พูดปลอบใจและให้คิดว่าเป็นการมาเข้าค่ายซึ่งก็ช่วยให้เธออุ่นใจ เมื่ออยู่ไปได้ระยะเวลาหนึ่งเธอก็เริ่มมีเพื่อนและอยู่ที่บ้านพักได้อย่างมีความสุข

สิ่งที่น้องมันต้องการ คือ เธอต้องการให้รัฐบาลช่วยสนับสนุนเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษาของแม่ที่ยังไม่พร้อม รวมถึงค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร และเธอก็ไม่อยากจะให้รัฐบาล

สนับสนุนให้มีการยุติการตั้งครรภ์เนื่องจากเธอคิดว่าหากมีให้ทำได้คนอื่นจะเลือกที่จะทำโดยไม่นึกถึงผลที่จะเกิดตามมา นอกจากนี้น้องมีนได้ฝากไว้หลังจากการสัมภาษณ์ว่าเธออยากบอกกับคนที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมหรือเป็นแม่ไว้ไ้ว่าเธอคิดว่าไม่มีใครอยากพลาดหรือทำให้พ่อแม่ของตัวเองเสียใจ แต่เมื่อพลาดแล้วเธอคิดว่าเราก็ควรจะรับผิดชอบและทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด

กรณีศึกษาที่ 3 น้องอร (นามสมมติ)

น้องอรเป็นคุณแม่ลูก 2 วัย 20 ปี เธอเป็นลูกคนเดียว มีพื้นฐานเป็นคนกรุงเทพฯ ในตอนเด็กเธอไปอาศัยอยู่กับยายแถวบางซื่อ จนกระทั่งเธอขึ้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แม่ก็พาเธอกลับมาอยู่กับแม่ที่ห้องเช่าแถวแจ้งวัฒนะ ปัจจุบันอาศัยอยู่กับแม่และพ่อทั้งสองคน พ่อทำงานรับราชการ ส่วนแม่เป็นลูกจ้างที่องค์การโทรศัพท์ แม่มีรายได้เดือนละ 6,000 พัน โดยปกติจะไม่ขอเงินจากแม่เลย แต่ก่อนหน้าแม่จะให้เธอวันละ 100 บาทเวลาไปโรงเรียน อรมีลูกคนแรกในตอนที่เธอกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทำให้เธอตัดสินใจออกจากโรงเรียนเพื่อคลอดลูกและเลี้ยงดูลูกด้วยตัวเอง แต่ก็ได้กลับไปเรียนการศึกษานอกระบบจนปัจจุบันได้วุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 3 อรเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวตั้งแต่คลอดลูกคนแรกมาจน 1ปีผ่านไปรอดได้เจอกับแฟนใหม่ที่อายุน้อยกว่าเธอ 2 ปี คบกันได้ 3 ปีเธอก็มีลูกคนที่ 2 กับแฟนคนใหม่ ปัจจุบันลูกของอรคนแรกอายุ 5 ปี ส่วนคนเล็กอายุ 2 ปี อรอาศัยอยู่ที่ห้องเล็กๆ ภายในอู่ซ่อมรถที่แฟนของเธอทำงานอยู่ ในบางวันก็จะไปพักอยู่ที่ห้องเช่าเล็กๆที่แม่ของเธอเช่าอยู่ เดือนละ 3,000 บาท

สถานการณ์ที่นำน้องอรไปสู่การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม เริ่มจากตอนอายุ 14 ปี อรมีแฟนคนแรก เธอก็คบหาดูใจกันจนวันหนึ่งมีเพศสัมพันธ์กันด้วยความยินยอม ซึ่งตอนนั้นก็ไม่ได้คุมกำเนิดหรือป้องกันเลยเพราะตอนนั้นเธอยังเด็ก ยังไม่รู้เรื่องพวกนี้ และเธอก็เป็นเด็กเกรงไม่ตั้งใจเรียนเวลาไปโรงเรียนด้วยจึงไม่ได้ป้องกัน หลังจากมีเพศสัมพันธ์กับแฟนเธอก็ได้ปรึกษากับคนแถวบ้าน หลายคนก็แนะนำให้เธอกินยาคุมแต่เธอชะล่าใจและเลือกที่จะไม่กินเพราะคิดว่าเธอคงไม่เป็นอะไร มารู้ตัวว่าตัวเองกำลังตั้งครรภ์อีกทีก็ตอนตั้งครรภ์ได้ 4-5 เดือนแล้ว พอคนแถวบ้านรู้เขาก็ไปบอกแม่ของเธอ แม่ของเธอจึงให้เธอตรวจที่ตรวจครรภ์ตอนเช้าวันต่อมา ทำให้แม่ของเธอรู้ว่าเธอท้อง แต่ก่อนที่แม่ของเธอจะรู้เธอก็มีความคิดที่จะยุติการตั้งครรภ์ด้วยการรับประทานยาขับเลือดแต่ก็ไม่เป็นผล เธอจึงตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อจนคลอดและเลี้ยงลูกคนแรกเพียงลำพังจนเจอกับแฟนคนปัจจุบัน ในตอนที่เธอท้องครั้งแรกเธอก็ยังคงไปโรงเรียนจนตั้งครรภ์ได้ 7 เดือน อาจจะเพราะว่าเป็นท้องสาวทำให้ทั้งคุณครูและเพื่อนๆไม่ทราบว่อกำลังตั้งครรภ์ และด้วยซุนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นช่วยให้เธอสามารถปิดบังคนอื่นได้อย่างดี แม่ของเธอไม่ได้ห้ามให้เธอไปหรือไม่ไปโรงเรียนเพราะแม่ของเธอกลัวว่าหาก

อออยู่บ้านคนเดียวจะทำให้เธอเหงา แต่ถ้าออกไปโรงเรียนออจะได้เจอเพื่อนแล้วไม่ต้องอยู่ที่บ้านเพียงลำพัง จนมีอยู่วันหนึ่งที่เธอตัดสินใจไม่ไปโรงเรียนเนื่องจากไม่สามารถสวมกระโปรงนักเรียนได้แล้ว แม่ของเธอจึงบอกให้เธอพักอยู่บ้านโดยที่ไม่ได้ไปทำเรื่องลาออกจากโรงเรียนแต่อย่างใด และทางโรงเรียนก็ไม่ได้ติดตามให้เธอกลับไปเรียน อีกปัจจัยที่ทำให้เธอตัดสินใจไม่กลับไปเรียนต่อเนื่องจากเธอรู้ว่าเธอต้องคลอดในช่วงที่เปิดเทอมพอดี ถึงเธอไปเรียนหรือสอบเธอก็ไม่สามารถเรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 2 และทางโรงเรียนก็คงไม่ให้วุฒิการศึกษา เธอจึงวางแผนว่าหลังจากคลอดแล้วเธอค่อยไปเรียน การศึกษานอกระบบแทน

ในตอนที่เราท้องลูกคนแรกแล้วฝ่ายชายไม่รับผิดชอบแม่ของเธอก็ไปแจ้งความเอาเรื่องกับฝ่ายชาย อีกทั้งยังมีการโต้เถียงกันในประเด็นเรื่องลูกในครรภ์ของเธอว่าใครจะเป็นฝ่ายเลี้ยงผลสุดท้ายเด็กเกิดมาเธอดังใจที่จะเลี้ยงเองเพราะยังงี้ก็เป็นลูกของเธอเช่นกัน ส่วนฝ่ายชายไม่ปรากฏตัวให้เห็นอีกเลย ที่เจอที่สถานีตำรวจก็มีเพียงยายของเขาและญาติของเขาเท่านั้น ไม่มีการจ่ายค่าเลี้ยงดูรวมทั้งการขอขมาพ่อแม่เราตามที่เคยตกลงกันไว้ ตอนที่พ่อของเธอทราบเรื่องออถูกไล่ให้ออกจากบ้านทำให้เธอเลือกที่จะไปอาศัยกับพี่ผู้หญิงอายุ 24 ปีที่เธอรู้จักมีบ้านอยู่หน้าปากซอยบ้านของออ ในตอนนั้นเธอก็จะมีแม่คอยให้เงินเธอ หรือถ้ามีใครจ้างเธอไปทำงานเธอก็ไป จนเธอคลอดลูกคนแรกเธอก็อยู่บ้านเฉยๆเพื่อเลี้ยงดูลูกคนแรกเนื่องจากไม่มีใครช่วยเธอเลี้ยง ในช่วงที่ตั้งครรภ์ออไม่ลักษณะของการคิดฟุ้งซ่านเลยแม้แต่น้อย เนื่องจากตอนนั้นยังเด็กเธอใช้ชีวิตปกติ กิน นอนไปวันๆ ตื่นเข้ามาแม่ของเธอก็วางเงินไว้ให้

ความรู้สึกของออเมื่อต้องเปลี่ยนสถานะจากเด็กวัยรุ่นมาเป็นแม่ จากเดิมที่เธอเป็นคนไม่ได้คิดวางแผนถึงอนาคต ใช้ชีวิตไปเรื่อยๆทุกวัน แต่พอเธอมีลูกเธอต้องเปลี่ยนแปลงความคิดในหลายๆเรื่อง ออคิดถึงทุกเรื่องที่จะเกิดขึ้นเพราะเธอกลัวว่าลูกของเธอจะอด ไม่มีเงิน ต้องหาหนทางที่จะทำมาหาเงินเพื่อจะได้นำเงินมาจ่ายใช้สอยซื้อของกินของใช้ให้ลูกของเธอ เพราะเธอเองก็ไม่อยากให้ลูกของเธอต้องด้อยกว่าเด็กคนอื่นๆ อยากให้ลูกได้กินอึมนอนหลับมีความสุขเหมือนกัน ทั้ง 2 คน เพราะบางทีเธอก็กลัวว่าลูกทั้ง 2 คนจะคิดว่าเธอรักเขาไม่เท่ากัน

ผลกระทบเกิดขึ้นกับน้องออจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม คือ น้องออต้องตัดสินใจที่จะออกจากโรงเรียนในตอนที่เรากำลังศึกษาอยู่เพียงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลับมาอาศัยอยู่ที่บ้านเพียงลำพังเนื่องจากทั้งพ่อและแม่ของเธอต้องออกไปทำงาน อีกทั้งต้องกลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ต้องเลี้ยงลูกเพียงลำพังเป็นระยะเวลา 1 ปี หลังจากนั้นเธอก็ได้พบกับแฟนคนใหม่และคบหาดูใจกันนานถึง 3 ปีและมีลูกคนที่ 2 ทำให้แผนที่เราวางไว้ว่าหลังจากที่ลูกคนแรกเข้าโรงเรียนแล้วเธอจะได้ทำงานเต็มตัว แต่เมื่อพลาตมีลูกคนที่ 2 เธอจึงต้องกลับมาเริ่มต้นใหม่โดยการรอให้ลูกคนเล็กเข้าโรงเรียนแล้วเธอก็

จะได้กลับไปทำงานเพื่อหารายได้อีกทาง ชีวิตการเป็นวัยรุ่นของอรได้หายไป ไม่ได้ไปเรียนหรือเที่ยวเล่นกับเพื่อนๆ

ผลกระทบต่อสภาพร่างกาย คือ ในตอนที่ตั้งครรภ์ลูกคนแรกเธอมีอาการแพ้ท้อง หน้ามืด ส่วนเรื่องของการฉีดยาคูมก้าเนด หลังจากทีอรรคลอดลูกคนที่ 2 เธอตัดสินใจคูมก้าเนดกึ่งถาวร ด้วยการฉีดยาคูมก้าเนดทุกๆเดือน แต่ยาคุมที่ฉีดส่งผลให้น้ำหนักตัวเพิ่มขึ้นมาก จากเดิมที่น้ำหนักเพียง 37 กิโลกรัม ประจำเดือนไม่ค่อยมา ผิวหน้าดำคล้ำ แต่เรื่องของสภาพจิตใจอรรมีสภาพจิตใจที่ปกติ ไม่มีอาการซึมเศร้าแต่อย่างใด

ผลกระทบจากคนในสังคมที่อรรเจอส่วนใหญ่คนรอบข้างมักจะใช้สายตามองเธอ ไม่ก็นินทา บางคนก็พูดเลยว่า “หะ มีลูก 2 คนแล้วหรอ” เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์เหล่านี้อรรเลือกที่จะพูดและตอบกลับไปตรงๆว่า “แล้วทำไม มีลูกสองคนก็หาเลี้ยงเขาได้” อรรจะไม่นำมาใส่ใจหรือร้องไห้ พุ่มพวย เธอเล่าว่าเคยมีคนมาพูดว่าเรากับแม่ว่าเราเป็นเด็กใจแตก แต่แม่ของอรรก็เลือกทำวิธีเดียวกับเธอ คือตอบกลับไป เธอไม่ได้อายที่เธอมีลูกหรือมีแฟนใหม่ แต่ในบางครั้งเธอก็มีรู้สึกน้อยใจบ้าง และเธอก็รู้สึกสงสารพ่อที่ต้องโดนคนอื่นนินทา เพราะพ่อของอรรเป็นคนที่ยังมีหน้ามีตาในละแวกบ้าน

อีกผลกระทบที่ส่งผลอย่างมากกับอรรคือ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ เธอเล่าว่าเงินที่มีไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน แฟนของอรรมีรายได้เพียงวันละ 300 บาท แต่ค่าใช้จ่ายในแต่ละวันตกวันละ 300 บาทหรือมากกว่าซึ่งเท่ากับรายได้ที่แฟนได้พอดี ส่งผลให้อรรต้องหางานทำเพื่อให้มีรายได้มาเพิ่มโดยเธอเลือกที่จะนำเสื้อผ้ามือสองไปขายตลาดขายของเก่าแถวๆบ้านของเธอในตอนกลางคืน และหาขนมมาขายผ่านทาง Facebook ใช้วิธีการโพสลง Facebook ของเธอเอง โดยจะรับขนมตามจำนวนที่ลูกค้าสั่ง เช่น ลูกค้าสั่ง 80 กล่อง เธอรับมาในราคา 10 บาท ขายในราคา 20 บาท ได้กำไรถ่วงละ 10 บาท เท่ากับว่าเธอลงทุนไป 800 ได้คืนกลับมา 800 บาท โดยใช้วิธีที่แฟนขับรถมอเตอร์ไซด์ไปรับของแล้วก็นำขนมไปส่งทุกที่ทั่วกรุงเทพฯตอนเย็นหลังแฟนเลิกงานที่อยู่ช่อมรถ ในบางครั้งก็ต้องเอาลูกคนเล็กไปด้วย ส่วนลูกคนโตจะฝากแม่ดูแล บางคืนกว่าจะส่งของเสร็จกลับถึงบ้านหลังเที่ยงคืน ส่งผลให้เธอพักผ่อนน้อย อรรต้องตื่นเข้ามาอาบน้ำ ป้อนข้าวให้ลูก และเลี้ยงเด็กที่เธอรับจ้างเลี้ยง 1 คน อายุ 7 เดือน โดยจะได้ค่าจ้างเป็นรายสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1,000 บาท แต่บางทีก็ยังไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่ส่วนใหญ่หมดไปจากค่าอาหาร ถ้าซื้อต้องซื้อให้ทั้งลูกและแม่ บางวันเหลือเงิน 100 บาทเธอก็ซื้อข้าวให้ลูกทั้ง 2 ส่วนเธอและแฟนเสียสละกินบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ซึ่งเรื่องค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอและคำพูดจากคนรอบข้างที่เรามองว่าเราเป็นตัวถ่วงของแฟนใหม่ที่เขาคงต้องมาคอยรับผิดชอบทุกเรื่องของครอบครัวเราก็ส่งผลกระทบต่อเธอไม่น้อย แต่เธอก็เลือกที่จะพูดกับแฟนใหม่ของเธอกถึงความรู้สึกของแฟน เช่น “เป็อริเปล่า ถ้าเป็อกก็เลิกก็ได้เนะ” อรรอดทน ไม่สนใจคำพูดของคนรอบข้าง

และขยันหาวิธีการทำมาหาเงินอย่างสุจริต เธอมีความโชคดีที่เธอไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในตอนที่คลอดลูกทั้ง 2 คนเนื่องจากใช้สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลของพ่อของเธอที่เป็นข้าราชการ ส่วนเรื่องข้าวของเครื่องใช้ของเด็กเธอได้ของใช้ครบทุกอย่างจากคนคนหนึ่งในFacebook ให้มาเพราะว่าเขาลงประกาศว่าลูกของเขาตายในท้องแต่เขาซื้อของใช้ของเด็กไว้แล้ว เธอเห็นจึงทักไปขอเขาและเขาก็ให้อรมาทั้งหมดเลย และพี่สาวที่เธอเคยไปอยู่บ้านเขาเมื่อตอนที่โดนพ่อไล่ออกจากบ้านเขาก็คอยซื้อข้าวของเครื่องใช้ของเด็ก เสื้อผ้า ขนม นม ให้ลูกเธออยู่ตลอดจนถึงตอนนี้ จึงช่วยให้เธอสามารถลดรายจ่ายไปได้ในระดับหนึ่ง

นอกจากนี้ อรยังมีการวางแผนในอนาคตไว้ว่าเธอจะกลับไปจ่ายเงินเพื่อให้ได้วุฒิม.3 ที่เธอเรียนจบไปแล้วที่การศึกษานอกระบบที่มีค่าใช้จ่ายถึง 2,300 บาท ซึ่งเธอยังไม่มีเงินพอที่จะไปเอาวุฒิม.3 เท่ากับว่าในตอนนี้อรมีเพียงวุฒิปริญญาตรีปีที่ 6 เท่านั้น เธอจึงตั้งใจจะไปเอาวุฒิม.3 และไปเรียนการศึกษานอกระบบต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึง 6 แล้วก็ไปเรียนป.ว.ส.ต่อเนื่องจากเธอยังสามารถใช้สิทธิที่พ่อของเธอเป็นข้าราชการเบิกค่าเล่าเรียนได้ และเธอก็ต้องการให้พ่อของเธอภูมิใจในตัวเธอที่ถึงแม้จะมีลูก 2 คนแต่เธอก็สามารถเรียนจบได้ เธอกับลูกก็จะไม่ต้องอายเวลารอกประวัติของลูกที่โรงเรียน มากไปกว่านั้นการมีวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะช่วยให้เธอสามารถสมัครงานอะไรก็ได้ที่ห้างสรรพสินค้าใกล้บ้านหลังจากที่ลูกคนเล็กเข้าโรงเรียน อย่างน้อยเธอก็จะได้มีรายได้ประจำและช่วยแบ่งเบาภาระของแฟน และยังมียานพาหนะที่รู้จักแถวๆบ้านที่เขาเป็นเจ้าของแบรนรองเท้าเขาติดต่อเธอไว้และรอเวลาที่ลูกของเธอเข้าโรงเรียนเขาจะจ้างให้เธอไปขายรองเท้าที่แบรนของเขาไปออกบูทตามห้างสรรพสินค้า

อรได้ฝันไว้ว่าเธออยากจะทำบ้านของตัวเองไว้อยู่กับแฟน ลูกๆ และพ่อแม่ของเธอ และอยากมีเงินสักก้อนไว้ลงทุนขายของตามตลาดใหญ่ๆ เพราะส่วนตัวเธอเป็นคนชอบขายของ เธออยากมีเงินเก็บของตัวเองเพราะทุกวันนี้ที่ทำงานหาเงินเธอแทบจะไม่มีเงินเหลือเก็บเลยเนื่องจากต้องนำเงินที่ขายได้ออกมาใช้และนำไปลงทุนใหม่วันต่อวัน แม่ของเธอเองก็ต้องกู้เงินนอกระบบที่มีดอกเบี้ยร้อยละยี่สิบ เจ้านี้จะมาเก็บเป็นรายวัน อีกทั้งยังมีค่าผ่อนรถที่แฟนของเธอซื้อรถยนต์มือสองมา ทำให้แฟนของเธอต้องเจียดเงิน 500 บาทจากค่าแรง 1,800 บาททุกอาทิตย์เพื่อจะได้จ่ายค่าผ่อนรถเดือนละ 2,000 บาทด้วย

ทุกวันนี้อรจะได้รับเงินช่วยเหลือค่าเลี้ยงดูบุตรที่อรได้ลงทะเบียนไว้ทุกเดือน เดือนละ 600 บาทจากการแนะนำของป้าต่อมที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขที่อาศัยอยู่หน้าปากซอย แต่ก็ได้เพียงแค่นั่นคนเดียว เนื่องจากลูกคนโตทำเรื่องลงทะเบียนไม่ทัน โดยส่วนตัวอร เงิน 600 บาทนี้ก็เพียงพอสำหรับเธอที่จะช่วยจุนเจือเธอในแต่ละเดือน เพราะลูกของเธอไม่กินนมผงและไม่ได้สวม

ผ้าอ้อมแล้ว ทำให้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ แต่ลูกๆของออร์ทั้ง 2 คนค่อนข้างที่จะกินเก่ง ทำให้ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะหมดไปกับค่าอาหาร เธออยากให้รัฐจัดสวัสดิการอย่างบ้านพักไว้ให้สำหรับคนที่ยังอายุน้อยแล้วตั้งครรถไม่พร้อมสำหรับกลุ่มคนที่รายได้น้อยจริงๆ เธอไม่ต้องการให้รัฐต้องให้เงินเธอเพิ่มเพราะเธอคิดว่ามีคนอื่นที่เขาลำบากกว่าเธอ

กรณีศึกษาที่ 4 น้องเนียร์ (นามสมมติ)

น้องเนียร์เป็นคุณแม่วัย 20 ปี ปัจจุบันลูกของเธออายุเพียง 6 เดือน ปัจจุบันเนียร์อาศัยอยู่ที่บ้านในหมู่บ้านแห่งหนึ่งย่านนทบุรีกับพ่อ แม่ ย่า พี่ชายและแฟนที่ปัจจุบันได้ทำการแต่งงานจดทะเบียนสมรสกัน พ่อของเนียร์ทำอาชีพเป็นพนักงานบัญชีอยู่ที่บริษัทแห่งหนึ่งมีรายได้ประมาณ 5 หลักต่อเดือน ส่วนแม่ทำอาชีพขายของซึ่งมีรายได้ประมาณวันละ 1,000 บาท แต่ด้วยความที่สถานที่ขายของของแม่อยู่ไกลทำให้นานๆจะมีโอกาสกลับมาพักที่บ้าน เนียร์จึงมีความสนิทสนมกับพ่อของเธอมากกว่า เนียร์เล่าให้ฟังว่าปกติเธอจะได้เงินไปโรงเรียนและมหาลัยวันละ 300 บาท ก่อนที่เธอจะตั้งครรถเธอกำลังศึกษาระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ 2 ในสาขาด้านการตลาด ส่วนแฟนของเนียร์ที่เป็นทั้งพ่อของลูกและจดทะเบียนสมรสกับเธอนั้นอายุ 21 ปี ทำงานรับราชการทหารซึ่งก็มีรายได้ประมาณเดือนละ 10,000 บาท เนียร์กับแฟนของเธอรู้จักเป็นเพื่อนและคบกันมาตั้งแต่ตอนเธออยู่ประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 เนื่องจากเรียนอยู่โรงเรียนเดียวกันแถวบ้าน โดยทั้งพ่อแม่ของเธอและพ่อแม่ของแฟนก็รับรู้เรื่องทั้งที่สองคบกัน

สถานการณ์ที่นำน้องเนียร์ไปสู่การตั้งครรถไม่พร้อม เริ่มจากตอนที่เธอเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับแฟนที่คบหาดูใจกันมาหลายปีเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2559 และก็มีเพศสัมพันธ์กันมาเรื่อยๆหลังจากนั้น โดยเธอและแฟนก็มีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์กัน แต่หลังจากมีเพศสัมพันธ์เธอไม่ได้มีการรับประทานยาคุม เนียร์ทราบว่าตัวเองตั้งครรถได้ 4 เดือนตอนเดือนธันวาคม ปี 2559 เริ่มจากประจำเดือนของเธอไม่มาหลายเดือนเธอจึงตัดสินใจซื้อที่ตรวจครรถมาตรวจ ตรวจครั้งแรกไม่มีผลบอกว่าเธอตั้งครรถ รวมถึงเธอได้เข้าไปตรวจที่คลินิกแถวบ้านแพทย์ก็ไม่พบว่ามิได้กอยู่ในท้อง เธอจึงรออีกหนึ่งเดือนแล้วซื้อที่ตรวจครรถมาตรวจใหม่ถึง 2 อัน จึงทำให้เธอทราบว่าเธอกำลังตั้งครรถ ในตอนแรกเนียร์ตกใจและคิดว่าเธอควรทำอย่างไรกับสิ่งที่เกิดขึ้นดี ควรจะบอกเรื่องนี้ยังไง รวมทั้งหวังถึงเรื่องการเรียนที่เธอกำลังศึกษาถึงเพียงชั้นปีที่ 2 เทอมแรก ซึ่งในช่วงแรกเนียร์ยังเก็บเรื่องนี้ไว้เป็นความลับเนื่องจากแฟนของเธอกำลังจะบวช จึงไม่อยากให้แฟนของเธอรู้เรื่อง แต่ในที่สุดเนียร์ก็ตัดสินใจบอกเรื่องนี้กับพ่อของเธอเป็นคนแรก ด้วยการส่งข้อความไปบอกทางไลน์เนื่องจากพ่อของเนียร์ต้องไปทำงานที่ต่างจังหวัด พ่อของเนียร์ทราบก็โทรกลับมาหาเนียร์

พูดคุยกับเธอด้วยน้ำเสียงที่ปกติ อาจเป็นเพราะของเนียร์สังเกตได้ว่าพักหลังมาเนียร์ไม่ได้ใช้ผ้าอนามัย พอของเธอจึงน่าจะเข้าใจไว้แล้วและไม่ได้ว่าอะไร ส่วนแม่ของเนียร์มาทราบว่าเขาตั้งครรรค์อีกทีก็ช่วงประมาณสิ้นปีเนื่องจากเขาไม่ค่อยได้กลับบ้าน เมื่อแม่ของเธอทราบเรื่องแม่ของเนียร์ก็ร้องไห้และเขาก็ถามว่าทำไมไม่บอกเรื่องนี้กับเขาเป็นคนแรก เพราะแม่ของเธอเคยบอกกับเธอไว้ว่าหากมีอะไรให้บอกแม่เป็นคนแรก แต่แม่ก็ไม่ได้โกรธหรือต่อว่าอะไรเนียร์อีก

เนียร์ตัดสินใจบอกแฟนเรื่องที่เขา กำลังตั้งครรรค์หลังจากแฟนของเธอเลิกจากการบวช เมื่อแฟนเธอบอกก็ไม่ได้มีท่าทีที่ตื่นเต้นหรืออะไรเนื่องจากเขารู้เรื่องนี้อยู่แล้วและรอให้เนียร์ไปบอก อยู่เช่นกัน อาจจะเพราะก่อนหน้านี้ที่เขาจะบวชเนียร์เคยปรึกษาเรื่องที่เขาประจำเดือนไม่มา อีกทั้งก่อนหน้านี้แฟนของเธอยังได้ปรึกษาแม่ของเขาถึงเรื่องที่เขาตั้งครรรค์และการจัดเตรียมงานแต่งงานไว้โดยไม่ให้แม่ของเขาบอกเนียร์ว่าเขา รู้เรื่องที่เขา กำลังตั้งครรรค์ มีการจัดงานแต่งงานหลังจากที่แฟนของเธอเลิก เมื่อต้นปีที่ผ่านมา เป็นช่วงเวลาที่เนียร์ตั้งครรรค์ได้ 5 เดือน ฝ่ายแม่แฟนของเนียร์ตั้งใจจะให้เนียร์ไปอยู่ที่บ้านของเขาแต่เนียร์ตัดสินใจพักที่บ้านเนื่องจากหมู่บ้านทางเข้าออกที่สะดวกกว่าและมีร้านขายของกินมากกว่าบ้านของแฟน

ในช่วงที่เนียร์กำลังตั้งครรรค์เธอก็ยังกลับไปเรียนต่อปี 2 เทอม 2 โดยมีเพื่อนในกลุ่มที่ทราบเรื่องคอยให้ความช่วยเหลือทั้งในเรื่องการเรียน ขับรถรับส่งบ้างในบางคราวจนเธอสามารถเรียนจบปี 2 ได้และทำเรื่องหยุดพักการเรียนปี 3 ไว้ ระหว่างที่เธอรอคลอกเนียร์ก็จะพยายามทำงานบ้านบ้าง ไม่อยู่เฉย ฝ่ายแม่แฟนก็มีมาพาเธอไปเดินเล่นข้างนอกบ้านเพื่อไม่ให้เธอนอนอยู่ที่บ้านเฉยๆ แต่การอยู่บ้านก็ไม่ได้ทำให้เธอรู้สึกเบื่อเพราะที่บ้านของเธอมียุ้ยอายุ 72 ปี อยู่เป็นเพื่อน รวมทั้งสัตว์เลี้ยงตัวเล็กอย่างสุนัขและแมวที่ช่วยให้เธอไม่รู้สึกเหงา เนียร์โชคดีตรงที่ฝ่ายชายรับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือเสมอ ทั้งการแต่งงาน จัดทะเบียนสมรสอย่างถูกกฎหมาย และค่าใช้จ่ายต่างๆในการเลี้ยงดูเธอและลูกเนื่องจากเนียร์ยังไม่มีรายได้

เมื่อเนียร์ต้องเปลี่ยนสถานะจากเด็กวัยรุ่นมาเป็นแม่เธอต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น และขึ้นเงินเดือนเนื่องจากเธอต้องตื่นเช้ามากขึ้นจากเดิม ต้องคอยเลี้ยงดูลูกของเธอด้วยตัวเอง เนื่องจากเธอไม่อยากจะบวชและคนอื่นๆในครอบครัวของเธอในการช่วยเลี้ยงดูลูก การออกไปข้างนอกก็จะไปเฉพาะที่จำเป็นจริงๆ เช่นการออกไปซื้อของนมลูก และก็จะอาจจะไม่ได้ไปเที่ยวเล่นกับเพื่อนได้เหมือนก่อนท้อง แต่เพื่อนของเธอก็ชวนกันมาหาเนียร์ถึงที่บ้าน อาจจะเพราะเนียร์ไม่ใช่คนที่ชอบกินชอบเที่ยว จึงไม่ได้ทำให้เธอรู้สึกอยากออกไปเที่ยวเล่นกับเพื่อนนอกบ้าน นอกจากนี้เนียร์ยังได้วางแผนอนาคตไว้ว่าเธอตั้งใจจะกลับไปเรียนต่อชั้นปีที่ 3 ในปีหน้าช่วงที่ลูกของเธออายุได้ 1 ขวบ โดยอาจจะใช้วิธีเทียบโอนหน่วยกิตมาเรียนมหาลัยใกล้ๆบ้าน และเรียนในภาคพิเศษวันเสาร์อาทิตย์แทน

เพื่อที่จะได้เลี้ยงลูกเอง รวมทั้งวางแผนที่จะทำงานที่บริษัททัวร์ของแม่แพนของเธอเพื่อแบ่งเบาภาระแพนเนื่องจากรายได้ของแพนก็ไม่ได้มาก มากไปกว่านั้นเธอตั้งใจจะทำธุรกิจขายเสื้อผ้าเด็กและของใช้เด็กออนไลน์ กับเปิดร้านขายกาแฟหลังจากที่เรียนจบเป็นอาชีพเสริม

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับน้องเนียร์จากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม คือ เรื่องการเรียนที่เธอต้องหยุดพักไว้ก่อนหลังจากเธอเรียนจบปี 2 แต่เนียร์ก็ไม่ได้เครียดหรือกังวลที่เธอต้องจบช้ากว่าเพื่อน เพราะในปีหน้าเธอก็จะกลับไปเรียนต่อปกติให้จบ และก็มีเครียดเพียงเล็กน้อยจากการที่ทราบว่าเป็นตนเองตั้งครรภ์ในช่วงแรก แต่เธอก็คิดแก้ไขปัญหาด้วยการมองว่าคนอื่นทำได้เธอก็ทำได้ เธอจึงไม่คิดมากและไม่ได้รู้สึกอยากยุติการตั้งครรภ์เลยแม้แต่น้อย อาจเป็นเพราะสมาชิกในครอบครัวให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำเธอเป็นอย่างดี ผลกระทบด้านร่างกายจากการตั้งครรภ์มีเพียงเรื่องน้ำหนักขึ้นจากเดิมที่หนักเพียงแค่ 52 กิโลกรัม ปัจจุบันเธอน้ำหนัก 60 กิโลกรัม เนื่องจากเธอต้องรับประทานอาหารบำรุงเพื่อให้ลูกออกมาร่างกายสมบูรณ์

ผลกระทบด้านจิตใจและอารมณ์จากการตั้งครรภ์มีส่งผลให้เนียร์กลายเป็นคนคิดมาก ขึ้นน้อยใจ ห่วงแพน พุดอะไรเล็กน้อยก็กระทบกระเทือนจิตใจและมีน้ำตา อารมณ์แปรปรวนง่ายจากเดิมที่ไม่เคยเป็น ซึ่งเธอก็คิดว่าอาจจะเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนจากการตั้งครรภ์ เนียร์ก็จะพยายามข่มอารมณ์ตัวเองให้ไม่ไปกระทบกับคนอื่น ๆ รอบตัวโดยเฉพาะแพนของเธอ ส่วนผลกระทบจากคนในสังคม เนียร์ได้ประสบกับเหตุการณ์ที่ทำให้เธอไม่สบายใจจากการที่เธอไปซื้อชุดชั้นในให้หมูลูกที่ห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งแล้วพนักงานขายมองด้วยสายตาเหยียดหยามรวมทั้งนินทาเธอ เธอจึงเลือกที่จะถามพนักงานเหล่านั้นว่าทำไมจะต้องมองเธอเนื่องด้วยเธอไม่สามารถทนกับสายตาของพนักงานที่มองเธอและอารมณ์ที่แปรปรวนของคนตั้งครรภ์ดังที่กล่าวข้างต้น ตอนที่เธอไปเรียนที่มหาลัยก็อาจจะมีคนอื่น ๆ มองและนินทาเธอบ้างแต่เธอก็ไม่ได้นำมาใส่ใจเพราะเธอคิดว่าเธอมาทำหน้าที่ของเธอด้วยตัวเองไม่ได้ไปขอให้ใครมาเรียนหรือสอบแทนเธอ ส่วนเพื่อนบ้านในหมู่บ้านไม่นินทาหรือมีการตีตราเธอจากการใช้คำพูดหรือสายตา อาจเพราะรู้จักกันมาตั้งแต่ตอนที่เธอเกิดจนถึงปัจจุบัน มากไปกว่านั้นเขายังเอ็นดูลูกของเธอและมักจะขอลูกเธอไปเลี้ยงอยู่บ่อยครั้ง

เรื่องค่าใช้จ่ายในครอบครัวทั้งหมดพอของเธอจะเป็นคนรับผิดชอบ ซึ่งก็ไม่มีปัญหาอะไร ส่วนค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูลูกแพนของเธอและครอบครัวแพนช่วยรับผิดชอบทั้งหมด ซึ่งเมื่อมีลูกก็มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากเดิมประมาณ 2,000 บาท ซึ่งไม่ได้มากไปกว่าเดิมมากเท่าไรและเธอก็พยายามประหยัดด้วยเช่น ใช้ผ้าอ้อมเด็กเพียงวันละ 2 ชิ้น ส่วนเรื่องค่ารักษาพยาบาลตั้งแต่ตอนที่เธอฝากครรภ์เธอก็ใช้สิทธิที่แพนของเธอรับราชการทหารเบิกได้เนื่องจากเธอได้จดทะเบียนสมรสกับแพนแล้ว จึงช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนนี้ไปได้ส่วนหนึ่ง เธอคิดว่าการที่เธอมีลูกก็ทำให้เธอไม่ต้องเหงา และ

เธอก็ไม่ได้รู้สึกเหนื่อยมาก เพราะเธอคิดว่าการทำงานที่มีลูกในช่วงวัยนี้ก็ได้แค่นี้ รวมทั้งเนียร์มีครอบครัวและครอบครัวข้างที่คอยให้กำลังใจ ดูแลเธอเป็นอย่างดีจนถึงวันที่เธอคลอด มากไปกว่านั้นทุกคนในครอบครัวยังรักลูกของเธอไม่แพ้กัน ทำให้เธอมีความรู้สึกดีและไม่กังวลมากและมีความสุขมากกว่าเดิม หลังจากที่เธอคลอดพี่ชายของเธอก็กลับมาที่บ้านบ่อยมากขึ้นจากเดิมที่ไม่ค่อยกลับบ้าน ปัจจุบันเนียร์มักจะอยู่บ้านเลี้ยงดูลูกโดยมีย่าของเธอคอยช่วยเหลืออีกแรง ส่วนแฟนของเธอต้องไปทำงานตั้งแต่เช้า เนื่องจากที่ทำงานอยู่ห่างจากบ้านของเธอไม่น้อย แม้จะอยู่ด้วยกันแต่เนียร์จะได้เจอแฟนอีกทีหลังจากที่แฟนกลับมาจากการทำงานในตอนเย็น ในบางวันแฟนของเธอก็อาจจะติดภารกิจต้องเข้าเวรซึ่งก็อาจจะไม่ได้กลับบ้านบ้าง ส่วนในวันเสาร์อาทิตย์แฟนของเธอมีเรียนต่อเพื่อสอบนายร้อย เพื่อจะได้เลื่อนยศและมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากเดิม นานๆที่เธอจึงจะได้มีเวลาไปไหนกับแฟน แต่เธอก็ไม่ได้รู้สึกน้อยใจอะไร

เนียร์ไม่มีความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ แต่เธอก็คิดว่าเด็กคนอื่นๆที่ท้องไม่พร้อมมากกว่าเธอน่าจะต้องการให้รัฐช่วยเหลือเรื่องของค่าเลี้ยงดูเด็ก ค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น เพราะจากกรณีของเธอเธอคิดว่าหากเธอไม่สามารถเบิกค่ารักษาจากที่แฟนของเธอเป็นข้าราชการเธอก็อาจจะต้องมีค่าใช้จ่ายที่มากกว่านี้ ซึ่งก็เยอะสำหรับคนที่ยังไม่สามารถทำงานมีรายได้ของเธอ และเธอก็อยากให้ทุกครอบครัวช่วยเหลือสนับสนุนคนที่ตั้งครรรภ์ไม่พร้อมภายในครอบครัวตัวเอง เพราะพวกเขาเข้าใจว่าเขาไม่ได้อยากจะทำตั้งครรรภ์ แต่ถ้าคนในครอบครัวคอยช่วยเหลือและไม่ทิ้งกันเหมือนอย่างครอบครัวของเธอก็จะช่วยพวกเขาได้ในระดับหนึ่ง

ผลการศึกษา

จากการสัมภาษณ์แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรรภ์ไม่พร้อมทั้ง 4 คน ประสบการณ์ที่ทั้ง 4 คนพบเจอล้วนเป็นสิ่งเกิดขึ้นโดยไม่ทันตั้งตัวและคิดวางแผนไว้ก่อนว่าจะให้เกิด ส่งผลให้พวกเขาต้องประสบกับปัญหาที่ตามมาหลังจากที่ตั้งครรรภ์โดยไม่พร้อม ทั้งต้องอยู่เพียงลำพัง การเปลี่ยนสถานะจากเด็กวัยรุ่นเป็นแม่ หยุดพักการเรียนชั่วคราว ต้องย้ายถิ่นเพื่อปิดบังเรื่องที่ตั้งครรรภ์จากญาติและคนรู้จัก หรือการถูกตีตราจากคนในสังคม ซึ่งทุกประการที่กล่าวในข้างต้นล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นดังกล่าว เมื่อต้องเปลี่ยนสถานะจากการเป็นเพียงเด็กวัยรุ่นมาเป็นแม่ที่มีภาระในการเลี้ยงดูลูก ทำให้พวกเขาต้องปรับเปลี่ยนความคิด ทัศนคติ และการวางแผนในอนาคตใหม่เกือบทั้งหมด พร้อมกับทำหน้าที่ของตนเองที่ได้ทำไว้ไม่สมบูรณ์ก็คือการเรียนหนังสือ ยิ่งไปกว่านั้นคือการเลี้ยงลูกเพียงลำพังปราศจากพ่อของเด็กหรือคนที่ทำให้พวกเขาต้องตั้งครรรภ์ ทำให้เธอต้องพึ่งพ่อแม่ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ อย่างบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริม

สถานภาพสตรีฯ ที่เป็นองค์กรเอกชน จากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาทั้ง 4 คน ผู้วิจัยจะทำการสรุปผลดังต่อไปนี้

4.1 สภาพครอบครัว

จากการศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ผู้วิจัยพบว่าแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นกลุ่มนี้อยู่ในบริบทสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ กล่าวคือไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อและแม่ผู้ให้กำเนิดอย่างพร้อมหน้า จากปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม หรือปัญหาการแตกแยกของครอบครัว เป็นต้น การที่สภาพสังคมและเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาเป็นสังคมเมืองและอุตสาหกรรมที่มีจุดศูนย์กลางในการพัฒนาเศรษฐกิจ ผู้คนต่างเข้ามาทำงานในเมืองใหญ่หรือพื้นที่ที่เป็นจุดศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้สภาพครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงจากที่เป็นครอบครัวขยายก็เหลือเพียงครอบครัวเดี่ยว ซึ่งก็ส่งผลต่อการเลี้ยงดูเด็กที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูหรือให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิดจากคนในครอบครัว และก่อให้เกิดสภาพปัญหาต่างๆดังที่พบเห็นในปัจจุบัน

ดังที่เห็นในกรณีศึกษาทั้ง 3 คนแรกที่มีสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ อย่างน้องจุฑาที่แม่ของเธอไปมีครอบครัวใหม่ ส่วนพ่อของน้องจุฑาก็ต้องทำงานเพื่อหาเงินเลี้ยงดูเธอ นานๆทีจึงกลับมาหาเธอที่บ้าน ถึงแม้น้องจุฑามีพี่สาวที่เธอรู้สึกว่าเป็นเหมือนแม่ แต่พี่สาวของเธอก็ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นแม่ได้อย่างสมบูรณ์เพราะต้องทำงานหารายได้มาส่งน้องจุฑาเรียนอีกทาง ส่วนน้องมินที่แม่ของเธอเสียชีวิตตั้งแต่เด็ก ส่วนพ่อของเธอก็มีภรรยาใหม่ เธอจึงต้องอาศัยอยู่กับย่าและน้า แต่เมื่อมีปัญหาเธอกลับเลือกที่จะปรึกษากับพี่สาวของเธอซึ่งอาศัยอยู่คนละที่กับเธอมากกว่าที่จะปรึกษาคนใกล้ตัวที่เธออาศัยอยู่ด้วยอย่างย่าและน้า ส่วนน้องอร ถึงเธอจะอาศัยอยู่กับแม่และพ่อก็จริงแต่เวลาที่เธอมีปัญหาเธอก็เลือกที่จะปรึกษาคนแถวบ้านมากกว่าที่จะปรึกษาพ่อหรือแม่ที่อาศัยอยู่ด้วย อาจจะเพราะเธอไปอาศัยอยู่กับยายตั้งแต่เด็กและกลับมาอยู่กับแม่ได้ไม่นาน ทำให้มีช่องว่างระหว่างเธอและแม่ เมื่อมีปัญหาเธอก็เลือกที่จะปรึกษาคนอื่น นอกจากนี้พ่อของเธอก็ไปมีภรรยาใหม่และลูกใหม่ด้วยเช่นกัน มีเพียงน้องเนียร์ที่อาศัยอยู่กับครอบครัวอย่างพร้อมหน้า เมื่อเธอมีปัญหาเธอก็เลือกที่จะบอกพ่อของเธอเพราะเธอสนิทกับพ่อบามากที่สุด อีกทั้งคนในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นแม่ ย่า หรือพี่ชาย ก็ล้วนเป็นกำลังใจสนับสนุนเธอเสมอทำให้เธอไม่รู้สึกแค้นแม่จะต้องเจอกับปัญหาจากการท้องไม่พร้อม

ด้วยปัจจัยการแตกแยกในครอบครัวและสภาพเศรษฐกิจที่เงินกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตส่งผลให้สภาพครอบครัวของ 3 คนแรกไม่สมบูรณ์ พวกเธอล้วนมีช่องว่างระหว่างเธอกับพ่อแม่ผู้เป็นผู้ปกครองของพวกเธอ เมื่อเกิดปัญหาทั้ง 3 คนจึงเลือกที่จะปรึกษาพี่สาวหรือคนอื่น

ก่อนมากกว่าที่จะปรึกษาพ่อแม่ผู้ปกครองของตัวเองที่อาวุโสกว่า แต่ถ้าคนในครอบครัวให้ความสนิทสนมใกล้ชิดเหมือนอย่างคนสุดท้ายก็จะช่วยให้เขากล้าที่จะพูด ปรึกษากับพ่อแม่ผู้ปกครองที่เป็นผู้ใหญ่กว่าและยังช่วยให้เธอไม่ต้องเผชิญปัญหาเพียงลำพัง

4.2 สาเหตุการตั้งครรภ์

จากทั้ง 4 กรณีศึกษาจะเห็นว่าสาเหตุของการตั้งครรภ์มาจากการที่ทั้ง 4 คนไม่มีการป้องกันทั้งขณะที่มีเพศสัมพันธ์หรือหลังจากการมีเพศสัมพันธ์เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น ไม่มีความรู้เรื่อง การป้องกัน การชะล่าใจ และ เชื้อใจฝ่ายชาย น้องจุกกล่าวว่า “ตอนมีเพศสัมพันธ์แฟนก็ใส่ถุงยางป้องกัน แต่ตัวเองไม่ได้ป้องกันหรือกินยาคุม” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) น้องมินกล่าวว่า “ตอนมีเพศสัมพันธ์ไม่ได้ป้องกันเลย ทั้งหนูทั้งฝ่ายชาย ที่โรงเรียนมีสอนเหมือนกันว่าเวลามีเพศสัมพันธ์ต้องป้องกัน แต่คิดว่าเวลาเพื่อนคนอื่นเขามีอะไรกันเขาก็ไม่เห็นท้อง ก็เลยคิดว่าตัวเองก็คงจะไม่ท้อง” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) น้องอรกล่าวว่า “ตอนมีเพศสัมพันธ์ไม่ได้คุมกำเนิดเลย ตอนนั้นยังเด็กก็เลยไม่รู้เรื่องพวกนี้ มีคนบอกให้กินยาคุมก็ไม่กิน ชะล่าใจ เพราะตอนนั้นหนูไม่คิดเลยตอนนั้นเด็กจริง” (สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2560) น้องเนียร์กล่าวว่า “หลังจากที่มีอะไรกับเขาก็ไม่เคยกินยาคุมเลย” (สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2560) และจากการสัมภาษณ์นักสังคมสงเคราะห์ที่บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ คุณอุษณีย์ บุญนาคกล่าวว่า “สาเหตุหลักของการท้องไม่พร้อมที่คิดว่าเป็นการไม่ตระหนักที่จะดูแลตัวเอง” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560)

หลังจากที่ทราบที่ตั้งครรภ์แล้ว พวกเขา 3 คนแรกต้องเผชิญกับการตั้งครรภ์และเลี้ยงลูกเพียงลำพัง เพราะหลังจากที่ฝ่ายชายรู้ว่าพวกเขาตั้งครรภ์ต่างก็ปฏิเสธที่จะรับผิดชอบและขาดการติดต่อในที่สุด อย่างที่น้องจุกกล่าวว่า “ตอนรู้ว่าท้องก็บอกฝ่ายชาย แต่ฝ่ายชายก็พูดมาว่าไม่รับ ตอนแรกเขาก็รับรู้อยู่แต่เขาก็ไม่ได้ตั้งใจหรือยินดี พอวันต่อมาโทรไปก็หนีหายไปเลย โทรไปไม่รับ” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) น้องมินกล่าวว่า “ตอนที่ยังไม่รู้ว่าท้องเลิกกับแฟน แต่พอรู้ว่าท้องแล้วก็บอกฝ่ายชาย แต่ฝ่ายชายก็บอกปิดว่าให้บอกที่บ้านว่าไม่ใช่เขา” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) น้องอรกล่าวว่า “ตอนที่เราท้องเราก็บอกเขา เขาก็ทำเฉย แต่ตอนแรกก็บอกว่าเดี๋ยวจะมาขอขมาพอกับแม่ แล้วก็หายไปเลยจนแม่ไปแจ้งความ” (สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2560) มีเพียงน้องเนียร์ที่เมื่อฝ่ายชายทราบเรื่องก็ไม่ทอดทิ้งและรับผิดชอบทุกอย่างทั้งแต่งงาน จัดทะเบียนสมรส และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูลูก

จากการกระทำของฝ่ายชายที่ไม่รับผิดชอบจากการที่ทำให้พวกเขา 3 คนแรกต้องตั้งครรภ์ พวกเขาจึงตัดสินใจเลี้ยงลูกด้วยตนเองและกลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวในที่สุดจากการเลือกที่จะไม่ยุติการตั้งครรภ์และดำเนินการตั้งครรภ์ต่อจนคลอดลูก

4.3 การแก้ไขปัญหาเมื่อรู้ว่าตั้งครรภ์

วิธีการแก้ปัญหาของกรณีศึกษาทั้ง 4 คนส่วนใหญ่เธอเลือกที่จะปรึกษาคนอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่หรือผู้ปกครอง อย่างพี่สาวหรือคนสนิทใกล้บ้านที่อาศัยอยู่ เพราะพวกเธอรู้สึกว่าการตั้งครรภ์เป็นเรื่องที่ทำให้พ่อแม่หรือคนในครอบครัวของเธอต้องอับอาย รับผิดชอบไม่ได้ที่ตั้งครรภ์ หรืออาจจะโดนดูต่ำว่ากล่าว อย่างที่น้องมินกล่าว “ไม่กล้าบอกที่บ้านด้วยกลัวเขารับผิดชอบไม่ได้” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) น้องอรกล่าว “ตอนคนแรกพ่อรู้พ่อไล่ออกจากบ้านเลย ก็เลยไปอยู่บ้านที่รู้จักแถวบ้านจนปวดท้องคลอดเลย เพราะว่าพ่อเขามีหน้ามีหน้าตากับคนแถวนี้มาก เขารับผิดชอบไม่ได้” (สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2560) ทั้ง 3 จึงเลือกที่จะปรึกษาคนอื่น และมากไปกว่านั้นคือเลือกที่จะปิดบังเรื่องของตนเองตั้งครรภ์กับพ่อแม่ผู้ปกครองของเธอ น้องมินกล่าวว่า “คนแถวบ้านมีทักว่าอ้วนขึ้นเรื่อยๆขึ้นก็เลยลองปรึกษาพี่สาวที่อยู่กรุงเทพฯ พี่ก็บอกให้ไปซื้อที่ตรวจ แต่ก็ไม่กล้าไปซื้อเองก็ให้พี่สาวซื้อที่ตรวจครรภ์จากกรุงเทพฯ แล้วให้ส่งไปให้” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) เมื่อตรวจแล้วพบว่าตนเองตั้งครรภ์ น้องมินก็โกหกที่บ้านว่ามาหาพี่สาวของเธอที่กรุงเทพฯ เธอมีความคิดที่จะยุติการตั้งครรภ์ แต่ก็ไม่ได้ยุติการตั้งครรภ์ตามที่ตั้งใจไว้ เนื่องจากแพทย์จะยินยอมทำให้เมื่อมีผู้ปกครองหรือพ่อของเธอมาลงชื่อยินยอม ซึ่งน้องมินไม่กล้าที่จะบอกเรื่องนี้กับพ่อ เธอจึงเลือกที่จะตั้งครรภ์ต่อและเข้าพักที่บ้านพักฉุกเฉินเป็นการชั่วคราว

จากทั้ง 4 คนมีเพียงน้องเนียร์ที่เลือกที่จะบอกเรื่องนี้กับพ่อและแม่ของเธอ น้องเนียร์กล่าวว่า “แต่ว่าตอนนั้นที่บอกพ่อเพราะว่าพ่ออยู่ต่างจังหวัด ไปทำงานต่างจังหวัด ก็บอกเขาในไลน์ เขาก็โทรมาแล้วเขาก็คุยน้ำเสียงปกติ” (สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2560) น้องเนียร์เลือกที่จะปรึกษากับผู้ปกครองอย่างเปิดเผย อีกทั้งเธอไม่มีท่าทีคิดถึงการยุติการตั้งครรภ์หรือการปิดบังเรื่องที่กำลังตั้งครรภ์ อาจเป็นเพราะครอบครัวของน้องเนียร์มีความเข้มแข็งมากกว่าเมื่อเทียบกับอีก 3 คน รวมทั้งน้องเนียร์สามารถพูดคุยปรึกษากับพ่อของเธอได้ทุกอย่างอยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้วทำให้เธอกล้าตัดสินใจที่จะบอกเรื่องที่กำลังตั้งครรภ์กับพ่อและคนอื่นๆในครอบครัว

4.4 การตัดสินใจเป็นแม่

เมื่อทั้ง 4 คนรู้ว่าตัวเองตั้งครรภ์แล้วเธอมีเพียง 2 ทางเลือกคือเลือกที่จะดำเนินการตั้งครรภ์ต่อ หรือ ยุติการตั้งครรภ์ ในช่วงแรกทั้ง 4 คนอาจจะมีสับสน และคิดที่จะยุติการตั้งครรภ์ แต่ด้วยปัจจัยหลายๆอย่างทั้งความคิดเรื่องบาปบุญ อย่างที่น้องอรกล่าวไว้ว่า “คิดอยากทำแท้งเหมือนกัน ตอนแรก ก็กลัวบาปนะ แม่ก็กลัวบาปนะ แบบว่ากลัวทำอะไรไม่ขึ้นถ้าทำแท้ง แม่อยากให้เรียนจบนะ แต่แม่ก็รับไม่ได้ว่าถ้าทำแท้งแล้วกลัวจะทำอะไรไม่ขึ้น กลัวทำงานค้าขายไม่ขึ้น ก็เลยไม่ทำ” (สัมภาษณ์ , 11 พฤศจิกายน 2560) และอายุครรภ์ที่มีอันตรารายร่างกายหากเลือกจะยุติการตั้งครรภ์จากการที่รู้ว่าตัวเองตั้งครรภ์ในช่วงเวลาที่ล่วงเลยไปมากแล้ว น้องมินกล่าวว่า “บอกพี่สาวจะเอาเด็กออกพี่เขาก็พาไปทำแท้งที่โรงพยาบาลคลองตันแต่หมอใช้เวลา 2วันให้พ่อมาเซ็นยินยอมเนื่องจากอายุครรภ์เยอะแล้ว” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) ทำให้พวกเธอต้องเลือกที่จะดำเนินการตั้งครรภ์ต่อและเป็นแม่ มากไปกว่านั้นพวกเธอต้องกลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ต้องเลี้ยงลูกเองเพียงลำพังโดยไม่มีฝ่ายชาย เนื่องจากฝ่ายชายปฏิเสธที่จะรับผิดชอบการตั้งครรภ์ของพวกเธอดังที่กล่าวไปข้างต้น

จากทางเลือกสำหรับพวกเธอที่มีเพียง 2 ทางเลือก แต่เหมือนถูกจำกัดให้เหลือเพียง ทางเลือกเดียวก็คือการตั้งครรภ์ต่อ เนื่องจากการยุติการตั้งครรภ์ยังคงถูกรอบความคิดของศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรมของคนไทยครอบงำ ส่งผลพวกเธอไม่กล้าที่จะยุติการตั้งครรภ์ด้วยเหตุผลของ บาปบุญคุณโทษจากทัศนคติความเชื่อที่ถูกส่งต่อกันมา รวมถึงการที่ประเทศไทยยังไม่สนับสนุนการยุติ การตั้งครรภ์อย่างเต็มที่ พวกเธอทั้ง 4 จึงต้องกลายเป็นแม่ในตอนที่ยังเป็นวัยรุ่นจากการที่พวกเธอท้อง ไม่พร้อม และต้องกลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ต้องแบกรับภาระเรื่องลูกเพียงลูกพัง

4.5 การวางแผนในอนาคต

เมื่อพวกเธอตั้งครรภ์ไม่พร้อมส่งผลให้สิ่งที่พวกเธอเคยคิดหรือวางแผนเอาไว้ก่อน หน้าที่จะตั้งครรภ์ต้องพังทลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการศึกษาหรือการเป็นวัยรุ่น และการมองถึงอนาคต ในการทำงานหารายได้ เมื่อพวกเธอมีลูกแล้วแผนที่พวกเธอวางไว้จึงไม่ใช่การทำเพื่อตัวเองเพียงอย่าง เดียว แต่มีลูกของพวกเธอรวมอยู่ด้วย ซึ่งจากการสัมภาษณ์ทั้ง 4 คนถึงแผนที่พวกเธอคิดเอาไว้ต่อจาก นี้ทั้ง 4 คนจะเริ่มจากการศึกษาของตนเองก่อน น้องจุกกล่าวว่า “ก็จะเลี้ยงลูกและเรียนเก็บ pre-degree ของม.ราม อ่านหนังสือที่บ้านแล้วไปสอบ พอเลี้ยงลูกไปได้สักพักก่อนเข้าอนุบาลหรือเขาเข้าอนุบาลได้ แล้วค่อยกลับไปเรียนปกติ บวกกับวางแผนหางานทำด้วย” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) น้องมิน กล่าวไว้ว่า “แผนในอนาคต วางแผนไว้ว่าจะเรียนต่อ ส่วนลูกที่บ้านจะช่วยเลี้ยงให้ หลังเรียนจบ วางแผนจะกลับไปอยู่ที่บ้านเปิดร้านขายของ” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) น้องอรกล่าวว่า “การ

วางแผนในอนาคต ตอนนี้คิดว่าจะกลับไปเอาวุฒิม.3 แล้วก็ไปต่อก.ศ.น. ม.4 ถึง 6” (สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2560) น้องเนียร์กล่าวว่า “ปีหน้าหนูกลับไปเรียนต่อ แล้วก็ทำงานไปด้วยทำงานกับแม่แพนเขาเปิดบริษัททัวร์ เราก็อำนาจเอกสารนิดหน่อย” (สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2560) เมื่อเรียนได้ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้และถึงเกณฑ์ที่สามารถใช้เป็นวุฒิในการสมัครงานได้แล้ว พวกเธอมองวางแผนต่อด้วยการเข้าสู่รั้วการทำงานเพื่อหาเงินแบ่งเบาภาระที่บ้านเรื่องค่าใช้จ่ายสำหรับลูกของพวกเธอ

4.6 ผลกระทบด้านต่างๆ

เมื่อตั้งครรภ์ไม่พร้อมแล้วพวกเธอล้วนต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคมากมายจากการตั้งครรภ์นี้ ทั้งผลกระทบทางร่างกาย สภาพจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม

เนื่องจากการเจริญเติบโตของร่างกายในแม่วัยรุ่นยังเจริญเติบโตไม่เต็มที่ จึงมีโอกาสที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์สูงกว่าการตั้งครรภ์ในผู้ใหญ่ เมื่อไม่ได้มีการวางแผนที่จะตั้งครรภ์เขาก็มักจะไม่ได้ฝากครรภ์หรือไปฝากครรภ์ในตอนที่มีอายุครรภ์มาก ทำให้ไม่ได้รับการดูแลที่ดีและเหมาะสมระหว่างการตั้งครรภ์ ภาวะเสี่ยงหรือโรคประจำตัวบางอย่างไม่ได้รับการดูแลแก้ไขหรือภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นระหว่างการตั้งครรภ์ไม่ได้รับการวินิจฉัยตั้งแต่แรกเริ่ม ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของลูก เช่น เกิดภาวะแทรกซ้อนต่างๆขณะตั้งครรภ์ทั้งในระยะการตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอด ดังนั้นการตั้งครรภ์ในแม่วัยรุ่นจึงเป็นการตั้งครรภ์เสี่ยงสูง(High risk pregnancy) และเสี่ยงต่อสุขภาพของเด็กแรกเกิด (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2557, น.10) น้องมินกล่าวว่า “ตอนที่ท้องมีปัญหาเลือดจาง ก็ต้องบำรุงอาหารพวกไข่ ตับ” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) เป็นต้น

ผลกระทบด้านสภาพจิตใจและอารมณ์จากการที่ต้องมีการเปลี่ยนบทบาทจากเด็กผู้หญิงมาเป็นแม่ที่ต้องทำหน้าที่ที่ต้องมีความรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่โดยทันที เด็กกลุ่มนี้มักจะประสบกับความเครียดและโรคซึมเศร้าเนื่องจากเขาไม่ได้มีการเตรียมตัวเพื่อที่จะเป็นแม่ น้องจุกกล่าวว่า “ตอนที่รู้ว่าท้องสภาพจิตใจและร่างกายแย่มากนั่งร้องไห้ไป 3วันติดๆ ไม่กินข้าวไม่กินอาหารจนน้ำหนักลดไป 2 กิโล เครียดมากไม่รู้จะทำยังไง” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560)

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ เมื่อแม่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมขาดโอกาสทางการศึกษาส่งผลให้แม่วัยรุ่นกลุ่มนี้มีระดับการศึกษาต่ำที่ควรจะเป็น ทำให้ต้องสูญเสียโอกาสในการทำงานที่ดีหรือแม้กระทั่งตกงาน ไม่มีงานทำหรือหากมีก็เป็นงานที่มีรายได้เฉลี่ยที่ต่ำ เมื่อเป็นเช่นนี้แม่วัยรุ่นก็จะไม่มีรายได้เพียงพอที่จะเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งค่าใช้จ่ายสำหรับอุปกรณ์ใน

การเลี้ยงดูลูก น้องอรกล่าวว่ “ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันไม่เพียงพอเลย หนูถึงต้องหาขนมมาขายเสริม เพื่อเอาเงินที่ขายของตรงนี้มาจุนเจือลูก” (สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2560)

ผลกระทบจากสังคม เนื่องจากค่านิยมและวัฒนธรรมของไทยมีการควบคุมพฤติกรรมทางเพศส่งผลให้เรื่องเพศกลายเป็นเรื่องที่ถูกปิดกั้น เมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้นอันเป็นสิ่งที่ผู้ประสบปัญหายากที่จะรับมือกับสถานการณ์ในชีวิต ต้องกลายเป็นคนที่เผชิญกับแรงกดดันจากรอบด้านเพียงลำพัง เช่นเดียวกับกับผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมที่มักจะรู้สึกว่ตนเองทำสิ่งที่ผิดพลาดจนเกินกว่าที่จะได้รับการแก้ไขหรือการให้อภัย กลายเป็นคนที่ไร้คุณค่า สูญเสียความมั่นใจ และไม่สามารถหาทางออกให้กับตนเองได้ เธอจึงต้องพยายามปิดบังเรื่องการตั้งครรภ์จากคนในสังคมคนรอบข้าง เช่น การเลือกที่จะย้ายถิ่นอย่างน้องมินที่ย้ายมาอาศัยกับพี่สาวที่กรุงเทพฯ เพื่อปิดบังเรื่องการตั้งครรภ์จากคนในชุมชนและญาติพี่น้อง หรือน้องจุทีตอบคนที่สงสัยกับการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพร่างกายของเธอด้วยการโกหก น้องจุทีกล่าวว่ “มีเพื่อนทักว่ทำไมอ้วนขึ้น ทำไมท้องป่องๆ แต่ก็ตอบเลียงๆไปว่กินเยอะ” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) นอกจากนี้พวกเขายังถูกคนในสังคมตีตราจากการที่ยังเป็นวัยรุ่นและท้องไม่พร้อม โดยพวกเขาทั้ง 3 คนกล่าวว่เป็นเสียงเดียวกันว่พวกเขามักจะถูกคนในสังคมใช้สายตาในการกดดันพวกเขา น้องจุทีกล่าวว่ “คนชอบมองด้วยสายตากดดัน สายตาดูถูกเวลาออกไปข้างนอกไปห้างสรรพสินค้าหรือว่ที่โรงเรียนเวลาเขาเห็นว่าท้องป่อง เราก็ดูว่เขาไม่รู้ว่เขาไม่รู้แต่คิดว่เขาน่าจะสงสัย” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) น้องอรกล่าวว่ “ไม่ค่อยมีคนใช้คำพูดแรงๆว่เรา มีแต่เขาใช้สายตา แล้วเขาก็ไปนินทากันซะมากกว่า” (สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2560) น้องเนียร์กล่าวว่ “ตอนนั้นเราไปซื้อเสื้อในให้นม พวกพนักงานก็มองเราแล้วก็ไปนินทา แล้วตอนนั้นเราท้องอารมณ์ก็แปรปรวน เราก็ดูว่ทำไมจะต้องมอง มันผิดมากหรอ” (สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2560)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะพบว่ากรณีศึกษาทั้ง 4 กรณีมีจุดร่วมหลายอย่างที่มีลักษณะคล้ายกันอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นสภาพครอบครัว สาเหตุของการตั้งครรภ์ การแก้ไขปัญหาเมื่อรู้ว่ตนเองตั้งครรภ์ ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจเป็นแม่ การวางแผนในอนาคต และผลกระทบทั้งสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ เศรษฐกิจ และผลกระทบจากสังคมที่มีการตีตรา รวมทั้งการเลือกที่จะดำเนินการตั้งครรภ์ต่อและเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว จากการสัมภาษณ์แม่วัยรุ่นทั้ง 4 คนผู้วิจัยมีความคิดว่ปัจจัยที่ส่งผลให้พวกเขาตั้งครรภ์ล้วนมีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างปฏิเสธไม่ได้ เริ่มจากครอบครัวของพวกเขาที่ไม่สมบูรณ์ พวกเขา 3 คนแรกล้วนห่างเหินกับพ่อแม่ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในสถาบันครอบครัว พวกเขาขาดการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิด เมื่อเกิดปัญหาพวกเขาก็ไม่เลือกที่จะคุยหรือปรึกษากับพ่อหรือแม่ และเลือกที่จะคุยกับพี่สาวของพวกเขาที่วัยใกล้เคียงกับเธอมากกว่า ต่างกับคน

ที่ 4 ที่ครอบครัวมีความเข้มแข็งมีความสนิทสนมกันภายในครอบครัวเมื่อมีปัญหาจึงทำให้เธอไม่คิดจะปิดบังและปรึกษาพ่อเป็นคนแรก

อีกปัจจัยคือเรื่องการศึกษาถึงแม้ว่าพวกเธอจะอยู่ในระบบการศึกษาแต่พวกเธอก็ยังไม่ตระหนักว่าเพศศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่ควรจะตระหนักถึงการป้องกัน ส่งผลให้พวกเธอต้องตั้งครรรค์อย่างเลี้ยยไม่ได้ และเมื่อตั้งครรรค์ไม่พร้อมสถานการณ์นี้ส่งผลให้พวกเธอต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ทั้งสภาพร่างกาย สภาพจิตใจจากการที่ต้องเปลี่ยนสถานจากการเป็นเพียงเด็กวัยรุ่นมาเป็นแม่ที่ต้องทำหน้าที่เลี้ยงอีกหนึ่งชีวิต แต่เมื่อพวกเธอตั้งครรรค์พวกเธอต้องขาดโอกาสในการศึกษาต่อเพราะต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกเพียงลำพัง ซึ่งปัจจัยนี้จะส่งผลต่อพวกเธอในอนาคตต่อการเข้าสู่ระบบการจ้างงานหากพวกเธอไม่มีวุฒิการศึกษาที่มีความจำเป็นต่อการทำงานพวกเธอก็จะไม่มีรายได้มากพอที่จะนำมาดูแลตัวเองและลูกของเธอ

เพราะฉะนั้นหากจะมีการสนับสนุนช่วยเหลือหรือป้องกันการตั้งครรรค์ไม่พร้อมในวัยรุ่นอาจจะต้องเริ่มที่สถาบันครอบครัวเป็นอันดับแรกด้วยการส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งและแข็งแรงเพื่อให้เด็กที่กำลังจะเติบโตมาได้เติบโตขึ้นอย่างไม่บกพร่องและกลับเข้าสู่วงจรปัญหาแบบเดิม ส่วนของการศึกษาก็ต้องแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนที่มีการเพิ่มเนื้อหาและให้ความสำคัญเรื่องการตระหนักรู้ถึงสุขอนามัยเวลามีเพศสัมพันธ์ สอนให้เด็กได้รู้อย่างแจ่มแจ้งเพื่อที่เขาสามารถนำไปใช้เมื่อต้องตกอยู่ในสถานการณ์จำเป็น ในส่วนของภาครัฐควรจะแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจที่จะช่วยให้พ่อแม่ผู้ปกครองไม่ต้องทำงานหนักจนไม่มีเวลาให้กับลูก

บทที่ 5

ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ไขสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

ในบทนี้เป็นการนำเสนอถึงปัญหา สาเหตุ แนวทางการแก้ไขสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการทำภาคนิพนธ์ในครั้งนี้จากการที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ประกอบด้วยผู้ปฏิบัติในหน่วยงานดังต่อไปนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ หน่วยฝากครรภ์โรงพยาบาลศิริราช(คลินิกดาวชมพู) สหทัยมูลนิธิ และ มูลนิธิ Path2Health เพื่อสะท้อนแง่มุมที่หลากหลายในการศึกษาครั้งนี้ และวิเคราะห์หาคำตอบที่บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยสามารถแบ่งออกได้ 5 หัวข้อดังต่อไปนี้

5.1 ปัญหาของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

จากข้อมูลข้างต้นที่กล่าวมาในบทที่ 4 ได้แสดงให้เห็นว่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยรุ่นทั้งผลกระทบต่อร่างกาย สภาจิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ ทำให้เด็กวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมต้องเผชิญกับสภาพปัญหาต่างๆเพียงลำพังล้วนเป็นความจริง ประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยจะนำเสนอคือ ปัญหาที่เกิดกับวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม จากการศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น 5 หน่วยงาน พบว่าการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นส่งผลให้เกิดปัญหาทั้งในระดับปัจเจกและระดับที่ส่งผลกระทบต่อสภาพสังคมโดยรวม โดยสามารถอธิบายในรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 ผลกระทบด้านร่างกายและจิตใจ เนื่องจากการเจริญเติบโตของร่างกายในแม่วัยรุ่นยังเจริญเติบโตไม่เต็มที่ จึงมีโอกาที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์สูงกว่าการตั้งครรภ์ในผู้ใหญ่ รวมถึงปัจจัยด้านจิตใจ อารมณ์และสังคมที่ต้องมีการเปลี่ยนบทบาทจากเด็กผู้หญิงมาเป็นแม่ที่ต้องทำหน้าที่ที่ต้องมีความรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่โดยทันที เด็กกลุ่มนี้มักจะประสบกับความเครียดและโรคซึมเศร้าเนื่องจากเขาไม่ได้มีการเตรียมตัวเพื่อที่จะเป็นแม่ เมื่อไม่ได้วางแผนที่จะตั้งครรภ์เขาก็มักจะไม่ได้ฝากครรภ์หรือไปฝากครรภ์ในตอนที่มีอายุครรภ์มาก ทำให้ไม่ได้รับการดูแลที่ดีและเหมาะสมระหว่างตั้งครรภ์ ภาวะเสี่ยงหรือโรคประจำตัวบางอย่างไม่ได้รับการดูแลแก้ไข หรือภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นระหว่างตั้งครรภ์ไม่ได้รับการวินิจฉัยตั้งแต่แรกเริ่ม ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อ

ด้านสุขภาพ เช่น เกิดภาวะแทรกซ้อนต่างๆขณะตั้งครรภ์ทั้งในระหว่างการตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอด ดังนั้นการตั้งครรภ์ในแม่วัยรุ่นจึงเป็นการตั้งครรภ์เสี่ยงสูง(High risk pregnancy) และเสี่ยงต่อสุขภาพของเด็กแรกเกิด (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2557, น.10) ดังที่ คุณ อรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม กล่าวไว้ว่า “ในเชิงของทางการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข เขาจะมองในเชิงทางสรีระ วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ อย่างไรก็ตามมันถือเป็นการไม่พร้อมทุกกรณี โดยสรีระยังไม่พร้อม ยังไม่ถึงวัยเจริญพันธุ์ ซึ่งมันจะส่งผลหลายอย่าง” (สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2560) คุณ ฤดี ปุ่งบางกะดี กล่าวว่า “เราถึงกังวลเรื่องการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพราะoutcomeที่ออกมามันไม่ค่อยเป็นที่น่าพอใจ outcomeคู่มือที่ตัวเด็กทารกหนึ่ง น้ำหนักแรกเกิดน้อย สอง คลอดก่อนกำหนด ซึ่งมันจะเกี่ยวพันกันหมดเลย” (สัมภาษณ์, 31 ตุลาคม 2560) คุณ พัชรี อารยะกุล กล่าวว่า “เยาวชนที่อายุยังไม่ถึง 20 ปี ร่างกายยังไม่พร้อมที่จะมีลูก เมื่อมีลูกก็จะมีปัญหากระทบลูกด้วย อันตรายต่อตัวแม่มาก จึงเป็นอีกสาเหตุที่เขาไม่ยอมให้ตั้งครรภ์ ไม่ใช่เพราะอะไร เนื่องจากตัวแม่เองสุขภาพก็จะแย่” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560)

นอกจากปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับสภาพร่างกายของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมแล้ว ยังมีปัญหาในเรื่องของสภาพจิตใจ คุณฤดี ปุ่งบางกะดี กล่าวว่า “ช่วงคลอดความเป็นวัยรุ่นเขาจะควบคุมตัวเองไม่ค่อยได้ กริตร้อง ควบคุมสติไม่ได้ ความทนต่อความเจ็บปวด” (สัมภาษณ์, 31 ตุลาคม 2560) คุณ ศุภอากาศ องค์กรกุล กล่าวว่า “สาเหตุของการตั้งครรภ์เป็นสิ่งที่เขาจับไม่ได้ ความรู้สึกที่เขาจะรับได้ว่าท้องมันขาดไป มันแย่มาก การดูแลครรภ์ก็จะแย่มาก” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560)

จากข้อมูลข้างต้นพบว่าการที่วัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมล้วนมีปัญหา ทั้งด้านร่างกายและสภาพจิตใจ การที่เขาตั้งครรภ์ในช่วงที่ยังเป็นวัยรุ่นซึ่งยังไม่มีสรีระทางร่างกายที่เหมาะสมต่อการตั้งครรภ์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเด็กที่เกิดมาที่อาจจะมีภาวะความเสี่ยงต่างๆเกิดขึ้น เช่น น้ำหนักแรกเกิดน้อย การคลอดก่อนกำหนด ซึ่งจะส่งผลให้เด็กเหล่านี้มีปัญหาเรื่องระบบหายใจ มากไปกว่านั้นยังส่งผลต่อสภาพจิตใจของแม่วัยรุ่นจากการตั้งครรภ์ที่เขาไม่ได้ตั้งใจ ส่งผลให้เขาต้องตกอยู่ในสภาวะความเครียดหรือเป็นโรคซึมเศร้า อาการเหล่านี้ก็อาจส่งผลต่อการเลี้ยงดูเด็กในครรภ์อีกด้วย

5.1.2 การสูญเสียโอกาสทางการศึกษา แม่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมมีโอกาสที่จะหยุดการศึกษากลางคันหรือเรียนไม่จบเนื่องจากความเชื่อเรื่องการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในสังคมไทยยังไม่เป็นที่ยอมรับ เป็นเรื่องที่น่าอับอาย จึงกลายเป็นการปิดบังทั้งทางตรงและทางอ้อมให้เด็กวัยรุ่นผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมออกจากสถานศึกษากลางคัน ทำให้กลุ่มแม่วัยรุ่นเหล่านี้ขาดโอกาสที่จะศึกษาต่อ คุณ พัชรี อารยะกุล กล่าวว่า “ปัญหาหนึ่งคือ เมื่อเด็กตั้งครรภ์แล้วเขาไม่ได้เรียนหนังสือนี่คือประเด็นสำคัญ เพราะมันคืออนาคตของเขา พอเขาไม่ได้เรียนหนังสือก็เหมือนอนาคตเขาจบ” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560) คุณฤดี ปุ่งบางกะดี กล่าวว่า “สิ่งที่เราเจอคือ ขาดโอกาสการศึกษาต่อ

กลุ่มเหล่านี้ถ้าเป็นกลุ่มที่ตั้งใจเรียนต่อ ก็สามารที่จะเรียนต่อได้ แต่โอกาสเขาก็จะน้อยกว่าวัยรุ่นที่ไม่ได้ตั้งครรรค์” (สัมภาษณ์, 31 ตุลาคม 2560) คุณอรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม กล่าวว่า “การหยุดเรียนถือเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับคุณภาพประชากร เพราะว่าถ้าเขาไม่ได้รับการศึกษา ในอนาคตเขาก็จะได้งานในระดับที่ไม่ใช่งานที่มีเงินเดือนสูงจะส่งผลตามมา” (สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2560) คุณพัชรี อารยะกุล กล่าวว่า “เดิมปัญหาของการตั้งครรรค์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ปัญหาหนึ่งคือ เมื่อเด็กตั้งครรรค์แล้วเขาไม่ได้เรียนหนังสือ นี่ก็ประเด็นสำคัญ เพราะมันคืออนาคตของเขา พอเขาไม่ได้เรียนหนังสือก็เหมือนอนาคตเขาจบ” และ “บางคนพอไม่ได้เรียนต่อ โอกาสในการทำงานหรืออื่นๆก็หมด” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560)

ข้อมูลข้างต้นได้แสดงให้เห็นว่าเมื่อแม่วัยรุ่นตั้งครรรค์แล้วพวกเขาจำเป็นต้องหยุดเรียนกลางคัน หรือ ออกจากระบบการศึกษาเนื่องด้วยปัจจัยของความเชื่อ ค่านิยมสังคมที่ยังไม่ยอมรับเรื่องการตั้งครรรค์ในวัยรุ่น หรือแม้กระทั่งแม่วัยรุ่นเองที่ต้องการจะปิดบังการตั้งครรรค์จากคนในสังคม จึงเลือกที่จะออกจากระบบการศึกษาทั้งถาวรและชั่วคราว เมื่อพวกเขาไม่ได้รับการศึกษาส่งผลให้การเข้าสู่ระบบการจ้างงานก็จะน้อยลง หรือกลายเป็นแรงงานที่มีคุณภาพต่ำ การที่จะมีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือนก็จะมีผลกระทบทำให้พวกเขาต้องเจอกับปัญหาทางเศรษฐกิจ

5.1.3 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ เมื่อแม่วัยรุ่นที่ท้องไม่พร้อมขาดโอกาสทางการศึกษา ส่งผลให้แม่วัยรุ่นกลุ่มนี้มีระดับการศึกษาต่ำที่ควรจะเป็น ทำให้ต้องสูญเสียโอกาสในการทำงานที่ดีหรือแม้กระทั่งตกงาน ไม่มีงานทำหรือหากมีก็เป็นงานที่มีรายได้เฉลี่ยที่ต่ำ เมื่อเป็นเช่นนี้แม่วัยรุ่นก็จะไม่มีรายได้เพียงพอที่จะเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งค่าใช้จ่ายสำหรับอุปกรณ์ในการเลี้ยงดูลูก คุณพัชรี อารยะกุล กล่าวว่า “การเลี้ยงดูลูก อาหารการกิน ค่าใช้จ่ายจะเอาจากไหน ซึ่งภาระมาตกอยู่ที่ตัวผู้หญิงคนเดียว” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560) น้องอรกล่าวว่า “ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันไม่เพียงพอเลย หนูถึงต้องหาขนมมาขายเสริม เพื่อเอาเงินที่ขายของตรงนี้มาจุนเจือลูก” (สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2560)

จะเห็นได้ว่าแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นต้องเผชิญกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจไม่น้อยจากการที่ยังเป็นนักเรียนจึงยังไม่ได้เข้าสู่ระบบการทำงาน หรือหากมีการทำงานงานนั้นก็จะเป็นงานที่มีระดับของรายได้ที่ต่ำ ส่งผลให้รายได้นั้นไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต เมื่อแม่วัยรุ่นไม่มีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือนเพื่อเลี้ยงดูตนเองและลูกก็จะส่งผลกระทบยาวต่อทั้งแม่วัยรุ่นและเด็กที่เกิดมาก็จะไม่มีคุณภาพ ส่งผลต่อคุณภาพของประชากรในอนาคตตามมา

5.1.4 การถูกตีตราจากสังคม การที่ค่านิยมและวัฒนธรรมของไทยมีการควบคุมพฤติกรรมทางเพศส่งผลให้เรื่องเพศกลายเป็นเรื่องที่ถูกปิดกั้น เมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้นอันเป็นสิ่งที่ผู้ประสบปัญหายากที่จะรับมือกับสถานการณ์ในชีวิต ต้องกลายเป็นคนที่เผชิญกับแรงกดดันจากรอบด้านเพียงลำพัง เช่นเดียวกับกับผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมที่มักจะรู้สึกว่าคุณเองทำสิ่งที่ผิดพลาดจนเกินกว่าที่จะได้รับการแก้ไขหรือการให้อภัย กลายเป็นคนที่ไร้คุณค่า สูญเสียความมั่นใจ และไม่สามารถหาทางออกให้กับตนเองได้ คุณฤดี ปุงบางกะดี กล่าวว่า “ทัศนคติของคนในสังคมที่ยังต่อต้านแม่วัยรุ่นส่งผลต่อเด็กวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แน่นอน เพราะถ้าหากเขาไปอยู่ในสังคมที่ต่อต้านการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเขาก็อาจจะอยู่ในสังคมนั้นไม่ได้ เขาก็ต้องแก้ไขด้วยการย้าย ไม่อยู่ในอำเภอหรือโรงเรียนนั้น” (สัมภาษณ์, 31 ตุลาคม 2560) คุณศุภอากาศา องค์กรกุล กล่าวไว้ว่า

เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่ “ชายเป็นใหญ่” และถูกครอบงำอยู่ในกรอบที่ว่าผู้ชายเลือกได้ผู้หญิงเลือกไม่ได้ ดังนั้นทุกคนจึงลุกขึ้นมาบอกว่า “ฉันไม่ดี เขาถึงทิ้งฉันไป” และเป็นเรื่องที่เจ็บปวดอยู่ข้างในจริงๆโดยที่เราเองไม่รู้สึกรู้หา เราจึงต้องทำให้เขาเห็นว่าเรื่องนี้เป็นความผิดพลาดโดยใช้สาเหตุของการตั้งครรภ์เป็นเครื่องมือ แล้วถ้าผู้ชายทิ้งไป บริบทไหนหรือใครกันแน่ที่ เป็นผู้ถูกกระทำ (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560)

การที่สังคมตีตราเด็กกลุ่มนี้ถือเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำเพราะนอกจากจะไม่เป็นการช่วยลดจำนวนการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแล้ว ซ้ำร้ายยังเป็นการสร้างรอยแผลให้กับเด็กกลุ่มนี้มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง ทางที่ดีเราควรที่จะเสริมสร้างกำลังใจและทำให้เขามีความรู้สึกรักหรือเห็นคุณค่าในตัวเขาเองเพื่อที่เขาเหล่านี้จะกลายเป็นผู้ใหญ่และแม่ที่ดีในอนาคต

5.1.5 ผลกระทบด้านคุณภาพประชากรของประเทศในอนาคต จากที่กล่าวข้างต้นว่าวัยรุ่นเมื่อตั้งครรภ์แล้ว พวกเขาต้องออกจากการศึกษาในระบบชั่วคราวหรือถาวร ทำให้โอกาสที่จะเข้าสู่ระบบการจ้างงานหรือได้งานในระดับที่สูงมีไม่มาก จากการไม่มีวุฒิการศึกษาตามที่ระบบการจ้างงานส่วนใหญ่ต้องการ อีกทั้งในปัจจุบันมีอัตราการเกิดที่มีอัตราลดลงและต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ซ้ำร้ายเด็กที่เกิดจากแม่ที่ยังเป็นวัยรุ่นที่ประสบปัญหาต่างๆดังที่กล่าวข้างต้น คุณ อรุณรัตน์ ศักดิ์เอี่ยม กล่าวว่า “มันส่งผลกระทบต่อคุณภาพประชากรของประเทศซึ่งมองว่าทุกวันนี้คนก็เกิดน้อยอยู่แล้ว สถิติการเกิดก็น้อยลง คืออัตรามันต่ำกว่าที่ควรจะเป็น แล้วแถมยังเกิดมาจากแม่ที่เป็นแม่วัยรุ่น ซึ่งก็ประสบปัญหาอีก” และ “มันมีผลกระทบต่อกลุ่มคนวัยทำงาน มันเกิดภาวะพึ่งพิงค่อนข้างสูง ว่างแรงงานน้อยแล้วต้องดูแลทั้งผู้สูงอายุ และเด็กด้วย” (สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2560) คุณฤดี ปุงบางกะดี กล่าวว่า

ตอนนี้เด็กเกิดน้อยแล้วยังด้อยคุณภาพด้วย หมายความว่าคนที่อยู่วัยเจริญพันธุ์ก็ไม่แต่งงานแล้ว หรือคนที่เลยวัยเจริญพันธุ์ก็มีลูกไม่ได้ คนโสดจะเยอะ และกำลังจะเป็นสังคมผู้สูงอายุ คนช่วงอายุกลางๆก็เป็นโสดทำงานกันหัวฟู ส่วนเด็กเล็กๆที่ท้องแล้วมีเด็กออกมาคุณภาพของเด็กที่เกิดออกมายังมีปัญหาซึ่งจะทำให้ประเทศพัฒนาไปได้ลำบาก (สัมภาษณ์, 31 ตุลาคม 2560)

ดังนั้น การจะเลี้ยงดูเด็กที่มีอัตราการเกิดน้อยและเกิดจากแม่วัยรุ่นที่ตกอยู่ในสภาพปัญหาต่างๆให้มีคุณภาพถือเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไข หากไม่มีการตระหนักถึงปัญหาและเริ่มจัดการกับปัญหาอย่างเร่งด่วนจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างประชากรและคุณภาพของประชากรในอนาคตที่มีผลกระทบต่อทั้งการจ้างงาน, ความเหลื่อมล้ำรายได้, และ เศรษฐกิจของประเทศ เป็นต้น

5.2 สาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

5.2.1 สภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ จากการศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะของครอบครัวที่เดิมครอบครัวมีลักษณะเป็นครอบครัวขยายแต่ปัจจุบันมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ซึ่งลักษณะของครอบครัวนี้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของวัยรุ่น หากภายในครอบครัวมีความอบอุ่น วัยรุ่นมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครองและสมาชิกคนอื่นๆ มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และอบรมสั่งสอนภายในครอบครัวจะส่งผลให้วัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะตั้งครรภ์น้อยกว่าวัยรุ่นที่โตมาในครอบครัวที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับที่กล่าวข้างต้น

คุณ ฤดี ปุงบางกะดี กล่าวว่า “เด็กวัยรุ่นมีสภาพชีวิตเป็นยังไง...เราคงต้องมองตั้งแต่เบสิคของครอบครัว พื้นฐานของครอบครัวส่วนใหญ่ที่เจอมาจากพ่อแม่แยกทาง ครอบครัวที่พ่อแม่แตกแยก เป็นครอบครัวเดี่ยวอาจจะอยู่กับแม่ หรืออยู่กับพ่อ” (สัมภาษณ์, 31 ตุลาคม 2560) คุณ ศุภอากาศ องค์สกุล กล่าวว่า “พอสังคมไทยเปลี่ยนอย่างรวดเร็วมาเป็นสังคมเมืองและสังคมอุตสาหกรรมโดยไม่มีการเตรียมคนข้างล่างให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คนเข้ามาทำงานในเมือง ตั้งครอบครัวอยู่กับพ่อแม่ลูก เมื่อพ่อแม่ไปทำงานลูกก็ไม่มีต้นแบบให้เขาเลียนแบบ เด็กจึงสับสน” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560) คุณอรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม กล่าวว่า “สาเหตุจริงๆ เกือบทุกปัญหามันก็จะไปอยู่ที่ครอบครัว เพราะว่าเด็กจะอยู่กับครอบครัวตั้งแต่แรกเกิด ... ถ้าเด็กได้รับการดูแลการเลี้ยงดูได้รับการใส่ใจ เอาใจใส่จากครอบครัว โอกาสที่จะเกิดปัญหาก็คงค่อนข้างน้อย” (สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2560) คุณ พัชรี อารยะกุล กล่าวว่า “ทุกวันนี้เหมือนพ่อแม่พยายามหาเงินอย่างเดียวเพื่อจะมาเลี้ยงดูลูกทำให้ไม่มีเวลา พอไม่มีเวลาความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่ก็หายไป” (สัมภาษณ์, 18

ตุลาคม 2560) คุณกัญญาวีร์ ปุ๋งบางกะดี กล่าวว่า “*พื้ว่าสภาพครอบครัว ถ้าพ่อแม่เครียดมันก็มีผลต่อการดูแลลูก ถ้าครอบครัวที่ครอบครัวเอาเงินมาเป็นหลักก็ยากที่จะสอนลูกหรือทำให้ลูกมีความแข็งแรงด้านจิตใจยาก*” (สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2560) คุณ อุษณีย์ บุญนาค กล่าวว่า “*ครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญ ทุกอย่างมันเกี่ยวข้องกับครอบครัวหมดเลย พื้ว่าครอบครัวสำคัญที่สุด*” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560)

สะท้อนให้เห็นว่าครอบครัวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการตั้งครรภในวัยรุ่น หากวัยรุ่นได้รับการดูแล เลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและได้รับความอบอุ่นจากผู้ปกครองหรือคนในครอบครัวผู้ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ใกล้ชิดเขามากที่สุด หากครอบครัวไม่กล้าที่จะพูดคุยหรือปิดกั้นความรู้เรื่องเพศ จะส่งผลให้เขาไม่มีภูมิคุ้มกันหรือความรู้ หากมีเหตุฉุกเฉินจากความอยากรู้อยากลองก็จะส่งผลให้เขาไม่สามารถตัดสินใจหรือเอาตัวรอดจากปัญหานั้นได้

5.2.2 การขาดความรู้เรื่องเพศศึกษาและสุขอนามัยทางเพศ ถึงแม้ว่าในโรงเรียนจะมีการเรื่องเพศศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แต่เด็กวัยรุ่นจำนวนมากก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเรื่องเพศสัมพันธ์ การเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนยังมีข้อจำกัดเนื่องจากการเรียนเรื่องเพศศึกษาไม่เป็นการให้ความรู้เรื่องเพศอย่างรอบด้าน

คุณอุษณีย์ บุญนาค กล่าวว่า “*พื้คิดว่าเด็กโตที่โตในระดับหนึ่งการสอนที่รู้สึกให้เขารู้จริง รู้ชัดเจนว่าควรทำอะไร ไม่ควรทำอะไร มันเป็นการป้องกันที่ดีกว่า ไม่ใช่สอนแบบเล็กๆน้อยๆ กลัวว่ามันจะไปทำ*” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) คุณ พชร อารยะกุล กล่าวว่า “*เรื่องการสอนเพศศึกษาพื้ว่ากระทรวงศึกษายังไม่เปิดรับ บุคลากรทางการศึกษาอย่างครูก็ไม่เปิดรับเรื่องนี้ เข้าถึงยากมาก*” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560) คุณศุภภาภา องค์กรสกุล กล่าวว่า “*กระทรวงศึกษาธิการก็พูดถึงการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ หรือเรื่องเพศศึกษา แต่ยังไม่เพียงพอ และความรู้ที่ให้กับเด็กปรับใช้ได้ยาก ไม่สามารถปรับใช้ได้ เป็นแค่ความรู้เฉยๆแต่ปฏิบัติไม่ได้*” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560) คุณ อรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม กล่าวว่า “*ระบบการเรียนการสอน หรือแม้กระทั่งเรื่องของเพศศึกษามันก็ต้องมีการให้ความรู้กับเขาในทางที่ถูก ที่เขาสามารถจะรู้ว่าอะไรควรไม่ควร แต่ว่ามันไม่ใช่เรื่องที่น่าอาย หรือเป็นเรื่องที่ต้องปกปิด*” (สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2560)

การที่ระบบการศึกษายังให้ความสำคัญเรื่องเพศศึกษาหรือสุขอนามัยทางเพศน้อยไปเนื่องจากทั้งโรงเรียน บุคลากรการศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการยังยึดติดกับความคิดที่ว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องน่าอาย ไม่ควรพูดคุยในที่สาธารณะ รูปแบบการสอนยังเป็นการสอนในลักษณะของทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ รวมทั้งความคิดที่ว่าการสอนเรื่องเพศอย่างละเอียดจะกลายเป็นการ “ชี้โพรงให้กระรอก” จึงป้องกันด้วยการไม่สอนเรื่องเพศอย่างละเอียด ส่งผลให้เด็กไม่มีความรู้ที่จะป้องกันเมื่อ

ต้องตกอยู่ในสถานการณ์จำเป็นอย่างยิ่งไม่ได้ รวมทั้งเด็กไม่มีทักษะในการปฏิเสธ จึงส่งผลให้เกิดสถานการณ์การตั้งครรถ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นดังที่เห็นในปัจจุบัน

5.2.3 ความเป็นวัยรุ่น วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและสภาพจิตใจอย่างมาก เป็นวัยที่มีการเชื่อมต่อระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ มีความอยากรู้อยากลอง แต่กระบวนการคิดและการตัดสินใจของเขายังไม่สามารถที่จะคิด วิเคราะห์ หรือใช้เหตุผลได้ดีเท่ากับผู้ใหญ่ อีกทั้งยังมีประสบการณ์ชีวิตไม่มากพอ ส่งผลให้เขามีโอกาสที่จะตัดสินใจพลาดได้มากกว่าผู้ใหญ่ หากไม่มีผู้ปกครองหรือคนใกล้ชิดคอยให้คำแนะนำ ปกป้อง หรือสั่งสอนเขาอย่างใกล้ชิด คุณพัชรี อารยะกุล กล่าวไว้ว่า “ความเป็นวัยรุ่น อารมณ์ความรู้สึกมันพาไป ต้องยอมรับว่าพ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูกแล้วเด็กก็ไปคุยกันเองก็เป็นสิ่งหนึ่งที่จะทำให้เด็กพลาดไป พอลพลาดไปจากการที่เป็นเด็กวัยรุ่นร่างกายสมบูรณ์ครั้งเดียวก็ติด มีลูก” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560) คุณ กัญญาวีร์ ปุ๋งบางกะดี กล่าวว่า “สาเหตุการตั้งครรถ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น พี่มองว่าเป็นช่วงวัยเจริญพันธุ์ที่เขาจะต้องเจอ หรือประสบกับปัญหาแบบนี้ หมายความว่าในช่วงวัยที่เขาเป็นประจำเดือนเดือน เลี้ยงที่จะท้อง แต่ที่ว่าสิ่งรอบข้างการเลี้ยงดูจากครอบครัวก็น่าจะมีส่วนมากที่สุด สังคมสิ่งแวดล้อมรอบข้างที่เขาอยู่” (สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2560) คุณ ฤดี ปุ๋งบางกะดี กล่าวว่า

วัยรุ่นพอเข้าสู่วัยรุ่น ทั้งวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลาง ตอนปลาย ระดับของ *critical thinking* ก็ต่างกันและ *decision making* ก็ต่างกัน ... วัยรุ่นตอนต้นจะคิดง่ายๆ เรียบๆ เส้นตรง ไม่รู้ว่าทำอันนี้แล้วเกิดอะไร ไม่รู้ *outcome* รู้แต่วันนี้อยากทำอะไร อยากรู้อยากลอง ... ไม่มีวิธีการปฏิเสธ ปฏิเสธไม่เป็น ทักษะชีวิตไม่มี ต้นทุนชีวิตก็น้อย (สัมภาษณ์, 31 ตุลาคม 2560)

ดังที่กล่าวข้างต้นว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายๆ ด้าน ทั้งร่างกายที่แสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตและเป็นหนุ่มเป็นสาวมากขึ้น มีการต้องการในความรัก การเป็นที่ยอมรับในสังคม ความอยากรู้อยากลองในเรื่องเพศ หรือความต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ ผนวกกับปัจจัยภายนอกอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อน สื่อต่างๆ หรือวัฒนธรรมจากต่างประเทศที่หลั่งไหลเข้ามาในปัจจุบัน ล้วนส่งผลให้วัยรุ่นมีการเจริญเติบโตที่เร็วมากยิ่งขึ้นจากในอดีต ในขณะที่ความเชื่อหรือทัศนคติเรื่องเพศของสังคมไทยยังยึดติดอยู่กับสิ่งเดิมที่เชื่อว่าเรื่องเพศเป็นสิ่งที่ไม่ควรนำมาพูดอย่างเปิดเผย เป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นขาดข้อมูลความรู้ในการที่จะป้องกันตนเองเมื่ออยู่ในสถานการณ์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะมีเพศสัมพันธ์ ส่งผลให้มีการตั้งครรถ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นจำนวนมากในประเทศไทยดังที่เห็นในปัจจุบัน

5.2.4 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ จากฐานความคิดเรื่อง “ชายเป็นใหญ่” ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ฐานความคิดนี้ส่งผลให้ผู้ชายมีอำนาจมากกว่าผู้หญิง ผู้หญิงและผู้ชายถูกสอนให้คิดต่างกันเรื่องเรื่องเพศ ดังที่คณพัชรี อารยะกุล กล่าวว่า

มองว่าความสัมพันธ์เชิงอำนาจก็มีส่วน ระหว่างหญิงกับชายพอเป็นแฟนกัน ผู้ชายเขาสามารถที่จะพูดโน้มน้าวให้ผู้หญิงยอม ถ้าไม่ยอมก็จะเลิกเป็นแฟนกับคุณ ซึ่งผู้หญิงความที่เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจน้อยกว่าผู้ชาย ทำให้บางทีการตัดสินใจก็คล้อยตามฝ่ายชาย เช่นเดียวกับความคิดชายเป็นใหญ่ ที่ผู้ชายยังถูกสอนมาว่ายิ่งได้ผู้หญิงเยอะยิ่งเก่ง แต่สอนให้ผู้หญิงรักนวลสงวนตัว (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560)

จากกรอบความคิดความเชื่อที่ต้องการควบคุมเรื่องเพศของผู้หญิงส่งผลต่ออำนาจในการต่อรองของผู้หญิง ผู้ชายสามารถกระทำต่อผู้หญิงและไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบก็ได้ ส่วนผู้หญิงก็ต้องรักนวลสงวนตัว หากมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานหรือตอนที่ยังไม่พร้อม ก็จะถูกสังคมตีตราว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี ดังที่เห็นจากการตีตราเด็กวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมถูกสังคมตราหน้าว่าเป็น “เด็กใจแตก”

5.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

5.3.1 การเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัว เมื่อครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีความสำคัญที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของวัยรุ่น ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหานี้จึงควรจะเริ่มจากครอบครัว คุณพัชรี อารยะกุล กล่าวว่า “ว่าควรแก้ที่ครอบครัว สถาบันครอบครัวควรมีบทบาทมากกว่านี้ ต้องพูดคุยกับลูกมากขึ้น ต้องฟังลูกมากขึ้น หลากๆครอบครัวยังถูกสอนแบบโบราณไม่ค่อยฟังลูก ต้องฟังลูกมากขึ้น ถ้าลูกมีปัญหามีเพศสัมพันธ์คุณก็ต้องยอมรับ” และ “ถ้าพ่อแม่ทุกคนฟังลูกแล้วอย่างคิดว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องน่าอายพูดไม่ได้หรือเป็นเรื่องไม่ดี ควรพูดตั้งแต่ตอนที่ลูกยังไม่โตมาก ต้องพูดจนเรื่องนี้เป็นเรื่องปกติ ถ้าลูกมีแฟนก็ให้ลูกพาแฟนเข้าบ้านได้ทั้งหญิงทั้งชาย พอลูกอยู่ในสายตาพอเขาทำอะไรผิดเขาก็กล้าบอกเรา” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560) คุณ อุษณีย์ บุญนาค กล่าวว่า “พี่ว่าครอบครัวสำคัญตั้งแต่แรกในการแก้ไขปัญหานี้ ส่วนหน่วยงานต่างๆมันมาทีหลัง อย่างบ้านพักเป็นเพียงที่รองรับ แต่ครอบครัวเป็นที่แรกที่ควรจะไปฟังเรื่องเพศหรือเรื่องต่างๆ” และ “พี่อยากให้จัดการกับระบบการเรียนการสอน มีการเสริมพลังให้กับครอบครัวให้ครอบครัวสามารถพูดคุยเรื่องเพศได้อย่างเปิดเผยกับลูกหลานตัวเอง ครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) คุณฤดี ปุ๋งบางกะดี กล่าวว่า “การแก้ไขอาจารย์คิดว่าน่าจะเริ่มจากครอบครัวก่อนเลย ครอบครัวเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดสำหรับเด็ก” (สัมภาษณ์, 31 ตุลาคม 2560) คุณ กัญญาวีร์ ปุ๋งบางกะดี

กล่าวว่า “จุดหลักจริงๆควรจะเริ่มต้นจากการที่จะให้เครื่องมือเขา ครอบครัวควรจะให้เครื่องมือเขา ยังไง โตขึ้นมาอย่างไรในสถานะที่จะเป็นวัยรุ่นในวันข้างหน้า ข้อมูลในการป้องกันตัวเอง เป็นทักษะชีวิต ถ้าคุณคิดว่าเรื่องนี้มันจะเป็นปัญหาสำหรับครอบครัวคุณ หรือครอบครัวคุณจะเจอเรื่องแบบนี้” (สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2560) คุณอรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม กล่าวว่า “พ่อแม่ก็ต้องเป็นที่ปรึกษาให้กับลูกได้ บทบาทของพ่อจึงเป็นบทบาทที่สำคัญอย่างมากในการที่เขาจะเป็นที่ปรึกษาสามารถที่จะพูดคุยกับลูกได้ทุกเรื่อง เป็นเพื่อนลูก และพ่อแม่เองก็ต้องทันสมัยเหมือนกัน” (สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2560)

จากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์นี้ทุก ท่านล้วนมีความเห็นคล้ายกันว่าการแก้ไขปัญหาดังกล่าวควรจะเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวอันเป็นสถาบันที่มีความสำคัญ และใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด การที่ผู้ปกครองหรือคนในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดจะเป็นส่วนช่วยให้เด็กมีความแข็งแกร่งที่จะเผชิญกับสิ่งต่างๆที่จะเกิดขึ้น ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสอนและให้ความรู้เรื่องเพศกับเขาโดยตรงไปตรงมา หรือ การให้ความใกล้ชิดสนิทสนมเพื่อให้เขารู้สึกวางใจที่จะเล่าสิ่งต่างๆ หรือปรึกษาได้โดยไม่ต้องกลัวว่าเขาจะโดนว่า จะเป็นส่วนช่วยให้ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นลดลงได้

5.3.2 การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้เด็ก อย่างที่กล่าวในข้างต้นว่าในช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นทั้งสภาพร่างกายและจิตใจ แต่เขายังไม่มีประสบการณ์ชีวิต และกระบวนการคิดวิเคราะห์แยกแยะสิ่งที่ถูกสิ่งที่ผิดได้มากเท่ากับผู้ใหญ่ การตัดสินใจทำอะไรบางอย่างของวัยรุ่นมักจะไม่มี การคิดถึงผลกระทบหรือสิ่งที่จะเกิดในอนาคต ความอยากรู้อยากลองและความคึกคะนองล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้การตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำส่งผลกระทบต่อเขาได้ การสร้างทักษะชีวิตหรือการให้ข้อมูลความรู้วัยรุ่นอย่างครบถ้วนและถูกต้องจะต้องมีส่วนช่วยให้เขาไม่ต้องตกอยู่ในสภาวะที่ส่งผลกระทบต่อเขาได้ คุณศุภอากาศ องค์กรสกุล กล่าวว่า “บ้างคิดว่า การที่จะป้องกันไม่ให้เด็กตกมาสู่ปัญหานี้ การป้องกันต้องมีการเสริมทักษะการใช้ชีวิตของเด็ก ทักษะที่สำคัญคือการเสริมพลังตัวตนของเขาให้ได้ทั้งสถาบันครอบครัวสถาบันการศึกษา ... เด็กจะต้องรู้เรื่องเพศศึกษาและสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560) คุณ ฤดี ปุงบางกะดี กล่าวว่า “เราห้ามไม่ให้วัยรุ่นไม่มี sex ยาก แต่เราต้องสอนให้เขามีทักษะในการปฏิเสธ มีวิธีการที่จะแก้ปัญหาในเวลาที่เกิดพลาดเพราะเขาไม่รู้จะเดินไปหาใคร” (สัมภาษณ์, 31 ตุลาคม 2560) คุณ กัญญาวิริ์ ปุงบางกะดี กล่าวว่า “เราควรมีเครื่องมืออะไรที่จะทำให้เขาป้องกันตัวเองได้ มันยากเหมือนกันที่จะบอกให้วัยรุ่นไม่มีเพศสัมพันธ์ แต่มันไม่น่าจะยากที่เราจะบอกเขาว่าการมี sex แบบปลอดภัยคุณควรจะทำยังไง ป้องกันยังไง” (สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2560) คุณ อรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม กล่าวว่า “ต้องมีการเสริมทักษะชีวิตให้กับเขา โดยระบบการเรียนการสอน หรือแม้กระทั่งเรื่องของ

เพศศึกษามันก็ต้องมีการให้ความรู้กับเขาในทางที่ถูก ที่เขาสามารถจะรู้ว่าอะไรควรไม่ควร แต่ว่ามันไม่ใช่เรื่องที่น่าอาย หรือเป็นเรื่องที่ต้องปกปิด” (สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2560)

การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้เด็กจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เขาสามารถที่จะเอาตัวรอดจากเหตุการณ์ต่างๆที่เขาพบเจอได้ เพราะเมื่อเขามีความรู้หรือข้อมูลอย่างครบถ้วนแล้ว โอกาสที่จะเกิดปัญหาหรือทำให้วัยรุ่นตกอยู่ในสถานะที่เขาไม่ต้องการจะเป็นมีโอกาสน้อยลง หรืออย่างน้อยหากเขาประสบกับปัญหาแล้วเขารู้ช่องทางที่ต้องปลอดภัยในการให้คำแนะนำหรือคำปรึกษา

5.3.3 การทำให้วัยรุ่นมีความตระหนักถึงการดูแลตนเอง ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องออกมาให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาหรือสุขอนามัยทางเพศที่ต้องครบถ้วน แต่ถ้าหากวัยรุ่นไม่มีความตระหนักถึงความปลอดภัยในร่างกายของตัวเอง และตัดสินใจกระทำด้วยอารมณ์ชั่ววูบจากความเป็นวัยรุ่นจะส่งผลให้วัยรุ่นไม่สามารถป้องกันตัวเองทั้งจากการตั้งครรภ์ และการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ไม่ว่าจะในขณะที่มีเพศสัมพันธ์หรือหลังจากการมีเพศสัมพันธ์ และเกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นดังที่พบเห็น ซ้ำร้ายบางรายอาจต้องติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จากการมีเพศสัมพันธ์เพียงครั้งเดียว คุณอุษณีย์ บุญนาค กล่าวว่า “ถ้าทุกคนตระหนักว่าฉันต้องป้องกันตัวเอง เราต้องรู้เท่าทัน แล้วสมัยนี้สื่อมันเยอะมากเรื่องการรณรงค์หรือการให้ข้อมูลต่างๆ ถ้าทุกคนอ่าน ทำความเข้าใจ แล้วเอามาใช้กับตัวเอง พี่ว่ามันก็น่าจะลดจำนวนคนที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมได้เยอะ” และ “พี่คิดว่าตราบดีที่ยังไม่เปลี่ยนความคิดปัญหามันก็ยังมี องค์กรต่างๆเป็นแค่ตัวสนับสนุน แต่เขาจะเอาไปทำรีเปลา่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ถึงจะรณรงค์ ประกาศแค่ไหน ถ้าเขาไม่เอาไปใช้มันก็ไม่มีประโยชน์” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) คุณกัญญาวีร์ ปุงบางกะดี กล่าวว่า “เขาอาจจะคิดว่าเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มันไกลตัวเขา...ถ้าเป็นโรคไปโรงพยาบาลสามารถรักษาได้ แต่ถ้าท้องแล้วต้องทำแท้งเพื่อนจะมองยังไง โรงเรียน พ่อแม่จะว่าไหม พี่คิดว่าน้องๆคงคิดแบบนี้เลยลืมเรื่องของ HIV ไปว่ามันเสี่ยงด้วยกันได้” (สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2560)

ดังนั้นเราควรจะมีวิธีที่เสริมสร้างให้วัยรุ่นมีความตระหนักถึงการดูแลตัวเอง ให้ข้อมูลที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์และช่วยให้เขารู้สึกรักตัวเอง ดูแลตัวเอง และหลีกเลี่ยงที่จะไม่ประพฤติดตนให้ตกอยู่ในความเสี่ยงเพื่อให้วัยรุ่นไม่ต้องตกอยู่ในสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมหรือการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อันจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของเขาต่อไปในอนาคต

5.3.4 การปรับทัศนคติของปัจเจกคนและบุคลากรในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง บุคลากรที่ทำงานในภาคส่วนต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น เช่น สถานพยาบาล สถาบันการศึกษา หรือ นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ควรจะมีทัศนคติที่ดีกับกลุ่มแม่วัยรุ่นในการให้บริการอย่างเป็นมิตร ไม่ตอกย้ำให้เขาให้เขารู้สึกว่าเขาทำสิ่งที่ผิด ควรจะ

ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจเพื่อให้เขาสามารถกลายเป็นแม่ที่ดี และสามารถเลี้ยงลูกของเขาให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาซ้ำเดิม คุณศุภกานา องค์สกุล กล่าวว่า “บุคลากรเหล่านี้ควรจะเคารพสิทธิและการตัดสินใจของเขา และอย่างใช้คำพูดหรือคำถามที่ทำให้เขารู้สึกแย่ ทุกจุดของเส้นทางของผู้หญิงเหล่านี้ สังคมควรจะทำให้ความเห็นใจในทุกส่วน” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560) คุณพัชรี อารยะกุล กล่าวว่า “คนที่ทำงานเรื่องนี้พอมองว่าต้องมีความเข้าใจเรื่อง gender และต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คุณต้องให้อำนาจการตัดสินใจให้กับตัวเยาวชน คุณเป็นเพียงคนให้ข้อมูลกับเด็กให้รอบด้าน” และ “บุคลากรทางการแพทย์ควรมีความคิดเชิงบวกในการให้คำแนะนำ ไม่ใช่ไปพูดไม่ดีจนเด็กไม่อยากมาพบแพทย์ มาครั้งเดียวแล้วมาอีกทีตลอด ก็จะทำให้ความสมบูรณ์ของเด็กไม่เต็มที่” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560) คุณ ฤดี ปุ๋งบางกะดี กล่าวว่า

เราบอกเลยว่าบุคลากรที่ดูแลตรงจุดนี้ต้องปรับทัศนคติ ถ้าคิดว่าตัวเองยังมีทัศนคติในเชิงลบกับกลุ่มแม่วัยรุ่น หรือกลุ่มแม่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมแล้วตัดสินใจมาทำแท้งคุณก็ไม่ควรอยู่แผนกนั้น เพราะคุณจะไม่มีความสุขแล้วบริการเขาไม่เต็มที่เด็กที่มาก็ไม่มีความสุข ทางคลินิกดาวชมพูจะมีการอบรมบุคลากรทั้งเรื่องพัฒนาการวัยรุ่นเพื่อให้เขารู้ว่าทำไมวัยรุ่นถึงท้อง ปรับทัศนคติใหม่ให้เข้าใจconceptของการดูแลแม่วัยรุ่นที่เลือกตั้งครรภ์ต่อหรือแม่วัยรุ่นที่ยุติการตั้งครรภ์ (สัมภาษณ์, 31 ตุลาคม 2560)

นอกจากจะปรับทัศนคติในการทำงานที่จะให้บริการแม่วัยรุ่นอย่างเป็นมิตรแล้ว หน่วยงานควรจะเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องของวัยรุ่นให้กับบุคลากรเพื่อให้บุคลากรเจ้าหน้าที่มีความเข้าใจแม่วัยรุ่นอย่างแท้จริงและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบหรือปัญหาอื่น ๆ ที่ตามมาจากการที่เจ้าหน้าที่มีทัศนคติเชิงลบและตีตราแม่วัยรุ่น

5.3.5 การปฏิรูปเรื่องการสอนเรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน โรงเรียนเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญกับเด็กเพราะเป็นหน่วยงานที่ให้ความรู้และเมื่อเด็กถึงวัยที่สามารถเรียนรู้ได้ การใช้ชีวิตเกือบครึ่งหนึ่งในแต่ละวันล้วนอยู่ที่โรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะเสริมสร้างทักษะชีวิตและให้ข้อมูลความรู้ที่ถูกต้องกับเด็ก แต่ในปัจจุบันการให้ความรู้เรื่องสุขอนามัยทางเพศหรือเพศศึกษายังให้ข้อมูลเพียงในเชิงทฤษฎี ซึ่งยากที่จะจับต้องและทำความเข้าใจ ดังนั้นแนวทางแก้ไขสถานการณ์ที่สำคัญอีกแนวทางคือการปฏิรูปการศึกษาให้มีการให้ข้อมูลอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และสอนในเชิงปฏิบัติที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถเรียนรู้เข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้จริงๆ อีกสิ่งสำคัญคือการสอนให้เด็กมีความเข้าใจในเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ ให้ผู้หญิงและผู้ชายเท่าเทียมกัน

คุณ อุษณีย์ บุญนาค กล่าวว่า “พี่ว่าเรื่องเพศศึกษามันไม่ควรจะอยู่แค่ไหนวิชาสุขภาพศึกษา มันควรจะแยกมาและลงลึกถึงรายละเอียด เราไม่ต้องกลัวว่าเด็กมันจะไปทำ เพราะมันทำแน่ถ้ามันคิดจะทำ แต่มันทำแล้วเราอยากให้มันป้องกันตัวเองได้ สอนไม่ลึกแต่อย่างน้อยสอนให้รู้วิธีการป้องกันก็ยังมี” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) คุณศุภอากาศา องค์กรสกุล กล่าวว่า “เด็กจะต้องรู้เรื่องเพศศึกษาและสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง สถาบันการศึกษาควรจะจัดให้เด็กในทุกวัย นี่คือนโยบายศาสตร์ในการป้องกัน” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560) คุณพัชรี อารยะกุล กล่าวว่า “การสอนเรื่องความเท่าเทียมหรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ควรจะสอนทั้งกับผู้หญิงแล้วก็ผู้ชาย ผู้หญิงเองก็ควรรู้ว่าส่วนไหนที่เราไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว ส่วนผู้ชายก็ควรสอนว่าคุณก็ไม่ควรเข้าไปล่วงเกินหรือทำอะไรผู้หญิง ควรสอนหรือปลูกฝังตั้งแต่เด็ก” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560) คุณกัญญาวิริ์ ปุงบางกะดี กล่าวว่า “ในกระทรวงศึกษาธิการ จะมีหลักสูตรเพศศึกษา ทำยังไงที่จะทำให้เขามีขึ้นให้เร็วที่สุด จริงๆควรจะเริ่มตั้งแต่ประถมแล้วแหละ เราคุยกันว่า ป.5-6 ควรที่จะเริ่มเรียนเพศศึกษาได้แล้ว” (สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2560) คุณอรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม กล่าวว่า “คนที่ควรมีบทบาทในการแก้ไข ถ้าในเชิงของการป้องกันหลักๆจะอยู่ที่กระทรวงศึกษา เนื่องจากว่าเด็กส่วนใหญ่ของประเทศจะอยู่ที่กระทรวงศึกษาธิการ เช่นเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการสอนเพศศึกษาที่ถูกต้อง” (สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2560)

5.3.6 การมีส่วนร่วมของชุมชนและคนในสังคม หากคนในสังคมมีส่วนร่วมในการแก้ไขการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยการช่วยกันสอดส่อง ดูแลสมาชิกในชุมชนหรือคนใกล้ตัว และไม่ปล่อยปะละเลย รวมทั้งไม่ตีตราวัยรุ่นที่ตกอยู่ในสภาวะตั้งครรภ์ ก็จะมีส่วนช่วยให้สถานการณ์นี้มีจำนวนที่ลดลงหรือความเสี่ยงที่เด็กในชุมชนนั้นๆจะต้องตกอยู่ในสภาพปัญหาลดลง คุณ อุษณีย์ บุญนาค กล่าวว่า “สังคมควรจะเปลี่ยนความคิดเหมือนกัน แต่ก็ยากอยู่แล้วในการเปลี่ยนความคิดคน แต่แค่ให้เขามองปัญหาให้มันเบาลงก็น่าจะดีขึ้น เพื่อไม่เป็นการตอกย้ำกลุ่มแม่วัยรุ่น” (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560) คุณ พัทรี อารยะกุล กล่าวว่า “คนในสังคมควรจะเปิดใจ ในตอนนี้สังคมมันเปลี่ยนไปเยอะแล้ว ดังนั้นคนในสังคมควรจะเปิดใจยอมรับว่ามันมีเรื่องนี้อยู่จริง มีปัญหาอยู่จริง” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560) คุณ อรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม กล่าวว่า

สำคัญคือการต้องสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชน อย่างน้อยๆก็อาจจะเริ่มจากชุมชนด้วยตัวเอง แต่ว่าก็คงจะ 100% หรือกเพราะแต่ละคนก็คงคิดต่างกัน เพียงแต่ว่าทำอย่างไรให้เขาที่รู้สึกว่ามันเป็นหน้าที่ของเขาที่เขาจะต้องช่วยกันดูแลเด็กกับเยาวชนของประเทศอย่างน้อยๆให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

จนกระทั่งโตมีงานทำ มีรายได้ ไม่ไปก่อปัญหาซะเอง (สัมภาษณ์ ,10 พฤศจิกายน 2560)

และ คุณศุภอากาศา องค์สกุล กล่าวว่า

สังคมควรให้ความสนใจและไม่ลุกขึ้นประณาม หรือใช้คำพูดอย่างเด็กใจแตก เพียงแต่เราจะทำอย่างไรที่จะช่วยให้คนที่เจอปัญหาเหล่านี้หลุดพ้นจากปัญหาเหล่านี้ขึ้นมาได้ นี่ต่างหากที่เป็นหน้าที่ของคนในสังคมที่จะต้องเอื้อกัน และยังเป็นเด็ก ผู้ใหญ่มีหน้าที่ที่จะต้องให้สิ่งที่ดีที่สุดในแก่เด็ก ไม่ว่าเด็กคนนั้นเป็นใคร (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560)

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นจะเห็นว่าแนวทางในการแก้ไขสถานการณ์นี้ของทั้ง 6 ท่านมีจุดร่วมหลายอย่างที่คล้ายและใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยจึงคิดว่าแนวทางเหล่านี้อาจจะเป็นสิ่งที่เหมาะสมและควรจะปฏิบัติเพื่อช่วยให้สถานการณ์นี้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นและสามารถลดจำนวนการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นได้ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560-2569

5.4 หน่วยงานและองค์กรที่ควรมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

จากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 6 ท่าน ล้วนมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันและใกล้เคียงกันในเรื่องของหน่วยงานที่ควรจะมีบทบาทในการแก้ไขสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหน่วยงานและองค์กรทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์นี้ควรจะมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเหมือนกันทุกหน่วยงาน ไม่ใช่ภาระของเพียงหน่วยงานใดหรือใครคนหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่และภารกิจที่ทุกๆส่วนไม่ว่าจะ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง โรงเรียน คนในชุมชน แพทย์ และประชาชนทุกคนในประเทศ เพราะทุกคนล้วนมีความเกี่ยวข้องกับเด็กกลุ่มนี้ และมีอิทธิพลอย่างยิ่งกับเด็กวัยรุ่นตั้งแต่เขาเกิดจนเสียชีวิต

คุณ อุษณีย์ บุญนาค ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “ครอบครัวเป็นที่แรกที่ควรจะไปปลุกฝังเรื่องเพศหรือเรื่องต่างๆ แล้วก็รัฐเองก็มีส่วน องค์กรต่างๆไม่ว่าจะรัฐหรือเอกชนที่มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องเพศควรที่จะจริงจังที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ และก็มีมาให้ความรู้แบบให้รายละเอียดไม่ใช่ให้ความรู้แบบครึ่งๆกลางๆ”(สัมภาษณ์ 12 ตุลาคม 2560) คุณศุภอากาศา องค์สกุล กล่าวว่า “ปัญหาท้องวัยรุ่นนี้ทุกภาคส่วนควรมีส่วนในการรับผิดชอบ ไม่เป็นภาระของใครทั้งสิ้น ทุก

ภาคส่วนต้องเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ ซึ่งในปัจจุบันรัฐเห็นความสำคัญเพิ่มขึ้น แต่รัฐไม่จัดการกับปัญหาอย่างจริงจัง” และ “ในขณะที่เดียวกันส่วนของเอกชนหรือปัจเจกก็ต้องไม่ลุกขึ้นมาโทษรัฐ ที่ต้องมองย้อนกลับไปให้ตัวเองว่าตัวเองเลี้ยงลูกยังไง เลี้ยงลูกมีคุณภาพมากน้อยแค่ไหน ถ้าภาคส่วนนี้ทำได้ ภาคส่วนอื่นๆก็จะทำงานน้อยลง แต่ถ้าทุกคนลุกขึ้นมาบอกว่ารัฐไม่ทำหน้าที่ที่ไม่ถูก รัฐทำหน้าที่ทั้งหมดไม่ได้” (สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560) คุณ ฤดี ปุ๊งบางกะดี กล่าวว่า “เรื่องนี้พี่คิดว่ามันเกี่ยวข้อกันทั้งหมดเหมือนกับที่พ.ร.บ.เขากำหนดไว้พี่ว่ามันเป็นไกด์ที่ดีมาก ซึ่งพ.ร.บ.ตัวนี้จะมีทั้งหมด 5 กระทรวงหลัก แต่ละกระทรวงก็จะมีบทบาทหน้าที่ของตัวเองต่างกัน ดังนั้นพี่คิดว่าหน่วยงานทุกหน่วยงานมีความสำคัญหมดเลย” (สัมภาษณ์, 31 ตุลาคม 2560) คุณ อรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม กล่าวว่า “มันควรจะไปด้วยกันหลายๆส่วนเพราะมันจะแก้จุดใดจุดหนึ่งมันก็ไม่ได้ เพราะโดยหลักแล้วหลักการในการทำงานในเรื่องของเด็กจริงๆแล้วมันต้องทำงานกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก ทั้งครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน ชุมชน สภาพแวดล้อมต่างๆเหล่านี้ที่อยู่รอบตัวเด็ก ต้องมีส่วนร่วมในการที่จะเข้ามาดูแลเด็ก” (สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2560)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าทุกหน่วยงานที่ความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์นี้ล้วนมีความสำคัญในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น มากไปกว่านั้นคือประชาชนในสังคมทุกคนควรจะมีส่วนร่วมและตระหนักถึงความสำคัญของเด็กวัยรุ่น เพื่อมีส่วนร่วมช่วยให้เขาเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพในการที่จะพัฒนาประเทศในอนาคต และไม่กลายเป็นภาระของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่สิ่งที่ทุกหน่วยงานควรจะทำร่วมกันคือการทำงานที่มีการร่วมมือและประสานงานกัน เพื่อให้การดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันและสามารถลดจำนวนการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นได้

5.5 พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559

จากการศึกษาหลักกฎหมายและเนื้อหาของ “พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559” ที่มีจุดประสงค์ในการสร้างกลไกในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการดำเนินการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชน และประชาสังคม เพื่อบุรณการให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นรูปธรรม มีความเป็นเอกภาพ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และเศรษฐกิจในภาพรวม และปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศมีความซับซ้อนและไม่อาจแก้ไขได้ด้วยอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าลักษณะของพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559 ฉบับนี้มีความเป็นรูปธรรม แต่ยังคงมีความบกพร่องที่ลักษณะของข้อบังคับยังเป็นไปในลักษณะที่กว้างในการตีความ รวมทั้งยังมีลักษณะของพระราชบัญญัติยังมีลักษณะที่เป็นเพียงข้อกำหนด ยังไม่ได้มีลักษณะของการกำหนดบทลงโทษต่อหน่วยงานที่ละเมิดการทำงานอย่างชัดเจนเท่าที่ควร จึงไม่อาจช่วยส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ตามข้อกำหนดที่พระราชบัญญัติกำหนดไว้

นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังไม่มีการพูดถึงคลินิกที่ให้บริการเป็นมิตรสำหรับวัยรุ่น เนื่องจากแม่วัยรุ่นมีข้อจำกัดที่มากกว่าแม่ผู้ใหญ่ทั่วไป ฉะนั้นควรจะมีคลินิกที่สามารถให้บริการวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ได้อย่างไม่มีข้อจำกัด ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เด็กวัยรุ่นกลุ่มนี้ให้เขาได้มีสุขภาพดีและสภาพครรภ์ที่สมบูรณ์แข็งแรง รวมทั้งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังไม่มีรายชื่อหรือช่องทางการติดต่อหน่วยงานที่สามารถให้ความช่วยเหลือวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมอย่างเปิดเผย เพื่อเพิ่มความสะดวกหรือเป็นช่องทางที่ช่วยให้วัยรุ่นกลุ่มนี้ได้มีช่องทางรับคำปรึกษาหรือเข้ารับบริการได้อย่างเปิดเผย เขาจะได้ไม่จำเป็นต้องใช้บริการสถานพยาบาลที่ไม่ได้มาตรฐานหรือลองผิดลองถูกจากการค้นหาข้อมูลเท็จในสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อทั้งวัยรุ่นและเด็กในครรภ์ หรือเกิดปัญหาอื่นอื่นๆตามมาเช่น การทอดทิ้งเด็กดังที่พบเห็นในข่าวปัจจุบัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559 ฉบับนี้ควรจะออกกฎหมายลูกที่จะช่วยสนับสนุนให้พระราชบัญญัติฉบับนี้มีความเข้มแข็งและสามารถบังคับใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น รวมทั้งสามารถที่จะประสบความสำเร็จตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ.2560-2569 ได้จริง มากไปกว่านั้นยังจะช่วยส่งเสริมให้วัยรุ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีสอดคล้องกับสนธิสัญญา นโยบายและคำรับรองในระดับนานาชาติที่ประเทศไทยได้ลงนามเอาไว้ เช่น อนุสัญญาเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อเด็กและสตรี เป็นต้น และที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมและปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่กำลังของหน่วยงานต่างๆตามที่มีการกำหนดภารกิจหลักไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้โดยการประสานงานกัน ทำงานร่วมกัน ก็จะส่งผลให้สามารถดำเนินการได้ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการและแก้ไขสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นจะพบว่า การที่วัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อมได้ส่งผลกระทบในหลายๆด้านต่อพวกเขาไม่ว่าจะด้านสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ และสภาพทางเศรษฐกิจ การตีตรา

จากคนในสังคม และผลกระทบต่อด้านคุณภาพประชากรของประเทศในอนาคต เราจึงต้องตระหนักถึงสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นโดยเริ่มแก้ไขจากสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ความไม่เข้มแข็งของสถาบันครอบครัว การขาดความรู้เรื่องเพศศึกษาและสุขอนามัยทางเพศ สภาพการเป็นวัยรุ่นที่มีความเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้าน และความสัมพันธ์เชิงอำนาจจากฐานความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ เมื่อทราบถึงสาเหตุแล้ว แนวทางในการแก้ไขปัญหาก็คือการเริ่มแก้ไขที่สาเหตุของปัญหา อันได้แก่ สถาบันครอบครัว การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้เด็ก การสร้างความตระหนักถึงการดูแลตนเอง การแก้ไขทัศนคติของปัจเจกคนและบุคลากรในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์นี้ การปฏิรูปการสอนเรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน และประการสุดท้าย การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและสังคม มากไปกว่านั้นคือการที่หน่วยงานต่างๆทุกภาคส่วนที่ควรจะร่วมมือกันทำตามบทบาทหน้าที่ของตนที่ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง และประสานงานเพื่อให้มีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันก็จะช่วยให้แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นและจะสามารถทำได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ชีวิตการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของเด็กวัยรุ่นไทยที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของวัยรุ่นไทยที่ท้องไม่พร้อม และปัญหาสาเหตุ แนวทางการแก้ไขสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงของสถานการณ์นี้ เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางในการช่วยเหลือแม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ในการสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาผู้วิจัยได้ทำการสรุปโดยการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา การลงพื้นที่สำรวจสถานที่พักอาศัยของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งกลุ่มตัวอย่างและผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

6.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของวัยรุ่นไทยที่ท้องไม่พร้อมทั้ง 4 คนทั้งที่พักอาศัยที่บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมสถานภาพสตรี และพักอาศัยอยู่ที่เดิมกับครอบครัวพบว่าทั้ง 4 คนมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตั้งครรภ์ที่ค่อนข้างคล้ายกัน การตั้งครรภ์ของทั้ง 4 คนเป็นการตั้งครรภ์ที่เกิดจากความไม่พร้อมซึ่งไม่ได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าทำให้ชีวิตของพวกเธอมีสภาพชีวิตที่แตกต่างจากเด็กวัยรุ่นทั่วไป พวกเธออยู่ในจุดที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายๆด้าน ทั้งต้องเปลี่ยนสถานะจากการเป็นเพียงวัยรุ่นที่มีหน้าที่เรียนมาเป็นแม่ที่ต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกของพวกเธอเพียงลำพัง อีกทั้งยังต้องออกจากระบบการศึกษาถาวรหรือชั่วคราวเพื่อมาทำหน้าที่เป็นแม่อย่างสมบูรณ์ซึ่งอาจส่งผลให้ในอนาคตพวกเธอจะไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานที่มีรายได้ในระดับสูงพอที่จะเลี้ยงดูตนเองและลูกได้ บางคนก็ต้องปิดบังการตั้งครรภ์ด้วยการย้ายถิ่นออกจากที่อยู่เดิมชั่วคราวอย่างนอกรีตที่ย้ายมาพักอาศัยอยู่ที่บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ ยิ่งไปกว่านั้นคือการที่พวกเธอต้องเปลี่ยนหลายๆอย่าง ทั้งความคิด ทัศนคติ หรือการวางแผนชีวิตในอนาคตที่ต้องเปลี่ยนแปลงใหม่ พวกเธอมีปัจจัยเรื่องลูกมาเป็นอีกปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจทำอะไรระหว่างการดำเนินชีวิต ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับพวกเธอจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในขณะที่ยังเป็นวัยรุ่นส่งผลกับพวกเธอไม่น้อยโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจเนื่องจากพวกเธอทั้งหมดยังไม่มีรายได้จากการทำงาน ทำให้พวกเธอต้องพึ่งครอบครัว และสวัสดิการทั้งเงินช่วยเหลือ

จากรัฐและหน่วยงานต่างๆอย่างบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมสถานภาพสตรี ที่ช่วยสนับสนุนเงินทั้งค่าใช้จ่ายในการไปพบแพทย์ ทุนการศึกษาในการกลับไปเรียนต่อ และเงินค่าเลี้ยงดูลูก อีกผลกระทบที่ส่งผลกับแม่วัยรุ่นทั้ง 4 คนคือผลกระทบจากสังคมที่มีการตีตราพวกเธอ โดยเหตุการณ์ที่พวกเธอทั้ง 4 คนพบเจอคือการถูกมองด้วยสายตาจากบุคคลอื่นๆ และการถูกนินทา ถึงแม้พวกเธอจะไม่ได้ใส่ใจมาก แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตกับคนอื่นในสังคมไม่น้อยจากการตีตราที่อาจสร้างบาดแผลเล็กๆขึ้นภายในใจของพวกเธอ

จะเห็นได้ว่าการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นส่งผลให้เกิดปัญหามากมายทั้งผลกระทบด้านร่างกายที่ทางการแพทย์มองว่าสรีระของวัยรุ่นยังไม่เหมาะสมที่จะตั้งครรภ์ อาจส่งผลเสียต่อทั้งตัววัยรุ่นเองและเด็กที่เกิดมา ปัญหาด้านสภาพจิตใจจากการที่สาเหตุของตั้งครรภ์เกิดจากความไม่ได้ตั้งใจและต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆเพียงลำพังเนื่องจากฝ่ายชายไม่รับผิดชอบ อาจจะมีอาการเครียดและโรคซึมเศร้าในระยะเวลาหนึ่งซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเด็กในครรภ์ได้ การตีตราและอคติของคนในสังคมก็เป็นอีกผลกระทบที่ส่งผลต่อวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม เมื่อตั้งครรภ์พวกเธอทั้งหมดต้องออกจากระบบการศึกษาชั่วคราวหรือถาวรทำให้พวกเธอสูญเสียโอกาสในการศึกษา จากปัญหานี้ส่งผลต่อพวกเธอในอนาคตเรื่องการเข้าสู่ระบบการทำงานหรือการเป็นแรงงานที่มีคุณภาพน้อย ทำให้มีรายได้ไม่มากพอที่จะใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเพื่อเลี้ยงดูตนเองและลูก กลายเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ตามมา มากไปกว่านั้นคือการส่งผลกระทบต่อโครงสร้างประชากรระดับประเทศที่จะเกิดผลกระทบต่อการทำงาน ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และสภาพเศรษฐกิจทั้งประเทศ เป็นต้น

จากผลการศึกษาที่กล่าวไว้ในบทที่ 4 และ 5 ทำให้ทราบว่า การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นเกิดจากสาเหตุหลายประการประกอบกัน *ประการแรก* คือ สภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ทำให้เด็กไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพ ไม่มีการพูดคุยให้ความรู้หรือคำปรึกษากับเด็ก เด็กจึงไม่มีภูมิคุ้มกันหรือทักษะการใช้ชีวิตที่จะปฏิเสธหรือป้องกันตัวเองจากการตั้งครรภ์ได้ *ประการที่สอง* คือ การขาดความรู้เรื่องเพศศึกษาและสุขอนามัยทางเพศที่ถูกต้องทำให้เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์จำเป็นที่จะต้องมีเพศสัมพันธ์เด็กไม่สามารถดูแลและป้องกันตัวเองได้ ทำให้ต้องตั้งครรภ์ ในขณะที่ยังเป็นวัยรุ่นและไม่มีความพร้อม *ประการที่สาม* สภาพความเป็นวัยรุ่นที่อยู่ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้าน เป็นช่วงวัยที่มีการเชื่อมต่อระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ อาจส่งผลให้การคิดวิเคราะห์ในการตัดสินใจจะกระทำสิ่งใดยังไม่สามารถทำได้สมบูรณ์เท่ากับผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ชีวิตและวุฒิภาวะมากกว่า และ *ประการสุดท้าย* เรื่องของความสัมพันธ์เชิงอำนาจเมื่อมีความสัมพันธ์กันผู้ชายมีอำนาจในการต่อรองมากกว่าผู้หญิงจากฐานความคิดชายเป็นใหญ่ ส่งผลให้ผู้หญิงยอมที่จะมี

เพศสัมพันธ์ด้วยเพื่อรักษาความสัมพันธ์ไว้ แต่เมื่อเกิดปัญหากลับไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือการรับผิดชอบของฝ่ายชาย

ฉะนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจากการสัมภาษณ์ถึงความเห็นของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นมีดังต่อไปนี้ ได้แก่ การเสริมสร้างสัมพันธภาพภายในครอบครัว การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้เด็ก การทำให้วัยรุ่นมีความตระหนักถึงการดูแลตนเอง การปรับทัศนคติของปัจเจกคนและบุคลากรในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง การปฏิรูปเรื่องการสอนเรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชนและคนในสังคม โดยแนวทางการแก้ไขเหล่านี้ล้วนเป็นการแก้ไขที่ต้นเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น จึงมีความเป็นไปได้ที่จะมีส่วนช่วยลดจำนวนการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น รวมทั้งแก้ไขและป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นได้จริงมากกว่าในอดีตที่การป้องกันยังเป็นไปในลักษณะของการแก้ไขที่ปลายเหตุจึงทำให้สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในประเทศไทยยังมีจำนวนมาก อีกปัจจัยสำคัญในการแก้ไขปัญหาคือ “หน่วยงานและองค์กรต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น” ที่ควรจะมีการทำตามภารกิจหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลัง และในขณะเดียวกันแต่ละหน่วยงานก็ควรจะมีการร่วมมือกันในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทิศทางการดำเนินการแก้ไขเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้สำเร็จ หากทุกหน่วยงานและองค์กรสามารถทำได้ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ก็มีความเป็นไปได้ที่จำนวนการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นลดลงได้ตามเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ.2560-2569

6.2 ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้ นอกจากจะมีข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นแล้ว ผู้วิจัยก็มีข้อเสนอแนะทางนโยบายต่อประเด็นดังกล่าวดังนี้

6.2.1 การส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพภายในครอบครัวและการพูดคุยเรื่องเพศในครอบครัว เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้จะเห็นได้ว่าครอบครัวของกรณีศึกษา 3 กรณีแรกมีสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ พ่อแม่แยกทางกัน หรือมีครอบครัวใหม่ ทำให้พวกเขาไม่มีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดสนิทสนม ไม่ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องราวหรือสิ่งต่างๆกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง จึงเกิดช่องว่างของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและการสื่อสารในเรื่องราวต่างๆระหว่างครอบครัว เมื่อเกิดปัญหาขึ้นพวกเขาก็เลือกที่จะปรึกษาพี่สาวหรือคนอื่นๆที่เขาสนิท หรือถ้าที่จะพูดคุยมากกว่าพ่อแม่ของตัวเอง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหากคนในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด สามารถพูดคุยกันได้ในทุก

เรื่องๆ จะช่วยลดช่องว่างของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวได้ถึงแม้จะอยู่กันคนละช่วงวัย แต่เด็กก็กล้าที่จะพูดคุยและปรึกษาเมื่อเขาเกิดปัญหาหรือมีข้อสงสัยกับพ่อแม่เป็นอันดับแรก เหมือนกับน้องเนียร์กรณีศึกษาคนที่ 4 มากไปกว่านั้นจะยิ่งช่วยให้ปัญหาถูกแก้ไขได้ในระยะเวลาที่รวดเร็ว ปลอดภัย และส่งผลดีกับวัยรุ่น ถือได้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่เป็นหน่วยสนับสนุนหลักของเด็ก หากเด็กได้รับการดูแล อบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิดและมีสัมพันธภาพที่ดี รวมทั้งการพูดคุยเรื่องเพศกับลูกอย่างเปิดเผยจะช่วยลดโอกาสที่เด็กจะตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นหรือประสบกับปัญหาอื่น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น แต่เมื่อเกิดปัญหาขึ้นแล้วครอบครัวก็ไม่ควรจะทิ้งหรือซ้ำเติมเด็ก ในทางกลับกันครอบครัวคือสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยเหลือ สนับสนุน ให้กำลังใจ และอยู่เคียงข้างเขาให้เขาสามารถเผชิญกับปัญหาและดำเนินชีวิตต่อไปอย่างมีคุณภาพโดยไม่ต้องพึ่งความช่วยเหลือจากรัฐบาล หรือหน่วยงานอื่นๆ

6.2.2 การปฏิรูปการสอนเรื่องเพศศึกษาและสุขอนามัยทางเพศ จากการสัมภาษณ์ทั้ง 4 กรณีศึกษาพบว่าน้องๆ ทั้ง 4 คนยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาและสุขอนามัยทางเพศที่เพียงพอส่งผลให้พวกเขาต้องตั้งครรภ์ไม่พร้อมในขณะที่ยังเป็นวัยรุ่น ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษา โดยการจัดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาอย่างรอบด้านและให้ข้อมูลครบถ้วน คือ ไม่ได้ให้ความรู้ความเข้าใจเพียงแค่เรื่องเพศศึกษาในเชิงทฤษฎี แต่ควรให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาในเชิงปฏิบัติ ให้เขาได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้จากผู้รู้จริงๆ และสามารถเข้าใจได้จากการลงมือปฏิบัติ สอนให้มีทักษะในการเจรจาต่อรองเพื่อหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย เรื่องของสุขอนามัยทางเพศก็เป็นอีกสิ่งสำคัญที่ควรจะมีการให้ข้อมูลความรู้อย่างครบถ้วนและเท่าเทียมทั้งกับผู้ชายและผู้หญิง เพื่อให้เขาสามารถเข้าถึงวิธีการป้องกันตัวเองจากการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ในหลักสูตรควรจะมีการให้ความรู้หรือเครื่องมือที่จะสามารถช่วยเหลือหรือเป็นทางเลือกตัดสินใจเองได้ให้เขาเมื่อเขาต้องเผชิญกับปัญหา เช่น เบอร์โทรศัพท์ติดต่อศูนย์ให้คำปรึกษาวัยรุ่น สถานที่ที่วัยรุ่นสามารถเข้าไปใช้บริการได้อย่างเป็นมิตร เป็นต้น อีกทั้งควรมีการเพิ่มเนื้อหาเรื่องของการเท่าเทียมหรือความเสมอภาคทางเพศ ให้ทั้งเพศชายและเพศหญิงเข้าใจซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกัน และไม่เอาเปรียบอีกฝ่าย รวมทั้งการสร้างเสริมทักษะชีวิตให้เด็กรู้จักรักและเห็นคุณค่าในตัวเอง เสริมสร้างทักษะการคิด วิเคราะห์ การใช้เหตุผลในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถจัดการกับความเครียดและอารมณ์ของตนเองได้ โดยจัดการศึกษาควรจัดให้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และสิ่งสำคัญคือการจัดอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสุขอนามัยทางเพศและเพศศึกษาอย่างครบถ้วน และมีทัศนคติในเชิงบวก เพื่อที่จะสามารถให้ข้อมูลกับผู้เรียนได้ครบถ้วนและสามารถตอบข้อสงสัยของผู้เรียนได้จริง

6.2.3 กระบวนการทำให้แม่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองนักเรียนที่ตั้งครรภ์ด้วยการสนับสนุนโอกาสทางการศึกษาต่อ เป็นการกลับไปโรงเรียนเดิมที่เคยศึกษาอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี ไม่ต้องถูกคุณครูหรือเพื่อนๆ ในโรงเรียนตีตรา โรงเรียนควรจะมีกระบวนการเสริมสร้างความพลังใจให้เขารู้สึกตัวเองมีคุณค่าและกล้าที่จะเผชิญหน้ากับคนอื่น ๆ ในสังคม ในขณะที่เดียวกันก็ควรจะมีการปรับทัศนคติของบุคลากรและนักเรียนภายในโรงเรียนในให้ความเห็นใจ เข้าใจและไม่ไปตอกย้ำหรือตีตราวัยรุ่นกลุ่มนี้ ถ้าหากเด็กไม่สะดวกควรจะมีทางเลือกอื่นๆ เพื่อให้เด็กกลุ่มนี้ยังสามารถได้รับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาพื้นฐานเช่นเดียวกับโรงเรียนปกติ เช่น การให้ครูนำบทเรียน ข้อสอบไปให้เด็กเรียนด้วยตนเองที่บ้าน เป็นต้น และกระทรวงศึกษาธิการควรมีกระบวนการในการลงโทษโรงเรียนที่ไล่เด็กที่ตั้งครรภ์ออกจากโรงเรียนอย่างเข้มข้นเพื่อช่วยรักษาสีทิมขั้นพื้นฐานของเด็ก

6.2.4 มาตรการด้านสาธารณสุขควรจะมีวิธีการดำเนินงานในลักษณะของเชิงรุกมากขึ้น โดยเริ่มจากการนำนักศึกษาแพทย์หรือพยาบาลเข้าไปให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาหรือสุขอนามัยทางเพศที่ถูกต้องและมีความครบถ้วนให้กับภายในโรงเรียนและชุมชนต่างๆ ไล่ไกลเคียงกับมหาลัยหรือโรงพยาบาล โดยเฉพาะเรื่องการคุมกำเนิดอย่างปลอดภัยเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เช่น การใช้ถุงยางอนามัย การใส่ห่วงอนามัย การกิน ฉีด หรือฝังยาคุมกำเนิด เป็นต้น การให้โรงพยาบาลทุกแห่งรองรับกับนโยบายที่รัฐได้ออกมา เช่น การฝังยาคุมให้กับเด็กอายุ 10-19 ปี ฟรี เพื่อให้นโยบายนี้มีประสิทธิภาพและเข้าถึงคนทุกกลุ่มทุกที่ในประเทศไทย และการเปิดคลินิกวัยรุ่นในทุกโรงพยาบาล โดยการมีป้ายบ่งบอกถึงคลินิกวัยรุ่นอย่างชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับวัยรุ่นที่ต้องการจะเข้าไปใช้บริการคลินิก การให้บริการของคลินิกวัยรุ่นก็ควรมีบริการที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นและเป็นการให้บริการที่ไม่มีค่าใช้จ่ายหรือเก็บเพียงเล็กน้อยเนื่องจากวัยรุ่นล้วนยังอยู่ในช่วงวัยการศึกษาเล่าเรียนจึงยังไม่มีรายได้เป็นของตัวเอง รวมทั้งบุคลากรที่ให้บริการกลุ่มวัยรุ่นควรมีความเข้าใจถึงลักษณะของความเป็นวัยรุ่นที่แตกต่างกับช่วงวัยอื่นๆ มีทัศนคติในเชิงบวกในการให้บริการกับวัยรุ่นเพื่อไม่เป็นการตีตราหรือตอกย้ำปัญหาให้แย่ลงกว่าเดิม และมีความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กให้เด็กมีอำนาจในการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยที่บุคลากรทางการแพทย์ควรเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลอย่างรอบด้าน จะช่วยให้วัยรุ่นรู้สึกกล้าที่จะมาปรึกษากับแพทย์พยาบาลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญแทนการปรึกษาเพื่อนที่อยู่ในวัยเดียวกันหรือบุคคลอื่นๆ จากสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่ได้มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญเท่ากับบุคลากรทางการแพทย์

6.2.5 การสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนและสังคมให้มีส่วนในการช่วยเหลือป้องกัน และแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยการสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชนทุกคนให้รู้สึกว่

เป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคมในการช่วยดูแลสอดส่องเด็กและเยาวชนรอบๆตัวเขา รวมทั้งควรจะมีการกระจายอำนาจหน้าที่ให้แต่ละตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลจัดการแก้ไขกับปัญหาดังกล่าวด้วยการทำให้บุคลากรของตำบลนั้นๆมีความรู้ความเข้าใจถึงสาเหตุและสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น และให้งบประมาณในการจัดการแก้ไขกับปัญหาในแต่ละชุมชน ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลของเด็กภายในชุมชน การประเมินความเสี่ยงของเด็กแต่ละคนแล้วนำมาวิเคราะห์รวมทั้งหาแนวทางแก้ไขปัญหา เพราะการดำเนินการเช่นนี้จะทำให้เรามีข้อมูลของเด็กทั้งที่กำลังประสบปัญหาหรือมีความเสี่ยงที่จะประสบปัญหา และสามารถช่วยเหลือพวกเขาจากปัญหานั้นๆได้ อีกทั้งจะช่วยให้เรามีข้อมูลของจำนวนเด็กที่ประสบปัญหาในแต่ละพื้นที่โดยแท้จริงและนำมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุหรือแนวทางการแก้ไขได้อย่างตรงประเด็น การดำเนินการด้วยวิธีการกระจายอำนาจจะช่วยให้การเข้าถึงข้อมูลง่ายและมีประสิทธิภาพมากกว่าการที่ให้หน่วยงานใหญ่อย่างกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไปลงพื้นที่เอง เพราะคนในพื้นที่ล้วนมีความสนิทสนมและรู้ข้อมูลของคนภายในชุมชนของตนเองได้ดีมากกว่าคนนอก

6.2.6 การจัดทำสื่อในการให้ความรู้เรื่องเพศกับวัยรุ่น เช่น หนังสือ โฆษณา หรือ การให้ข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์ โดยการจัดทำสื่อควรจะเป็นสื่อที่มีลักษณะเข้าถึงวัยรุ่น มีความสั้น กระชับ ได้ใจความ และเข้าใจง่าย ตัวหนังสือไม่มาก แต่แฝงไปด้วยข้อมูลความรู้และวิธีการต่างๆเรื่องเพศเพื่อให้วัยรุ่นให้ความสนใจและนำไปใช้ได้จริง อีกทั้งหน่วยงานทุกหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข ควรจะพัฒนาการนำเสนอข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูลที่ง่ายมากขึ้น เมื่อวัยรุ่นต้องการข้อมูลและสืบค้นข้อมูลเรื่องการตั้งครรภ์ไม่พร้อม เขาจะได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ สามารถช่วยเหลือเขาได้ เพื่อช่วยให้วัยรุ่นสามารถเข้าถึงบริการของรัฐที่ปลอดภัย และหลีกเลี่ยงการเข้ารับบริการจากสถานที่บริการที่ไม่ได้มาตรฐาน การมีเบอร์โทรศัพท์เพียง 4 หลักที่ง่ายต่อการจดจำหรือวิธีการติดต่ออื่นๆควรมีบอกชัดเจนเมื่อเข้าค้นหาข้อมูล ภาครัฐควรมีการร่วมมือกับหน่วยงานเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญด้านการนำเสนอสื่อ เช่น มูลนิธิ Path2Health ในการพยายามสร้างสรรค์ข้อมูลให้สามารถเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่นตรงตามที่ต้องการ ในด้านการจัดทำสื่อควรจะก้าวตามให้ทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เป็นประโยชน์เพื่อให้ฝ่ายที่วัยรุ่นจะเข้าถึงข้อมูล

6.2.7 ภาครัฐควรมีการออกนโยบายหรือสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมอย่างเหมาะสม โดยมีการสำรวจถึงความต้องการของวัยรุ่นกลุ่มนี้ ซึ่งต้องมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆเพื่อให้เข้าถึงความต้องการที่แท้จริงของวัยรุ่น และสามารถออกนโยบายที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่แท้จริง ไม่ควรคิดแทนวัยรุ่น และรัฐบาลควร

จะพัฒนาปรับปรุงสวัสดิการอยู่เป็นระยะๆ เพื่อให้สวัสดิการมีความเหมาะสมกับช่วงเวลาและช่วงวัยของเด็ก อีกทั้งควรจะมีการพิจารณาอัตราการใช้เงินเป็นรายคนเพื่อให้เงินที่ได้มีความเหมาะสมกับสภาพฐานะของแม่วัยรุ่นแต่ละคน รัฐควรจะต้องยกระดับขึ้นและให้อำนาจกับองค์กรนั้นเพื่อเป็นหน่วยงานสำหรับการดูแลแม่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยเฉพาะในการดำเนินการเรื่องสวัสดิการของแม่วัยรุ่นเพื่อความสะดวกในการเข้าถึงและการติดต่อ

6.2.8 การเปิดโอกาสรับวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมเข้าสู่ระบบการทำงาน เริ่มจากการเพิ่มโอกาสให้วัยรุ่นกลุ่มนี้ได้มีทักษะในการประกอบอาชีพด้วยการจัดอบรมและการฝึกปฏิบัติ เช่น การประดิษฐ์ การประกอบอาหาร ขนม หรือเครื่องดื่ม การขายของออนไลน์ เป็นต้น เพื่อเป็นการเพิ่มและพัฒนาศักยภาพให้กับวัยรุ่นได้มีหนทางในการหารายได้เสริม หรือจะเป็นการอบรมให้ความรู้เฉพาะทาง เช่น ด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ภาษาต่างประเทศ การเงินการลงทุน เป็นต้น เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพอื่น ๆ และเข้าสู่ระบบการทำงานได้โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีวุฒิการศึกษาสูงๆจากการมีทักษะความรู้เฉพาะด้านเหล่านี้ โดยหน่วยงานที่ควรดูแลเรื่องนี้ คือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการสำรวจความต้องการของเด็กกลุ่มนี้ ทำการจัดหาผู้อบรมและจัดอบรมขึ้น ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลก็ควรจะมีนโยบายหรือมาตรการที่จะช่วยให้เด็กกลุ่มนี้ได้เข้าสู่ระบบการทำงานโดยการลดกฎเกณฑ์ในเรื่องของวุฒิการศึกษาแต่ใช้วิธีการทดสอบความรู้เฉพาะด้านแทนเพื่อเป็นอีกหนึ่งทางเลือกให้วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมสามารถมีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ เพราะถ้าประชาชนมีงานทำก็จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายในประเทศสามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและช่วยให้เด็กที่เกิดมาจากวัยรุ่นกลุ่มนี้กลายเป็นประชากรที่มีคุณภาพในอนาคต

6.2.9 หน่วยงานและองค์กรทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องของเรื่องการจัดตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นต้องมีการดำเนินงานตามภารกิจหน้าที่ของตนเองอย่างเข้มแข็ง รวมทั้งต้องมีการประสานงานกันในแต่ละองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร เพื่อให้ทิศทางในการดำเนินการกิจเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และระหว่างการทำหน้าที่ควรจะมีการถอดบทเรียนและนำเสนอถึงความคืบหน้าในการดำเนินการเป็นระยะๆ เพื่อให้มีการประเมินงานระหว่างทางที่ดำเนินการ ทราบถึงผลการดำเนินการ อุปสรรคที่เกิดขึ้น และแนวทางการแก้ไขหรือพัฒนาจากการดำเนินการให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการในการปฏิบัติงานมีความเป็นไปได้ที่จะดำเนินการได้ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ตามยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติที่ต้องการลดจำนวนของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นให้เหลือเพียงครั้งเดียวภายใน 10 ปีข้างหน้า

อาจสรุปได้ว่าทุกภาคส่วนล้วนมีความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขสถานการณ์การตั้งครรรณีในวัยรุนจากการดำเนินการตามภารกิจหน้าที่ของตน ทั้งครอบครัว โรงเรียน ชุมชน โรงพยาบาล หน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งทุกคนในสังคม หากทุกภาคส่วนทำตามหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งมีการประสานเชื่อมโยงทิศทางการทำงานให้ลักษณะการทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งมีการทบทวนและประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่เป็นระยะๆจะยิ่งทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดผลดีที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ตรงตามที่ตั้งไว้ในยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรรณีในวัยรุน

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กฤตยา อาชวนิจกุล, และกฤตา วจนสาระ. (2558). *มองผ่านเลนส์เพศภาวะและความหลากหลาย: ข้อเสนอการพัฒนาศาสตร์เพื่อสุขภาวะผู้หญิง. นครปฐม : โรงพิมพ์เดือนตุลา.*
- กฤตา วจนสาระ, และ กฤตยา อาชวนิจกุล (บรรณาธิการ). (2551). *วาทกรรมเรื่องเพศในหลักสูตรเพศศึกษาแนวใหม่: มุมมอง การต่อรอง และการประยุกต์ใช้.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิสร้างความรู้เข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง และ สถาบันวิจัยประชากรสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กมลชนก ขำสุวรรณ และบุรเทพ โชคนานุกุล.(2555). *ครอบครัวแม่เดี่ยว: การเป็นชายขอบและความไม่เป็นธรรมในสังคม.* ใน กฤตา วจนสาร และ กฤตยา อาชวนิจกุล(บรรณาธิการ). *ประชากรและสังคม2555 : ประชากรชายขอบและความเป็นธรรมในสังคมไทย* (319 – 340). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กนกวรรณ ธรารวรรณ. (2545). *ทางเลือกของผู้หญิงที่ท้องเมื่อไม่พร้อม.* กรุงเทพฯ: บริษัทพีเอ็นพี กรุ๊ป.
- กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ. (2557). *แม่วัยใส ความท้าทายการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น.* กรุงเทพฯ: แอดวานซ์ พรินติ้ง เซอร์วิส.
- กัลยากร วรกุลลัญฉานีย์ และคณะ. (2557). *รายงานวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางในการออกแบบการฝึกอบรมพ่อแม่เพื่อการสื่อสารเรื่องเพศกับลูก,* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ.
- จุลณี เทียนไทย.(2548). *พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นไทยและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี.* ใน อมรา พงศาพิชญ์(บรรณาธิการ), *เพศสถานะและเพศวิถีในสังคมไทย(165-207).* กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์.
- จิรนนท์ พิมถาวร. (2557). *ลักษณะและรูปแบบการดำเนินชีวิตของมารดาในครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว.* *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์,* 40, 85-97.
- บุรเทพ โชคนานุกุล, และ กมลชนก ขำสุวรรณ.(กันยายน 2559). *“การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น” ผลกระทบทางสังคมจากมุมมองเรื่องเพศของแม่ต่างรุ่น.* *วารสารประชากร,*4, 61-79.

นาถฤดี เต็นดวง,(2551). *คู่มือการสร้างองค์ความรู้ เรื่อง สิทธิการเจริญพันธุ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
กิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. *การวิเคราะห์สถานการณ์และการศึกษานโยบาย/
มาตรการในการให้ความช่วยเหลือครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษ : ครอบครัวพ่อหรือ
แม่คนเดียว ครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่น และครอบครัวเร่ร่อน ระยะที่1(2550).*

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. *รายงาน
การพัฒนาเด็กและเยาวชนปี 2555.*

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. (2557). *คู่มือแนวทางปฏิบัติการดูแลแม่วัยรุ่น*. กรุงเทพฯ:
ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม.

เพ็ญศรี พิชัยสนธิ และคณะ. (2545). *การศึกษาบทบาทชายหญิง*. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง[ส.ค.ส.]. (2558). *พลังสังคม รับมือท้องวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ:
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

บุญฤทธิ์ สุจริตน์. (2557). *การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น : นโยบาย แนวทางการดำเนินงาน และติดตาม
ประเมินผล (พิมพ์ครั้งที่2)*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

วิทยานิพนธ์

พิมพ์รำไพ สุนทรารชุน. (2549). *แนวทางการสร้างเสริมศักยภาพของแม่คนเดียวที่เลี้ยงลูก*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร,
สาขาสตรีศึกษา.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กิดานัล กังแฮ. (2 กุมภาพันธ์ 2560). 9 *ภารกิจแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น*. สืบค้นเมื่อวันที่
27 เมษายน 2560, จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/35268->

9%20%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B4%
 E0%B8%88%E0%B9%81%E0%B8%81%E0%B9%89%E0%B8%9B%E0%B8%B1%
 E0%B8%8D%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3
 %E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A3
 %E0%B8%A3%E0%B8%A0%E0%B9%8C%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%
 A7%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B8%A3%E0%B8%B8%E0%B9%88%E
 0%B8%99.html.

พ.ร.บ.แม่ข่ายรุ่น 2559 สิทธิเด็กทอง?. (16 เมษายน 2559). สืบค้นเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2560, จาก
<http://www.komchadluek.net/news/detail/225944> .

การสัมภาษณ์

กัญญาวีร์ ปุ๋งบางกะดี. สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2560.

จ. สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560.

เนียร์. สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2560.

พัชรี อารยะกุล. สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560.

มิน. สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560.

ฤดี ปุ๋งบางกะดี. สัมภาษณ์, 31 ตุลาคม 2560.

ศุภอภา องค์สกุล. สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560.

อร. สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2560.

อรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม. สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2560.

อุษณีย์ บุญนาค. สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2560.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คำถามสัมภาษณ์แม่เลี้ยงเดี่ยววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม

คำถามสัมภาษณ์ประการต่างๆดังต่อไปนี้ถูกใช้ในการทำภาคนิพนธ์ครั้งนี้เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 4 คน

1. ชื่ออะไร และอยากให้เรียกว่าอะไร(นามสมมติ)
2. อายุเท่าไร
3. มีพี่น้องกี่คน เป็นคนที่เท่าไร และเป็นคนจังหวัดไหน
4. ตอนนี้อาศัยที่ไหน อาศัยอยู่กับใคร (อยู่ที่ไหนมาก่อนก่อนมาอยู่ที่นี่) สมาชิกในบ้านมีใครบ้าง พ่อแม่ทำงานอะไร รายได้เท่าไร และได้เงินไปโรงเรียน วันละเท่าไร
5. ยังเรียนอยู่ไหม เรียนอยู่ชั้นไหน
6. ตอนรู้ว่าท้องเรียนอยู่ระดับชั้นไหน พอท้องแล้วต้องหยุดเรียนไหม
7. ปัจจุบันมีแฟนใหม่ไหม (ถ้ามีแฟนเป็นใคร/ทำงานหรือเรียนจบอะไร) แฟนเก่าเป็นใคร รู้จักกันได้ยังไง
8. ปัจจุบันมีลูกกี่คน ลูกอายุเท่าไร
9. มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุเท่าไร (เรายินยอมเขาไหม/เขาพูดอะไรถึงยอม เพราะอะไร)
10. ตอนนั้นคุณกำเนิดหรือเปล่า คุณด้วยวิธีอะไรและรู้จักวิธีคุมกำเนิดอะไรบ้าง ที่โรงเรียนสอนไหม สอนมากน้อยแค่ไหน เราเข้าใจหรือไม่ มีการหาความรู้เพิ่มเติมไหม หากจากไหน(เพื่อน/ครอบครัว/internet/สื่อสังคมออนไลน์/สายด่วน)
11. ตอนนั้นทำยังไงถึงรู้ว่าท้อง เล่าให้ฟังหน่อย แล้วตอนรู้ว่าท้องอายุครรภ์เท่าไร
12. ความรู้สึกตอนรู้ว่าท้องเป็นยังไง ได้บอกหรือปรึกษาใครไหม และปรึกษาแล้วเขาแนะนำว่ายังไง, ทำไม่ถึงเลือกเล่าหรือปรึกษาคนนั้น

13. ฝ่ายชายที่ทำให้เราต้องรู้เรื่องที่เราท้องหรือไม่ เขามีปฏิกิริยาอย่างไร ต้องการให้ท้องต่อหรือไม่ เขาแนะนำหรือช่วยเหลืออะไรเราหรือเปล่า
14. พ่อแม่หรือผู้ปกครองเรารู้เรื่องไหม (ถ้ารู้เรื่องเขามีปฏิกิริยาอย่างไรและเขาแนะนำหรือช่วยเหลืออะไรเราไหม)
15. อะไรทำให้ตัดสินใจเก็บท้องไว้ /ทำไมตัดสินใจท้องต่อทั้งที่ยังไม่พร้อม
16. ช่วยเล่าให้ฟังหน่อยว่าระหว่างคลอดอยู่ที่ไหน
17. ทำไมจึงอยู่ที่นี้ (บ้านพ่อแม่/บ้านพักฉุกเฉิน/หอพัก) หากอยู่บ้านพักฉุกเฉิน รู้ข้อมูลที่นี่จากที่ไหน แล้วที่นี่ช่วยเหลือดูแลคุณไหม ช่วยเหลือเรื่องอะไรบ้าง
18. มีสิ่งที่จะต้องแลกกับการเลือกที่จะท้องต่อไหม มีอะไรบ้าง
19. มีกิจวัตรประจำวันอย่างไรบ้าง แต่ละวันทำกิจกรรมอะไรบ้างใน 1 วัน
20. ไปคลอดที่ไหน ใครจัดการค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายประมาณเท่าไร
21. ช่วยเล่าให้ฟังหน่อยว่าดำเนินชีวิตต่ออย่างไร
22. ทำไมถึงตัดสินใจเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว เลี้ยงลูกคนเดียว/เป็นแม่วัยรุ่น ปัจจุบันอะไรทำให้ตัดสินใจแบบนี้
23. พอเป็นแม่แล้วรู้สึกอย่างไรบ้าง มีความรู้สึกเปลี่ยนไปจากก่อนที่จะท้องไหม
24. สิ่งที่ยากที่สุดคืออะไร
25. คิดอย่างไรกับเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น (ความรู้สึกตั้งแต่รู้ว่าท้องแล้วไม่พร้อม)
26. คิดว่าการตั้งครรภ์ส่งผลอย่างไรกับเราบ้าง (ผลกระทบทางร่างกาย/จิตใจ/สังคม/เศรษฐกิจ)
27. วางแผนอนาคตหลังจากนี้ไว้ยังงัยบ้าง
28. ในฐานะที่ผ่านการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมมาแล้ว คุณคิดว่ารัฐบาลหรือสังคมควรจะช่วยผู้หญิงที่ประสบกับภาวะนี้อย่างไร
29. อยากให้รัฐจัดบริการอะไรเพื่อผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมบ้าง

ภาคผนวก ข

คำถามสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์วัยรุ่น ตั้งครรภ์ไม่พร้อม

คำถามสัมภาษณ์ประการต่างๆดังต่อไปนี้ถูกใช้ในการทำภาคนิพนธ์ครั้งนี้เพื่อเก็บ
ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 6 คน

1. ท่านทราบหรือไม่ว่าจำนวนเด็กวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์มีสถิติเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด (อดีต/
ปัจจุบัน/อนาคต) และถ้าหากเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวนเด็กวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์มากน้อย
เพียงใด
2. ท่านคิดว่าเด็กวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมเขามีสภาพชีวิตอย่างไร(เรื่องสภาพร่างกายและจิตใจ)
3. ท่านคิดว่าสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นปัจจุบันเป็นอย่างไร (ดีหรือแย่)
4. คิดว่าสาเหตุหลักของสถานการณ์นี้เกิดจากอะไร/ควรแก้ไขจากส่วนใด/ใครควรมีบทบาทใน
การแก้ไขหรือลดจำนวนการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมากที่สุด
5. ท่านทำงานที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมมานานแค่ไหน
(ประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา)
6. หน่วยงานของท่านมีความเกี่ยวข้องอย่างไรกับสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
7. ในความคิดของท่าน ท่านคิดว่าหน่วยงานรัฐและเอกชนควรให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุน
หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือกลุ่มคนนี้อย่างไรบ้าง
8. ท่านคิดว่าบุคลากรทางการแพทย์มีส่วนสำคัญในการจัดการกับสถานการณ์แม่วัยรุ่นหรือไม่ และ
ท่านคิดว่าบริการทางการแพทย์ยังสามารถปรับปรุงด้านใดบ้างเพื่อเป็นการสอดคล้องกับ
สถานการณ์แม่วัยรุ่น

9. กฎหมายหรือ พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ต่างๆที่ออกมาควบคุมเรื่องนี้ท่านคิดว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ หากไม่ท่านคิดว่ากฎหมายนี้ยังบกพร่องส่วนไหนและควรแก้ไขอย่างไร
10. การที่มีองค์กรมากมายเข้ามาดูแลเรื่องนี้ แต่จำนวนเด็กวัยรุ่นตั้งครรภ์ยังเพิ่มขึ้น เกิดจากสาเหตุอะไร
11. ท่านคิดว่าหน่วยงานที่ดูแลสถานการณ์นี้มีมากหรือน้อยไปหรือไม่ และมีบุคลากรเพียงพอในการดูแลเด็กวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมกับเด็กที่เกิดมาจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมหรือไม่
12. สังคมควรให้ความร่วมมือหรือมีส่วนช่วยทำให้สถานการณ์นี้มันดีขึ้นหรือไม่ และในความเห็นท่าน ท่านคิดว่าควรทำเช่นไรบ้างที่จะไม่เป็นการตอกย้ำกลุ่มคนเหล่านี้ให้สถานการณ์ยิ่งแย่ลงไปกว่าเดิม
13. ท่านมีข้อเสนอแนะอื่นๆหรือสิ่งที่ท่านอยากจะเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสถานการณ์แม่วัยใสที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมหรือไม่

ประวัติการศึกษา

ชื่อ	นางสาวชญาภาณท์ เรืองศิริไพศาล
วันเดือนปีเกิด	1 กันยายน พ.ศ.2538
การศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์